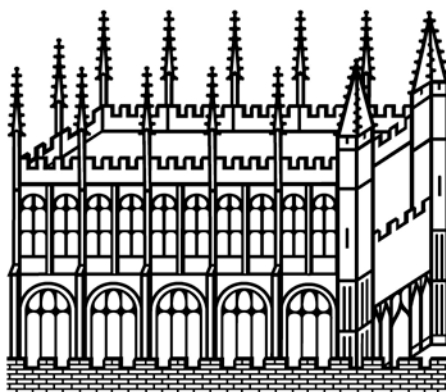

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

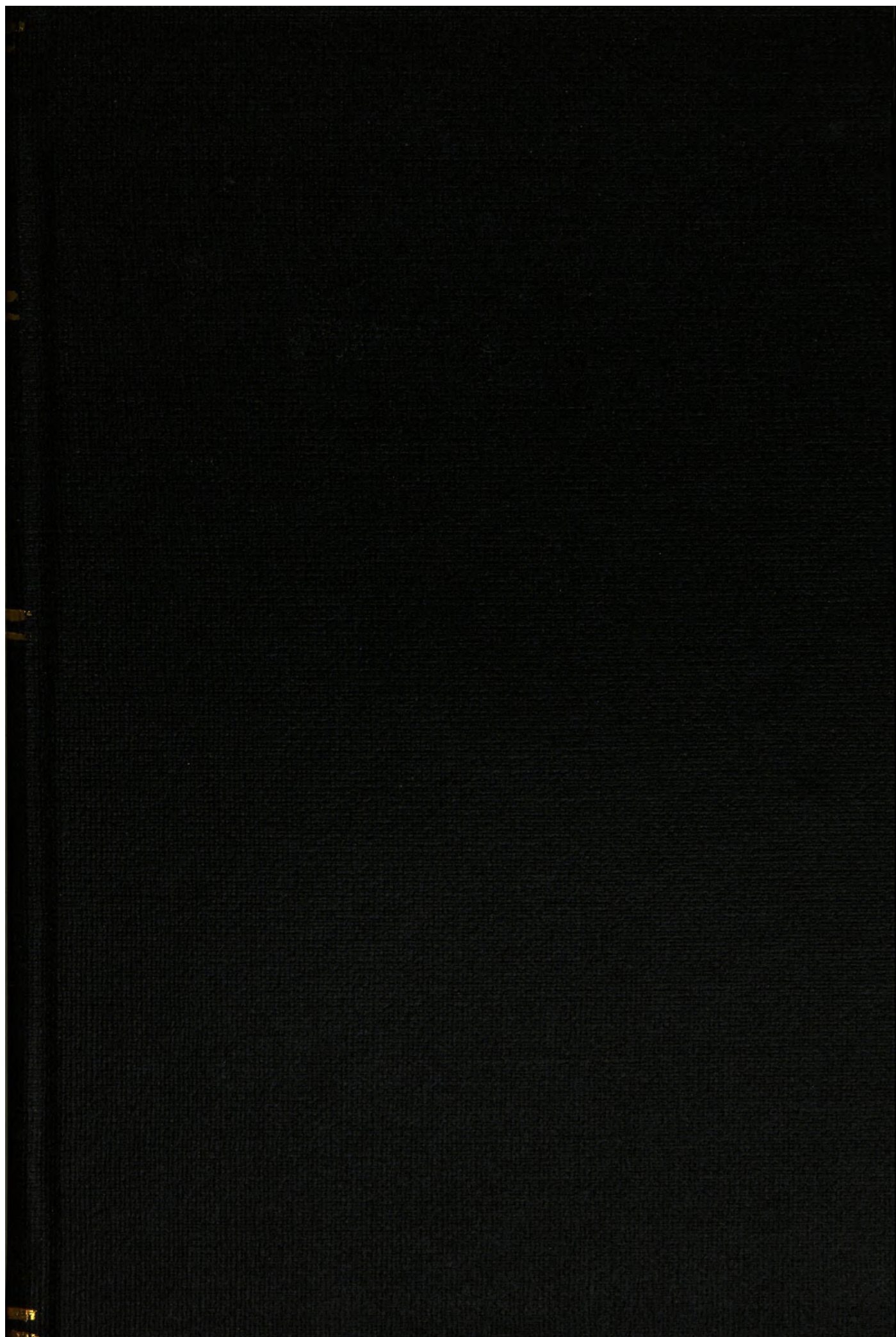
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries
and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

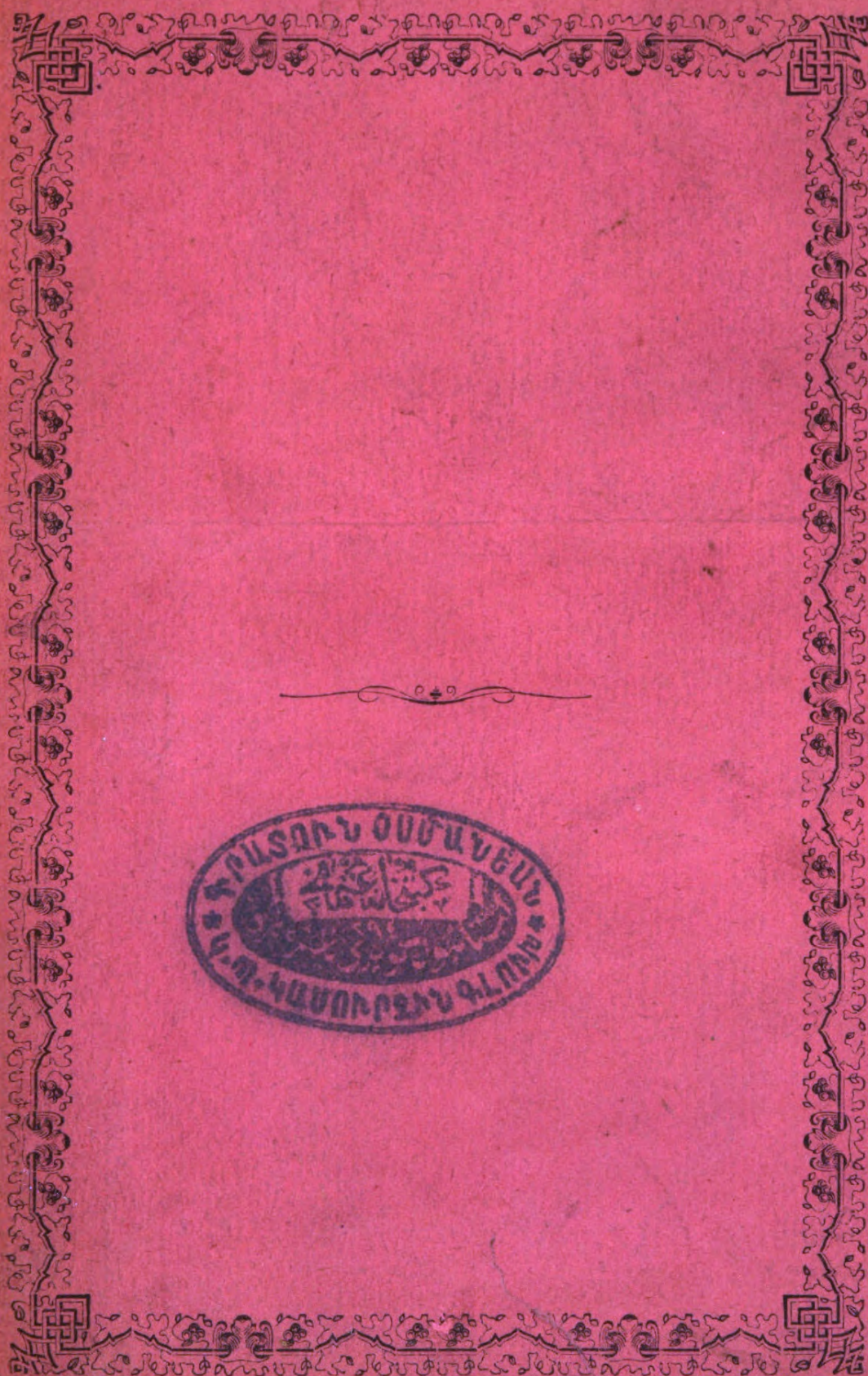
<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

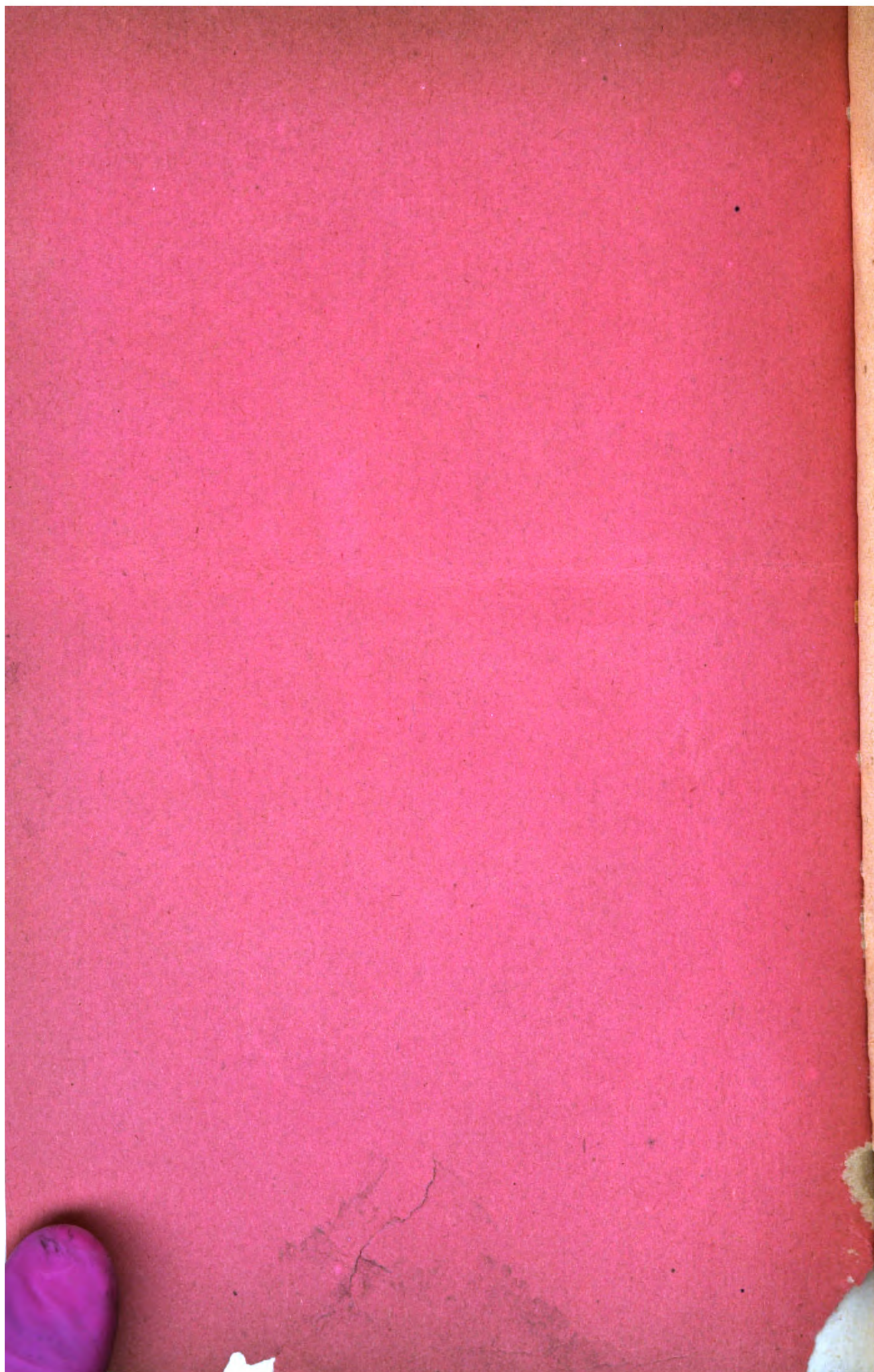

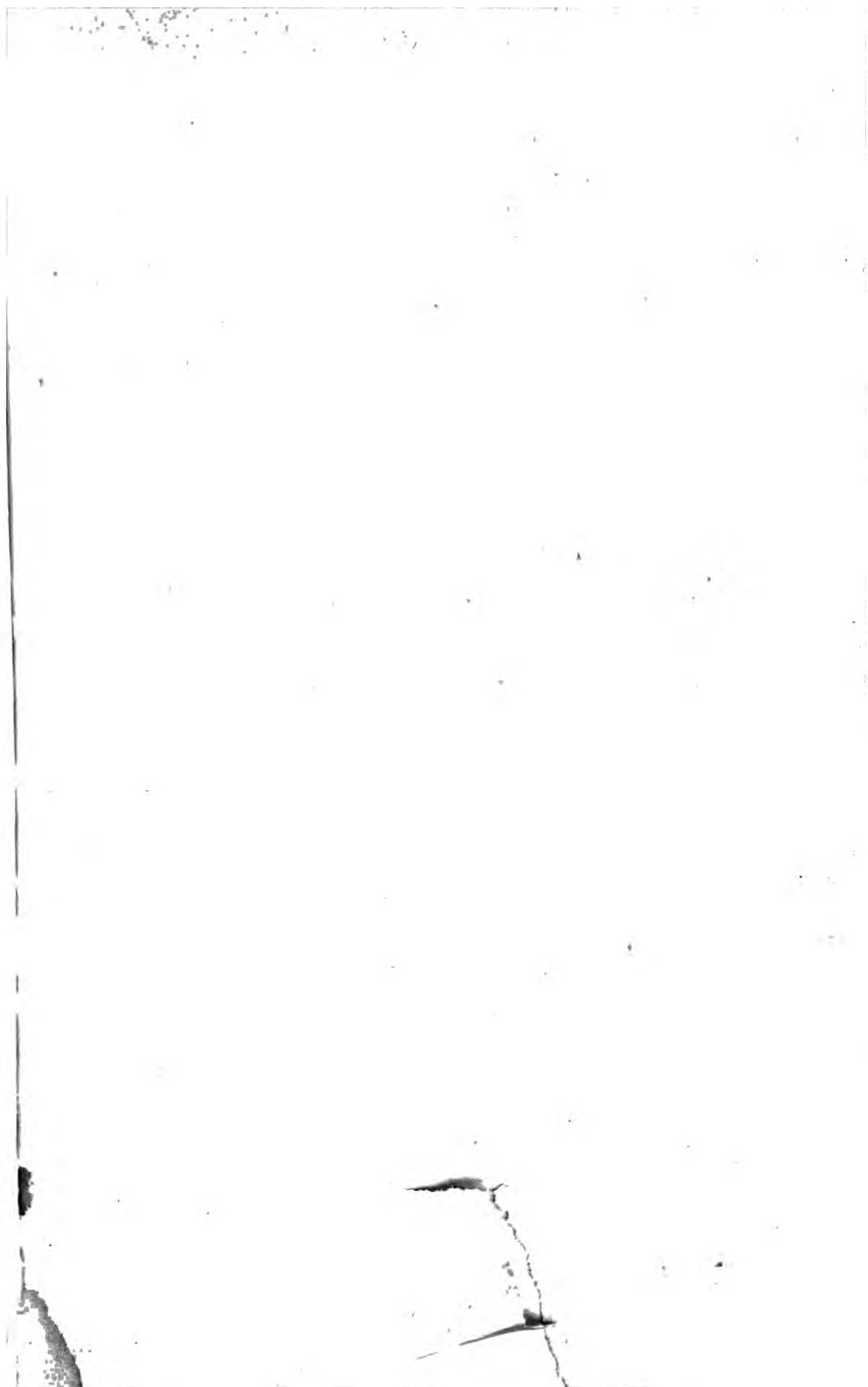
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

خطا و صواب جدولی

صواب	خطا	صحیفه	سطر
اوبر	اوبری	۴	۹
در تیوز طقسان طقوز	قرق بر سنه سی	۴۱	۹
سنه سی ابتدا سندن التیوز	ابتدا سندن طقسان		
طقسان التی	التی		
تمغالی کاغد اوزرینه	استدما تمغاسز	۴۹	۱۹
	کاغد اوزرینه		
یا لکز سر لوحه یازیلور	القاب دخی یازیلور	۵۰	۱۷
یا لکز القاب یازیلورق	سر لوحه و القاب	۵۱	۶
	یازیلورق		
شو	سوء	۱۱۰	۱۷
براقیورز. او یله وطنکه	براقیورز	۱۳۵	۱۳
خانی ...			
او یله و طنکه آب			
وهواسی ...			
... الخ ...			

بونلردن ماعددا اگر بعض نقطه و حرجه خطا بولنق
احتمالی وار ایسه ده دقت اولنجه صحیحی اکلاشیله جغندن
تکثیر سواد خطادن احتراز ا بوقدرله اکتفا اولندی

خطا و صواب جدولی

صواب	خطا	صحیفه	سطر
او بر	او بری	۹	۴
در تیوز طقسان طقوز	قرق بر سنه سی	۹	۴۱
سنه سی ابتدا سندن التیوز	ابتدا سندن طقسان		
طقسان التی	التی		
تمغالی کاغد اوزرینه	استدعا تمغاسز	۱۹	۴۹
	کاغد اوزرینه		
یا لکز سر لوحه یازیلور	القاب دخی یازیلور	۱۷	۵۰
یا لکز القاب یازیلور	سر لوحه والقاب	۶	۵۱
	یازیلور		
شو	سوء	۱۷	۱۱۰
براقیورز . او یله وطنکه	براقیورز	۱۳	۱۳۵
خانی ...			
او یله وطنکه آب			
وهواسی ...			
... الخ ...			

بونلردن ماعدا اکر بعض نقطه و حرفه خطا بولمق
احتمالی وار ایسه ده دقت اولنجه صحیحی اکلاشیله جغندن
تکثیر سواد خطادن احتراز اؤوقدرله اکتفا اولندی

و معانی و بیان و بدیع و امثالی کبی قواعد مکمله ایله برابر لسان
 مذکورده نیجه نیجه آثار ادبیه لر تألیف و تصنیف ایتدیلر
 و کذا و سعت و ترقیسی مشهور و ادبیاتی مشهور اولان
 فرانسر لسانی لغات و اصطلاحات علمیه و فنییه دن آیرلمش
 اولسه غایت طار بر لسان اولدیغی حالده شمعی کوریلان
 درجه ده توسع کسب ایتسی یونان و لاتین لسانلرندن
 آلان اصطلاحات فنییه سایه سنده در چونکه بر لسانه
 علوم و فنون نقل اولندیقه اکثر یا انلرک اصطلاح
 مخصوصه سی عینی ایله و یا معنای موضوعیسنک اخذیله
 نقل اولنمق لازم کلدیکندن اولسان البته وسعت کسب ایدر
 ترکیه لسانمزه علوم و فنون عربجه دن مأخوذ اولدیغندن
 آلدیغمز اصطلاحات فنییه یی لسانمزه قریشدرمغه مجبور
 اولدیغمز کبی عصر حاضرده لسان اجنبیه دن برچوق فنون
 و ادبیاته دائر کتابلر لسانمزه ترجمه اولندیغندن اوفلره
 مخصوص اصطلاحاتک موقع وضعلرینه کوره یا معنای
 اصلیسنی آلهرق یرینه او معناده عربی و یافارسی و یا ترکیه
 برجسته لغت بولنورسه صرف ترکیه اولهرق کلمه لر استعمال
 اولنمیدر و یا معنای رینی بوله مدقلر یمزک موقع استعماللرینی
 شرحله برابر عیناً نقل ایتمز لازمدرکه ادبیاتمز مکمل
 بر صورت کسب ایتسون

و مزیتی نه اولدیغی بوجله لردن اکلاشیله ییلور
 قالدیکه برلسانک ادبیاتنک مکمل اولمسی اولسان ایله تکلم ایدن
 ملتک علوم و فنون متنوعه یی ایلر و کتور مسیله لسانک کسب
 وسعت ایتسندن ایلر و کلور شیردندر هر قنغی لسانک کسب
 وسعت ایتش اولدیغی کورلمش ایسه اول لسانک صاحبی
 بولنان اهای البته او عصرده علوم و فنون و ادبیاتده ایلر و
 کیتش اهایلدر بجه نکه معلومی اولان عرب لسانک
 بودرجه اتساعی لسان مذ کوره ترجمه اولنان علوم
 و فنوندن اصطلاحات فنییه دائر پک چوق لغات اجنبیه یی
 اخذ و قبول ایتسندندر

عربلر قبل الاسلام شعر و خطابت ایله اشتغال ایدرک
 غایت فصیح و بلیغ اشعار تنظیم ایتشلر ایسه ده لسان
 عربینک قواعد و لغتجه اتساعی بودرجه یه وارمیدیغندن
 منتظم ادبیاتلری یوغیدی قرآن کریم درجه نه یایه ده
 بر فصاحت و بلاغت ایله نازل اولدیغندن لسان عربک
 اساسی حکمنه کچد کدن ماعدا مؤخرأ دخی لسان اجنبیدن
 عرب لساننه ترجمه اولنان علوم و فنون واسطه سیله لسان
 مذ کور کرکی کبی توسع ایتسندن طولانی تنظیم ادبیاته صالح
 اولمغله لسان عربی یی لسان فنی و ادبی اتخاذا ایدن اهای
 مسله بلاغت قرآن کریمی فهم و ادراک ایچون صرف و نحو

— ذیل و خاتمه —

(ادبیات)

تحریر و تقریرده ظرافت و نزاهتہ رعایت و موجب عیب
اولان نسنہ لردن نفسی وقایہ ایتک خصلتنہ (ادب)
وہو اوصاف ایلہ اتصاف ایدنلرہ (ادیب) دینور ہونکدہ
جاصلی کافہ فضائل و محاسنک ماہیاتنی ادرالک ایلہ اقوال
و افعالہ قانون حکمتہ اتباع ایدن ذات دیمکدر
شعروانشایہ ادب و شاعر و منشی یہ ادیب دینسنک وجهی
ایسہ اکثر یا اسالیب ترکیب کلامہ واقف اولان کسہ لک
ظرافت و فضیلت و محاسن و مکارم صفتلری ایلہ متصف
اولدقلری کور یلدیکننددر

اجلہ حکمانک کافہ سی محاسن ادبیہ ایلہ تزین ذات و صفات
ایتمش کسنہ لردر تاریخ حکماءہ افلاطون سن صباوتندہ
شعر و انشایہ حریص اولغلہ صنعت شعرده ماهر اولمش
ونجہ ابیات محزنہ و اشعار مطربہ انشاد ایلش و فلک غدار
و اختلاف روزکار زورکاردن تفجع و تشکی بی حاوی ایکی
قصیدہ سی دخی واردردیو مسطور در . رئیس الحکما
(شیخ ابوعلی سینا) نک شعروانشا و لغتہ دائر نیجہ آثاری
وارد و ہکذا

ایستہ ادبیاتک فائدہ و منفعتی و ادیب اولان ذاتلرک فضل

(مثال)

ایام شبابده تحصیل علوم و فنونه مقدم و مصر اولان
اهل ذکا فرید مصر معارف اوله جغندن هنکام مشیب
حلوانده بحسب الاعتبار جله دن مقدم و هر حالده عزیز
و محترم اوله جغنی مسلم و غیر مسلم عندنده مسلدر .

(مبانی نقی)

اشبو جناسك ملحقا تندن اوله رق (اشتقاق) و (شبه اشتقاق)
صنعتلری واردر که بوده ایکی کلمه بیننده اشتقاقده
اتحاد و یا شبه اشتقاق اولمغله یکدیگره بر نوع مجانس
بولنورلر .

(مثال)

جناب برازنده بود و نمود تقدس ذاته عن الوالدو المولد
نجیل نجیل عالیترینی کهواره نشین امن و امان و زیب
و زینت عرصه کون و مکان بیورسون .

ویرر (زراعت) نوع بشر ایچون هم عصمتلی الک طوغری
 الک کوزل برواسطه فیض و سعادتدر و باخصوص ممالک
 وسیعه عثمانیه دهکی برکت و مبتلکجه اقطار جهاته فائق
 و راجع اولان خاک مبارکنده یاشایان اهالی ایچون زراعت
 الک برنجی واسطه ثروتدر فیض قدرتک طوپر قلمزه
 و یردیکی قوه انباتیه حقیقه اول درجه درکه هر پارچه سی
 ایچون برکنز خفی و برکنج معنوی دینلسه خطا
 ایدلماش اولور

(تجنیس صنعتیله توصیف)

کلامده معناری مختلف و لفظلری مشابه ایکی کلمه ایرادینه
 دینور مذکور کلمه لراکر نوع و عدد و ترتیب حروف
 و حرکات و سکناتده متفق اولور لر ایسه (تجنیس تام)
 دینورکه بو نوع جناس یک نادر اولور (حد خوان
 خوان احسان) کی لکن کلمتین بیننده تشابه و توافق
 بو درجهیه قدر اولسنه اهمیت و یرلمز ایسنه اولزمان
 جناسک بر چوق اقسامی حصوله کور اودرلو جناسلره
 قدمای ادبامزک کلاملرنده یک چوق تصادف اولنور .

(سیاقه الاعداد صنعتیه توصیف)

بوده برطاق اسماء مفرده بی تعداد ایتد کدن صکره جله سنی
و یا بعضیسنی توصیف ایتکه دیرلر

(مثال)

تاریخ (جلای اذهان) و (ساعی زمان) و (مایه فضل
و عرفاندر) (ساعی زماندر) که ازمنه سابقه دن بزه
معلومات ویرر جلای اذهاندر که قارئینک ذهننی ژنک
غفلتدن معرا قیلار مایه فضل و عرفاندر که مطالعه ایدنلری
احوال عالمه واقف قیلار

(مثال دیگر)

محتاج عرض و ایضاح اولدیغی اوزره عظمت و متانت
دوات و راحت و سعادت ملت متوقف یسار و ثروت و ثروت
ایسه محتاج صناعت و تجارت و زراعتدر (صناعت)
بر سرمایه مسعدتدر که ترقیات علمیه و فنییه ایلله مناسباً ترقی
ایدر و ترقیسیله متناسب صورتده بخش فوائده ایلر (تجارت)
معارف مدنییه نک و اصل مرتبه کمال اولدیغی قطعاته زینت

(تنسيق صفات صنعتيله توصيف)

برشيئي صفات عديده ايله توصيف ايتمكه ديرلر

(مثالي)

دستور مكرم مشير مفخم نظام عالم ناظم مناظم امور امم
 مدير امور الجمهور بالفكر الثاقب متمم مهام الانام بالرأى
 الصائب ممد بنیان الدولة والاقبال مشيد اركان السعادة
 والاجلال مرتب مراتب الخلافة الكبرى مكمل ناموس
 السلطنة العظمى المحفوف بصنوف عواطف الملك الاعلا
 اعني فلان پاشا

(مثال ديكر)

عنوان مؤلفي نام نامي واسم سامي حضرت پادشاهي ايله
 تزيين ايدلمكه مشاطة عدل شاملي چهره آراي عافيت
 ورفاهيت وسياست تدبير كاملي حافظ صحت جسم مدنيتدر
 بر شهر يار عابجا هدر كه كافة تبعه وزير دستاني سايه دوحه
 الصفای حکمرانيسنده مربع نشين چن صفة امن وامان
 وظل رأفت وعاطفتي سايبان قوی البنياندر

(۱۴۰)

بو اتش-لری ییلدیزلری کنکره آسمانه صاچان کیمدر ؟
حرکتلرینی بو قدر انتظام اوزره کیم تعیین ایتدی ؟
کونشی ! ارضی تنویر و احیایه مأمور ایدن کیمدر ؟
(انوار ذکا)

صنعت عکس طریقیله توصیف کلامک جزؤ مؤخری
جزؤ مقدمی اوزره تقدیم اولمغه دیرلر

(مثالی)

بر شهنشاه کردن بارگاهدر که آسمان قدری مانند قدر آسمان
خارج از دایره عقول و اوهام و سپهر سریری سریر
سپهر آسا متجاوز مدارک ادراک و افهامدر
رجوع صنعتیله توصیف بعضی کوره لنگته
مشکلم کلام سابقنی ترک برله آندن ده رنکین و مؤثر
بر کلام ایرادینه دیرلر

(مثال)

بلای وحدت داغ جان سوز غربتدر و داغ غربت بر قفس
فرقتدر • یوق یوق دام غربت قفس دکل عالم ملامتدر
عالم ملامت، بر عالم دیکردر

(تجرید طریقیله توصیف)

تجرید برشیدن ینه اوصفتده اکا ممائل امر اخر انتزاعنه
دینور که بوده کلامده مبالغه قصیدی ایله ایراد اولنور
خطابی و غیر خطابی اوله رق ایکی یه منقسمدر

(مثال)

ای روح ! او یان ! مدت منیده دنبیری مستغرق اولدیغ
خواب غفلتدن بیدار اول ! اطرافکی احاطه ایدن منظره
عالیه حیرتبخشایه عطف نگاه ابتصار ایله ! نفسکی
و مخلوقات سارهبی تماشا ایت ! انلک شکل و بنیه سنه
باق ! مصنوعات الهیه بی تماشا ایدن بر صاحب ابتصار
نیجه انتظام خرد فرسا کوریر کوکه و آنک مختلف و نظر
فریب الوانه و اسمانی تنویر ایدن ییلدیزلره و بنی احاطه
ایدن بونجه اشیانک واسطه منفرده رویتی اولان ضیایه
باقدجه دریای وله و حیرته مستغرق اوله رق (کندی
کندیمه دیورم که) بواشیان زه دن کلیور ؟ بو پایانسز قبه
آسمانی کیم انشا ایلدی ؟ مسافات غیر متناهییه بی بر سرعت
خارق العاده ایله کچهرک شعاعاتی بزله قدر ایصال ایدن

ایدی بر (قلعه) ایدی او حیلہ کار براردوی اسیر ایتک
بر قلعه بی تخریب ایتک ایستیوردی طارق بن زیاد اردوده
دکل قلعه ده دکل بر اقلیم ایدی ... الخ حامد بک

(تدریج هابطه مثال)

ایکی عسکر مزراق مزراغه قلیچ قلیجه ، خنجر خنجره ،
حتی بوغاز بوغازه اوغراشمغه باشلادی . کمال بک

تفصیل بعدالاجال صنعتیله توصیف تفسیر بعدالابہام
کبی اطناب مقبوله نوعندن اولوب اوده کلامک نفس
سامعده تأثیری زیاده اولمچون ابتدا بر تعبیر صورت
اجالده ایراد اولنہرق بعده تفصیلاتنه کیریشمکه دینور

(مثال)

معلوم اولدیکه انکار بعثت انبیا آفت عقل بی ضیادر
عقل بی ضیا ژنکیافته شهیات دنیادر شهیات دنیا
مستلذات بی بقادر مستلذات بی بقا مردود عرفا
واصفیادر عرفا واصفیا مقبول درگاه کبریادر (رموز)

امان ژولی ! عفو ایدیگز شاشردم صاچه سو یلیورم
تمنیاتی امید عدایتکه جسارت ایدیورم

ژان ژاق روسو

مترجی : منیف پاشا

(کتاب مذکورده)

تدریج صنعتی دخی شو یولده افاده اولمشدر

— تدریج —

برنکته کلامیه درکه انکله مؤلف خیالدن خیاله فکردن
فکره درجه درجه چیقهرق ویا اینه رک ایستدیکی نقطه یه
واصل اولور .

تدریجده کرک چیقهرق وکرک اینک صورتیه اولسون
کلماتک معنا حکم وقوتلری صره سـ یله یکدیگرنندن زائد
ویاناقص اولق لازمدر .

(تدریج صاعده مثال)

طارق بن زیاد (نفر) دکل (سردار) دکل (براردو)

ایدن هیجان بال و اضطراب خاطر سیبیه کلامی تکمیل
ایتمدن او برینه انتقال ایتمکدن عبارتدر

(اشبو قطع نکته بدیعه سی)

تعلیم ادبیاتده شویله تعریف اولتمشدر قطع دیدیکمز
طور مجازی افاده سنه دوام اولتمقده اولان برسوزی هنوز
تمام اولتمقسنزین بغته کسه رک دیگر بر فکره انتقال اولتمقدن
عبارتدر او صورتده که مقراض اهماله اوغرایان سوز
نتیجه مرا می سوزه دوام اولتمسی قدر و بلکه اندن دهها
زیاده وضو و بلاغته مفید اولسون . بو طرز بیان
(رب سکوت ابلغ من الکلام) یعنی چوق کره سکوت
سوزدن دهها بلیغدر (حکمتنه مستنددر .

(مثال)

رأیلمزده کوردیکم بو اتحادك کوکلزده دخی بولندیغنی
تصوره نیچون جسارت ایتیمیم ؟ بعضکره کوزلرمز
یکدیگرینه قارشی کلیر برلکده بی اختیار آه ایدرز و بعض
کیرلی کیرلی کوزیاشری دوکرز ... آه ژولی ! بو اتحاد
اگر تقدیر ازلی ایسه ... بتون دنیا بریره کسه ...

(تکریر)

(تکریر طریقہ توصیف) و یا سوق کلام اطناب
 بدیعہ سنک تاثیرلی بر قسمیدر بوده بر لفظك معناسی
 اوزرینه مکرراً دلالتنه دیر لر بوندن مراد تأکید و یا
 تقریر و یا تفخیم و یا تهویل و یا توبیخ و یا انکار و یا استبعاد
 اولور تکریر کلام لفظاً تأکید ایچون اولنجه جمله لری
 تعداد ایدرجه سنه سبك مفصول طریقہ ایراد اولنور
 بوندن غرضده کلامك نقطه استنادی اولان معنایی
 مخاطبك نظر دقتنه وضع ایتکدر

(مثال)

وطن اغورینه کیدیورز وطن اغورینه باشمزی فدا
 ایدیورز وطن اغورینه اولاد و عیالمزی ترك ایدیورز
 وطن اوغورینه ایشمزی و منفعت شخصیه مزی براقیورز

تکریرك مقابلی اوله رق بر جمله تمام اولمدن قطع ایله
 اولکنه مناسبتی اولمیان جمله آخره انتقال اولنق دخی
 ایجاز قیلندن بر نکته بدیعہ درکه حین تکلمده ظهور

(مثال)

فلان ذاتك اتصاف ومروتنه ياقك كه بنى هر نقدر انكله
 كوريشم كدن منع ايدر لر ايسه ده انك محبتى عنادينه
 قلمده كسب اشتداد ايلر لكن او ايسه حقمده غماز
 جانكدازك نفاقنى سمع اعتباره آلهرق عنادينه بنم هجر مده
 ثبات ايدر .

(توجيه طر يقيله توصيف)

عباره يى ايكي مختلف معنايه محتمل اولهرق ايراد ايتمكدر
 كه بوكا محتمل الصدين دخی دينور (مثالی ذات عاليرينك
 فقرايه هيچ بر در هم ويرديكي كورلما مشدر واقما شان
 عاليرينه ياقيشان دخی بودر) بويله ذوالوجهين كلامر
 مخاطب ادبيه ده تصريحده بر محذور مطالعه اولنديغى
 زمان ايراد اولنور

(تأكيد المدح بمائشيه الذم) ويا (تشبه الذم بمائشيه المدح)
 يعنى مدحى ذم و ذمى مدح طرزنده ايراد لطائف ادبيه دن
 اولوب اولكنه مثال (فلان ذاتك هيچ عيب و قباحتى
 بو قدر لكن مالنى فقرايه بذل ايدر) ايكنجى يه مثال (فلان
 آدم فاسق ايسه ده لكن جاهلدر)

و کذا (مشاکله) دخی بر شیئک تحقیقاً و یا تقدیراً شی آخر
 صحبتنده وقوعی جهتیله شیئین مذکوریندن بری آخرک
 اسمیله ذکر اولمغه دیرلرکه مصاحبات عادیه و یا ادبیات
 کلامیه ده مقابله بالمثل ایجاب ایدن محللارده صرف
 و ایراد ایدیلدیکی کبی توصیفات اشیاده دخی استعمالی
 مستحسن کوریلور بر صنعتدر مثلاً (ای انظارذوی
 الابصار دن نهان و دانای هر اسرار و عیان اولان اللهم
 بو اشیایه وجود و حیات و حرکت و یرن آثارید قدرت
 و کمالکدر و لکن اسرارینه و قوفدن ید معرفت انسان
 قاصر در عجباً بو انوار آثاردن بر لمعه یه ده می واقف
 اولیه جقمی یم آه نه عقل ایرمز بر صنعت و نه محیط
 بر قدرت اوت اللهم سن لطیف و خبیر سن) عباره سنده
 لطیف و خبیر و نهان و دانا لفظلریله تشابه اطرافه و ید قدرته
 ید معرفت مشاکله یه مثالدر .

(مزاجه)

صنعتیله توصیف بودخی شرط و جزادن هر بری اوزرینه
 ترتب ایتدیریلان معنایی آخر اوزرینه دخی ترتب ایتدیر -
 لمکه شرط ایله جزاده واقع معینک ازدواج و اجتماع
 ایتدیرلمسده دینور

(مراعات النظر) ملحقاتندن بولنان (ایهام تناسب) که
ایکی لفظك اجتماعند، بریسنك مراد اولیان مغناسی
اعتباری ایله مذکور لفظلرك بیلنده تناسب پیدا ایتدیرمکه
دیرلرکه بوده عادتاً مهارت صنعتده تواققری کورینان
ایکی اجنبینك بربرلی ایله اولان اتحاد و موافقتری کبی
بر درجه یه قدر اتحاد و یکرنگی ایراث ایدر شیلردندر .

(مثال)

(اولخالق کون مکان وحافظ زمین وآسمان اولان واجب
تعالی حضرتلرینه شمس وقر ونجم و شجر تهلیل و تسبیح
ایدرلر) عباره سنده نجم ایله شجرك بربری ایله تلفیق نجم
معنای مشهوری ایله یلدرز و معنای غیر مشهوری ایله کوده سز
نباتات معناسنه اولدیغیچون در وینه ملحقات مراعات
النظیردن (تشابه اطراف) بدیعہ سی صنایع بدیعہ نك الك
پارلاقلرندن اولوب بوده بر کلامك ابتداسی یعنی طرف
اولی قنغی بر مقصده مبنی باشلانمش ایسه طرف آخری
یعنی انتهای دخی او مضمونده سوزلر ایله نهایت بولسیدر که
کلامه لطافت و رونق و بردیکی ایچون توصیفات
کلامیده استعمالی مستحسن کوریلور .

مخیلانه بریره جمع و تلفیق توصیفی ال زیاده پارلاق
 ودلفریب ایدن بدیعهدردندر اشبو مراعات نظیرکه بوکا
 (تلفیق) و (اثلاف) و (توفیق) و (تناسب) دخی دینور
 عبارده مناسب و ملایم شیلری جمع ایتکه دیرلر .

(مثال)

جناب تقدیر فرمای منازل قرونستجشای بروج مهر انور
 غره غرای آسمان دولت و بدر اعتلای سپهرسلطنت اولان
 ذات همایون بلند اختر شاهانه لرینی تخت معالی بختلرنده
 الی الابد ثابت و مستقر بیورسون .

(تضاد) که عبارده متقابل و یاسلب و ایجاب ایله
 مختلف کلمه لر ایراد اولتمه دین عبارتدر بوکا (مطابقت)
 و (طباق) دخی دینور رسمده ظل ایله ضیائیک بولتمسی
 رسمک تجسمنی بادی اولدیغی کبی تضادده افاده نك رونق
 ذاتیسنه بشقه بر لمعان ویرر .

(مثال)

(علم و عرفان دنیا و آخرتده بادی شان و سعادت و جهل
 و نادانی باعث مذلت و سفالتدر) عبارده سنده اولدیغی کبی

وزمانده فضل و حکمتله استهار ایتش ذواتی و باخصوص
 فرانسه نك اعظم ادب و عرفانی انواع تلطیفات و عنایات
 ایله برلینه جلب و جمع ایتمکله ذوق و حظی لیل و نهار
 آنلرله ترتیب بزم دانشدن عبارت بولنش ایدی حتی
 برلین جوارنده مشهور سانسوسی سراینده کی (سرقل
 لیتره ری) (دائرة ادبیة) فرانسه مشاهیر حکماءندن
 (موپرتوئی) بك تحت ریاستنده اوله رق تشکیل ایلشدی
 اشبو انجمن عرفایه عصرک الك بیوک فیلسوفلری داخل
 اولوب، هر برینک هر درلو اسباب حضور و راحت
 مکمل ایدی حتی برزمانلر (وولتر) دخی بو مجلس ابدیه
 بولنه رق فره در یقک پک چوق تلطف و اکرامنه مظهر
 اولمشر الخ (مجموعه ابوالضیا)

توصیف اشیا خیالات شاعرانه ایله تصویر اولنورسه
 شدید و مؤثر و بالخاصه صنایع بدیعیه بی ده شامل اولورسه
 غایت پارلاق ورنکین اولور خیالی برشی اویله
 تصویر اولنمیدر که حقیقت و واقعده وجود بولمش ظن
 اولنمیدر بر مادهئی توصیفده (مراعات النظر) صنعتنه
 رعایت ایتک عادتاً بر رسمی یاغلی بویه ایله تزین ایتک
 کبیدر واقعاً بر برینه مقارنت و ملائمتی اولان اشیا و احوالی

..... فرمایہ تحول ایش

..... الخ

(وولنه) ترجمہ منیف پاشا

(مثال توضیف حال)

پروسیا قرا لرندن ایکنجی (فرہ دریق) کہ کبر سن جہتیلہ دکل
حکمت و درایہ حاز اولدیغی عظمت سییلہ (بیوک)
لقبیلہ شهرت شعار بر حکمدار فضائل دثار ایدی کندیس
معارف و معالی یه طالب و دائما ارباب حکمت و عرفان ایلہ
ہمبرم و مصاحب اولسندن بیوک لقبیلہ برابر (حکمدار
حکیم) عنوانی دخی احراز ایشدر .

دور حکومتندہ پروسیا دواتنک اقبال و استقبالی داعی
برچوق مؤسسات نافعه و بدیعہ یه سعی اولمش و ازجلہ
دلردہ داستان اولان بوکونکی قدرت عسکریہ سنک
نظاماتی بالذات کندی اقدام اجتہادکارانہ سیلہ زمانندہ
وضع ایشدر

بیوک فرہ دریقک علومہ و علمایہ اولان رغبتی مغلوب
عشق و هوا اولان برنوجوانک بر دلربایہ اولان ابتلا سندن
افزون اولمغله سراینی انجمن علوم و معارف حالنہ کتیرمش

عیوقه چیقار ایدی بو یغین یغین طوران مرمرلر عالی
 سرائیل تشکیل ایدردی و بوسرنکون اولان ستونلر معابد
 وهیا کله زینت و احتشام ویرردی بویقلش ایوانلر مجمع
 ناس اولان میدانلرک بقیه سیدر بریده کیمیسی وظایف محترمه
 دبنیه لرینک ایفاسیچون کیمیسی اسباب معیشتلرینک تدارکی
 ایچون بر چوق خلق اقین اقین کیدردی اوتدهده اسباب
 تمتع و کامرانیدن اولان صنایع هراقلمک محصولاتنی جلب
 ایدوب صور فیر فیری [*] چین ایپلکیله کشمیر شالری
 کردستان قالیمه لرله وبالطریق کهرباسی عربستان اینجوسی
 ایله و عطریاتیه مبادله ایدیلور ایدی شمیدیکی حالده بوبلده
 جسمه دن باقی قلان برویرانه و حشت خیر و بر سلطنت
 قوی شوکتک بقیه سی بر خیال ملال انکیزدر بو کرلرک
 التنده های و هولرله اولان تک و پولر خلوت امواته منقلب
 اولمش مزارستانه مخصوص اولان سکون و سکوت
 ازدحامگاه نام اولان میدانلرک کورلدیلری مقامنه قائم اولمش
 تجارتگاه اولان بر شهر شهرک ثروت و سامانی بر قفرد هشت

[*] صور سهریه ساحلنده الیوم دخی موجود وینه بو اسم ایله
 معروف بر شهر • فیر فیر بنفشه یه مائل بر نوع قرمزی بو یادر که
 قدما البسه فاخره لرینی بونکله بو یادلر ایدی •

ایدی ارتق دیده نظر کان صحرای ملسای سنجابی رنگ
 اوزرنده هیچ بر حرکت کوره میوب اولد ریگستان بی پایانی
 پرسکون سراسر استیعاب ایتش ایدی یالکز گاه و بیکاه
 بعض کیجه قوشلرک و چقالارک اصوات مو حشه لری
 سامعه خراش اولور ایدی کولکه لر کتد بجه اوزایوب
 چوق کچمدین قرا کولق با صدی ارتق کوزلرم بیاض دیر کر
 و دیوار لر قرالتیسندن بشقه برشی فرق ایتز اولدی بو ایسسر
 یر بوسسر اخشام و بوتماشا گاه احتشام بکا باعث حیرت
 واستغراق اولدی خاک ایله یکسان اولمش بر سواد اعظم
 مشاهده سی وازمنه سابقه ملاحظه سی و شمدیکی حالت
 اکا مقایسه سی نیجه افکار عمیقہ بی داعی اولدی شو حالده
 بر دیرک کرسیسی اوزرینه اوتوردم و دیر سکمی دیزمه
 و باشمی المه طیبایه رق گاه چول طرفنه و گاه خرابه لره اماله
 انظار ایدرک درین درین خیال لره طالدم .

دیردم که بوراسی و قتیله معمور بر شهر ایدی بر قوی دولتک
 پایتختی ایدی شمدی بویله فرد افریده دن خالی اولان یرلرده
 بر زمان نیجه بیک اهالی وار ایدی شوتنها یوللرده ازدحام
 اوزره آمد شد ایدر لر ایدی . محله خاموشادن نشان
 ویرن بو محللرده صدای حرف و صنایع و نعره شوق و شادی

سؤال ایلدم اوقوه ربانیه ایله نشو و نما بولش ابکم
وبی شعور اولان موجودات بنم شو بیهوده اولان سؤالمی
جوابسز براقدیلر .

حیوانانده نباتاتدن زیاده اوله رق حس و حرکت
ویکدیگرلری ایله موانستلرینی کوروب انلردن دخی
بوکیفیتی سؤال ایلدم انلرده نباتات کبی بنی جهالت
اصلیه م اوزره ابقا ایتدیلر . (مقاله العرفادن)
وولترک مقاله سی

(مثال توصیف وقت و محل)

(خرابات — تدمر)

آفتاب جهانتاب هنوز غروب ایدوب دهها آثاری بر عصابه
کلاکون شکننده اوزاق سوریه طاغری افقنده کورینور
ایدی و بدر تابان جانب شرقیده فرات ساحل مسطحنده
بر زمین نیلکون اوزرنده عرض دیدار پر انوار ایدر ایدی
کوک یوزی صاف و براق و هوا ساکن و لطیف ایدی
کوندزک رونق واپسینی دهشت ظلامی تعدیل و کیمجه نك
طراوت نوظهوری حرارت زمینی تسکین ایدر ایدی خیمه
نشینان اعراب بادیه پیمای رعی اولان دوه لرینی جمع ایتیشلر

(۱۲۵)

(کذا)

ای حکمیات یهوده نك عار و شنارینی الی الابد انظار عالمیانه
عرض ایدن اسپارته بر طرفدن فنون نفیسه دلالتیله
مساوی آتیه ورود و دیگر طرفدن بر متغلب شاه شعرانك
آثارینی جمع ایتکه بذل مجهود ایتکده ایکن سن فنون ایله
متفنلری و علوم ایله عالمی بابکدن مطرود ایدیورایدك .

(کذا)

ای زمام داران حکومت استعداد و قابلیتیه ابراز محبت
و تربیه استعداد چالیشانلری مظهر حایه و صحابت ایدیکز
ای تربیه لی اقوام انلری التزام ایللیکز .

(مثال دیگر)

کیم سین ؟ نره دن کلیور سین ؟ نه یاپه جقسین ؟ ونه
اوله جقسین ؟ بو بر سؤالدرکه عالمده اولان موجوداتك
قنغیسندن سؤال اولنورسه جوابه مقتدر اوله مز .
نباتاته قنغی فضیلت سزه نشو و نما ویردی ؟ و بونجه
زواهر و ریاحینی نصل عرصه ظهوره کتوردکز دیو

(۱۲۴)

و محیر عقول و نوعیتکزه مخصوص سوق طبیعتکزدن
طولایی کیمه منتدارسکز؟ (انوار ذکا)

(مثال دیگر)

ای قوجه فابریسیوس ! سنک ایچون بر اثر بد بختی
اوله رق سکا اعاده حیات اولنوبده و قتیله تهلکه دن
تخلیص ایلدیک و کافه مظفریاتدن زیاده شرف نامکله
مشرف ایتدک رومانک شمذیکی منظره سنی کورسه ایدک
روح معالی سنو حک عجبانه مطالعه ده بولنور ایدی؟

البته شو وجهله فریاد ایدر ایدی (یامستعان و قتیله
فضائل اخلاقه مسکن اولان اوسقف کیه بسته و کاشانه
ساده لر زریه کیتدی ؟ رومانک سادکی احوالی یرینه
قائم اولان بوزینت منخوسه ندر ؟
بوشیوه غرابتمای لسان ندر ؟
بواطوار نسا پسندان ندر ؟

بو هیکلر بولوحه لر بو بنالر نه دیمک اوله جق ؟
ای بی شعور لر ندر بویا پیغکز ؟ (فضایل اخلاق)
سعید بک افندی

القای سمع دقت ایدوب تحیر و تعجب و یارجم و شفقت
و یابأس و نفرتنه بادی اولسی کیفیتلر یدر .

(مثال)

ای عالی و جسمیم طاغیر ! سزی بو اساس اوزرینه کیم
وضع ایلدی ذروه کزی بلوطلردن کیم ترفیع ایتدی
سزی یشیل اورمانلر ، میوه لر ، اغاجلر رنگارنگ و مفید
نباتات و کوزل چیچکلر ایله کیم تزین ایلدی ؟ و ذروه کزی
قار و بوزلرله ستر ایدوب درونکزدن نبعان وارضی
ترتیب و محصولدار ایدن صولری جریان ایتدیرن و فیض
و برکتی هر طرفه نشر ایدن و عظمتلی نهرلری وجوده
کتیرن کیمدر ؟

صحرائک کوزل چیچکلری سزه بو خارق العاده زینتلی
کیم و یردی ؟ بر پارچه طوپراق ، برقاج طامله صو
بونشاط انکیز لطافتکزی نصل حصوله کتیردی
بزی تعطیر و احیا ایدن عطریات و کوزلریمزه فرویرن
واصلا تقلید قبول ایتیان بو پارلاق رنگارنگ نردن کلیور ؟
قرهده دریاده ساکن اولان مخلوقات وجود و بنیه کزدن

خیالی اولان توصیف اوراح وقلوبه تأثیری غایت شدت لیدر
شویله که عادتاً هواسی تعطیل و روحی تهییج ایدر .

توصیات مخیله تزینات کلامیه نك جمله سنی قابل و مساعد
اولور قالدیکه تزینات کلامیه ده تشبیهات و مجازات
و استعارات موقعنده استعمال اولنور ایسه غایت
پارلاق و یاقشقلی اولور چونکه موقعنده ایراد اولنان
تشبیه و مجاز و استعاره بر کتاب و یا تحریراتک ترکیبده
اولان حلاوت و لطافتی تزید ایدر یولسز و وجهسز
اولنجه بعضکده بر رساله یی صددن چیقاروب سبک
و شیوه سنی مختل ایدر .

(توصیف اشیاده) تصورات خیالیه نك نیجه طریق لری وارد
از جمله بلغای ادبانك لنکته کلامی ظاهر مقتضای حاله
مخالف اخراج ایتلری قیلندن اوله رق قابل خطاب اولیان
اموات و جاداتی قوه خیالنده تجسم و تشخیص ایتدیررک
ندا و یا استفهام مکرر ایله انطاق ایتک و یا تجرید طریقله
کندی روحنه و ذکر سبقت ایتیان بر انسانه و یا بر قومه
خطاب ایله انطاق ایدر .

نکته مذکوره ایسه متکلم حسیاتنك تبلیغنده مخاطبک
مؤدای کلامه قوه شوقیه سنی تهییج برله استماع و اصغاسنه

جنك ! .

بادیؑ امرده اویله مقدس برشی که قدسیتنک وجدانجه
ملاطفه و موازنه سی یورکده برقایار قانک جزیانی حس
ایتدیریور اویله یا ! مسعودیتزه کوز دیکن حاسدلی
سائقه حسدله تشبث ایده جکلری تخریدن منع ایچون
ایجاد اولمش برایشدر
فقط جنك ! ...

نه مستکره شی طول امل و غلبه حسد و سوق غرضله
نوعیت بشریه سنه مخصوص اولان ملکیتی ملعنت عفریتانه یه
تحویل ایلیان انسانلری هدف حرکت ملعونانه سنه ایصال
ایلیان شهراه دخی جنك دیه بادیؑ امرده تقدیس ایلدیکمز
برکیفیت دکلیدر ؟ الح اجد مدحت افندی
(۶) بروقه نك کوزاوکنده وقوع بولورکی توصیفیدر .
(مثال)

قلعه دن آتیلان طوپ دهشت نشان اعدایه شراره فشان
اولوب گروه گروه نیرانه کوندردی صیت و صدای جنك
آوران و های هوی ار باب طغیان و آوازه طبل و نفیر و
و شـعـشـعـه شمـشـیر و تیر و صاعقه طوپ و تفنك و نعره
اهل جنك بر مرتبه یه واردیکه زمین و آسمان لرزان
اولوب (ع) صنابس قوپدی اولیرده قیامت (نعیا)

امیددن فراغت ایتش ایدك یوزنده نه بر خیال ونه ده امید
 اماره سی وار ایدی .
 (۵) بر حال — و یا خود بر امرك توصیفدر .

(مثال)

بو آدمك حالنه بر اهل دقت تعمیق نظر ایدرسه مطلقا
 اكلا ر ایدیکه مدت مدیده امید ایتش صکره اضطراب
 چکمش و اغلامش اولدیغی حالده شمدی هر شیدن
 امیدینی کسمش .

(مثال توصیف امر)

مسعودیت مدنیه خیالری نهایت الامر بویله بر حس
 ندامت و پشیمانی به نصل وسعت و یرمز که یوزلرجه سنه ده
 حاصل ایلدیکی معموریت اوزرینه غبطه بخشای انام
 اولان بر شهر عظیمك چند ساعت ظرفنده یانغین یرینه
 دوندیکی کور یلیور قرق ییلده مکملیت بشریه سی
 حصوله کلان بر انسان کاملک بش پاره لك بر قورشون ایله
 دورلیدیکی و همده بیکلرجه سی بر آنده یره سر یلیدیکی
 نظر حیرتله مشاهده اولنیور .

(جنکيز) و (اوكتاي) زمانلرينك اتحاد و اداره و غلبه
مطلقه سنى اعاده يه بر قابليت كوستر مكنده بولنش ايدى .
تعليم ادبيات (كال)

(توصيف رزائل)

الندن يازو كلز و كتابته عقلى ايرمز بر طاقم لافزن سفها
وارد ركه تنفس او طه لرينى محله قهوه خانه لرينه دونديروب
صباحدن اقشامه قدر اوراده ارام ايله بر طاقم سفسطه
آمير و مغلظه انكيز بوش بوغاز لقلر ايله مسامع نازكه
خلفاى كتابى تصديع و تعجيز ايتمكده درلر ايسته بو
مقوله بر طاقم آج كوزلى طون سوزلى حدينى بيلز فصال
وبى ادب والندن برشى كلز اشخاص مضرت اختصاص
ايله كوريشمك موجب ندامتدر .

(ادبيات كتابت)

(مثال)

سكا كلنجه بكا تصادف ايتديكك زمان مأيوسيتك تصوير
ذى روحى ايدك محزون ايدك مضطرب ايدك حياتدن

لطیف ودائمی به مظهر اولان چهره منور لینه کلکونه
سای زیب و رونق اولدی پیشگاه عالم ملکوته واردم ظن
ایدر ایدم

فقط آفتاب پرتوشار شواحق قباب معابدی پوشیده زرین
قبای انوار ایتدیکی کبی مجمع انامدن سایه وار فرار ایله
قیرده براغاج سایه سنده اوتورور و قوشلرک نعمات جانفزا سنی
دکلیه دکلیه او یورددم . (کلبه هندی)

(۴) بر شخصک فضائل و نقایصنک توصیفیدر .

(توصیف فضائل)

امیر مجاهد تاتارک اردوگاه غلبه و دارا شرک تعصبی
اولان ماوراء النهر طرفلرنده سکر طقوز آی ایچنده عزت
شریعتی قدماء اسلامک آثار بدیعه سندن معدود اوله حق
بر شعشعه اقبال ایله اعلا ایلدی .

فقط دائماً نظری ینه خراسان و کرمان طرفلرنده ایدی
چونکه اورالر اسلام غلبه لکنجه سائر یرلره مرجح
اوندیغی کبی حکمداری اولان شهزاده غازان دخی صباوتدن
شبابه انتقال ایدنجه اولاد جنکیز اراسنده درایت
و کفایتده فوق العاده بر امتیاز حاصل ایتش و بیاغی

فضیلتدر بوراسی افتاب قدر و عظمتك زوال بولدیغی
 یردر بوراسی برعد التَّحَانَةُ سرمدیدرکه دروننده
 برزواللی (پارییا) ایله پادشاه همحالدردیهرك موتی تمنی
 ایدرایدم . (کلبه هندی)

(مثال دیگر)

عربه ديك بر یقوشدن قورقنج منظره لی بر بوغازه کیتکه
 باشلادی بو بوغاز ایکی یوکسک سلسله جبالک بربرینه
 یقلشمسندن متشکل اولوب ارادن جریان ایدن ایرماقلریشیل
 یاپراقلی اشجارله محاط ایدی ولطیف لطیف اسن روزکار
 واسطه سیله ازهار کونا کوندن کوزل قوقولرده انتشار
 ایتکده ایدی .

(۳) وقتك توصیفیدر (مثالی) كوك یوزینه باقلنجه ایکی
 مرتفع ذروه اراسندن غروب ایتك اوزره بولنان کونشك
 شعاعیله قرمز یلتمش برافق منظور اولور ایدی

کونش غروب ایتد کدنصکره جانب شرقه اماله نظر
 امعان ایتدکجه مرغ بالا پرواز خیالم آن بآن پیرایه بخش
 افق طلوع اولان اخترانی فضای افلاکه طوغری تعقیب
 ایلوب وقتا که مشاطه شفق بو عرایس نجومك جاذبه

رنکنه غرق اولمش و یا خود بر جهتی آتشین آلدن باشلایه رق
 طبقه طبقه پنبه ترنجبی و قانون ایچی رتکترینک قرق الی
 درجه قویولغندن آچیققلقه و اچیققلقندن قویولغنه انتقال
 ایدرک نهایت قناریه صار یسنده قرار و یرمش و یا خود
 دنیاده نه قدر پارلاق رنک وار ایسه اچیققلقده قویولقده
 قابل اولدقلری درجاتک هیچ بری خارجنده قالماق اوزره
 عمومی جمع ایش بیک درلو ملون بلو طر دقیقه دقیقه
 رنکرینی بر لطافتدن بر بدیعیه تحویل ایدرک آهسته
 آهسته افاق سیر ایتکه باشلارلر بر صورتده که یالکز
 دکزده دکل طاغلرده بیله شکلیله لونیه عکسلی مشاهده
 اولنور بو عکسلر ایسه دائماً بر برینه انعطاف ایدرک غالباً
 باد شمال ایله باد جنوبک خفت و غلظتجه اولان تفاوتی
 دخی هواده طبقات و طبقاتده بالطبع آینه لکنه استعداد
 حاصل ایلدیکندن سطح مادن اوج هوایه قدر دائماً
 تغیرده دائماً تلونده بر نور عالمی حاصل اولور که تصویرینه
 دکل تصویرینه دخی امکان یوقدر . (کمال)

(مثال دیگر)

بوراسی بر شهرستان آسایش مقدر بوراسی دارالامان

جنوبی بربرینک آغوش و فاسندن قوپارق هر بری دنیانک
برکوشه سندن غروب ایله مملکتک الک عاشقانه بر سیرانکاهی
اولان اوزمین بی مثالی موعدو صال ایلش ایکی نازنین معانقه یه
باشلار لر او قدر آهسته حرکت ایدر لر که تنفسلری بربرینک
کل جالنی صولدر لر و صدای پالری اغیاره افشای
راز ایدر اندیشه سنده در لر ظن اولنور باد شماله جلوگاه
اولان صولرک امواجی او قدر کوچیلور و شمسک
ضیاسی او قدر پاره پار طاغیلر که زمیننه بر براق آینه
فرش ایدلش دنیله بیلیر پویراز کذرکاهی اولان یرلرک
بعضکره اوتیه سینه بریسنه لدوس طوقنور یولر آچار که
سروسمیندن فرق اولنماز لدوس اوغراغی اولان
طرفلرک بعض وقت اوتیه سندن بریسندن پویراز کچر شنلکر
حاصل ایدر هواده برابر بهاری پاره لنه رک دکره دوکلمش
قیاس اولنور خورشید منور عظمت و سلطنتله آفاقه
جواهر فشان اوله رق افقک منتهاسنه کلنجه اطراف
مغربی طولاشان بلوطلرک حاصل ایتدیکی نوره غرق
اولش رنگار نه قوس قزحده نه نکین الماسده نه ازهار
بهاریه ده نه مرغان هندیده کورلک احتمالی واردر
بر طرفی غایت آچیق بنفشه و بر طرفی غایت قویو علو

جسارتنی ماوی کوزلرینک پارلاقلی ارسلا نه یاقیش بر
 شجاعتیه مالک بولندیغنی وبرونک طوغرولغی آرزوسنده
 ثباتله استحصال مقصد اغورنده هر زجته تحملنی اشعار
 واکلی اولدیغنی حالده زماندن اول بورشمش اولان آلنی
 زکا و فطنتنی ایما ایر ایدی اوجلری آزاجق بوکلمش
 اولان واوزرنده خنده استهزا اکسک اولمیان دوداقلرندن
 علم قیافته آشنا اولنلر کثرت مصائبدن حاصل اولمه بر
 تأثیرسزلک کوررلر ایدی .

۲ بر محل ویا سرای ویا بر شهرک توصیفیدر .

(مثال توصیف محل)

تختگاه سلطنتک آق دکره قارشو اغیاره سد اولنش
 بر باب آهنینی دینلکه شایان اولان قلعه سلطانیه بوغازندن
 کیریلور و بر ساعت قدردها بری کلنورسه قدرتن
 نمونه لطافت اولمق ایچون یاپیش بر حوض بهشتی کوریلور
 انسان بر قاچ کون اودریای صفانک کنارنده تماشای طبیعت
 ایتلیدر که خزینه بدایعنک ابدالنده فیاض قدرتک نه کریم
 اولدیغنه ذهننده بر مطالعه حاصل ایده یلسون اکثر
 کونلرده وقتا که اخشام تقرب ایدر باد شمال ایله هوای

افزای عقولدر لکن نه چاره که ارتقای شان و شرفکزه
 شوآنه دك دها بردخل و اعانتی اوله مدی .
 شمدی سزی جهانك اك منبت صحرالینه کوتوربورم ید
 تملککزه زنکین و مالدارایالتربوک و متین بلده لریکه جکدر
 شان و شهرت و ثروتی اورالرده بوله جقسکز .

برنجی ناپولئون
 مبانی انشا

باب شامن

(توصیفات)

توصیف اشیایی تجسم ایتدیرر صورتده تصویر دیمکدر
 برشی توصیف اولندیغی زمان اولدرجه صحیح و ثابت
 و طبیعی تصویر اولنمیدرکه سامعه آنی ایشتمک
 و یا او قومقله کورمک درجه سنندن زیاده معلومات
 یقینیه حاصل اوله توصیف اولنه جق شی التي قسمدر
 بری انسان و یا حیوانك شکل و شمایلنی توصیفدر .

(مثال)

عصی المزاج اورته بویلی چهره سی طاتلی اولمقله برابر

و پریشان ایتدیکنز حالده اوزاقده طوره جغم لکن ظفر
و فتوحاتکنز بر دقیقه شبهه ده قالور ایسه ایمر اطوریکزی
اک شدید آتش ایچنده کوره جکسکنز .

شو کون فرانسنز پیاده لرینک ناموسی دیمکدر فتوحاتک
تأخر و تداخلنی هیچ بروجهله تجویز ایتیم یاره لولری طاشیق
وسيله سیله صاقن کسه صف حربدن طیشارو چقمسون
وهر نفری انکاتره آچه سیله اوزرمرزه قیام ایدن و وطن
و ملتزه خصم دائمی اولان دشمنلرک مقهور و برباد اوله جقلری
کونک بو کون اولدیغنی در خاطر ایتسون اشته شو فتوحات
ایله امید ایدرمکه سفردخی ختام بوله رق بزلرده قشله لرمزه
چکلورز و فرانسه دن کلان یکی عسکرله برلشوب ملتزه
وشان و شرفزه سزا بر مصالحه حاضر ایده بیلیرز .

برنجی ناپولئون

مبانی انشا

(مثال دیگر)

عسکرلر بیلورم شمدی صیرتکنز چبلاق وقارنکنز آچدر
شو یالچین قیالر آراسنده ابراز ایتدیکنز حیت وجسارت
وسزدن مشهود اولان تحمل و مصابرت صحیحاً حیرت

قونغرەنك اجتماع ايتىمە جىكى اعتقادىنە مېنى انىكلترە دولتىنك
محافظەسى تەدايىرىنى كورمىش وقوۋە احتياطيەنك احضارى
ضممنده پارلمنتونك رايىنە مراحىت اولىمىنە قرار وىرمىش
ايدىم وقرالچىە حضرتلرىنك لورد دريىنك استىغفاسنى
قبول بىورمىلدىن طولايى متأسف اولدىم ايسەدە مشار
اليك اقتدار و عظمتىنە مدار اولە جىغىنەدە شېبە ايتىم .
(بىقونسفلىد)

(مثال)

عسكرلر

اولومدە پرىشان اولان اوستريا عسكرىنك انتقامنى آلىق
اوزرە شەيدىدە اوزرىكزە روسىيە عسكرى كلىور . بونلر
(هوليرون) قىصبە سەندە اوروب طاغىدىكىز وشورادە
بورادە تەقىب ايدوب طورديغىكز اومىيود عسكرلردر .
سزك تحت ضبطكزە بولنان مواعى دشمنك استردادى
متصوردكلدر . دشمن اشاغى اينوب صاغ قولمىزك اوستنى
كسە جىك اولدىغى حالده بزدىنى حسب الموقع كندوسنى
ياندن اوررز .

عسكرلر طابورلرىكزە بن كندىم قوماندان ايدە جىكم متخلق
اولدىغىكز شجاعت و متانتلە دشمن طابورلرىنى مەزم

قدیمه یه دوامه منوط بولنشدهز که اکثر مکتب‌لر اصول
 مذکورہ بی ترک ایلہ ہربری بریولہ کیتکده در .
 فرانسه نك اوروپا ایلہ مناسباتنه کنبجه فرانسه نك مستقبلده کی
 مسلك سلامتی ایچون اوروپا دولت ویا حکومتلرندن هیچ
 برینه مداخله ایتیه رک محضاً کندی سعادت و سلامتی
 تفکردن بشقه بر طریق یوقدر ایشته فرانسه طریق
 مذکورہ سالک اولدیغی مدتجه اوروپا نك مرحمت
 وشفقتنی جلب ایلہ کندی یه بر چوقده طرفدار پیدا
 ایدہ جکنه اصلاً شبهه یوقدر هرملک اسباب سلامتندن
 اولان آسایش خصوصی ایسه فرانسه ده کون بکون
 اساسلشمده اولدیغندن اهالی بیننده دخی امنیت قدیمه نك
 آغیر آغیر ظهوری کورلمکده در ۰۰۰۰۰ الخ موسیو تیر)

(نطق)

مدت مدیده دنبری (لوددربی) ایلہ برلکده خدمت دولته
 رفاقت ایدرک محبت ذاتیه سنه مظهریت حاصل ایتش
 ایدم لورد دربی مملکتجه اهمیتتی درکار اولان مطالعاتی
 نزاکتی حسبله برطرف ایتش اولان برذاتدر بن دخی سوء
 ملاحظه یه بناء ایضاحاته کیریشمک ایسته مم فقط یا کلش
 معلوماتدن چوق مضرت حاصل اوله جغی جهته له

له الحمد والمئه سايه شاهانه ده هر نوع مکتب کشته و اسباب
تحصيله مهيا و آماده در او قویوب یازمنک محسناتندن
بحث ایده جک اولسق برقاچ جلد کتاب ترتیبه محتاج
اولدیغندن یالکز بو آتیده کی سوزلرله اکتفا ایدرز
تحصیل علم و معرفتده قصور ایدنلر واصل سر منزل
سعادت اوله مازلر چونکه اعتبار عمومی قزنانلر
وهر مجالس و محافلده تصدر ایدنلر و نامنی حسن شهرتله
براقوب کیدنلر و ایام ضرورتلرنده استحصال حوایجه
موفق اولمغله نفسلرینی سفالت و مذلتدن قورتارانلر
واختراع و ایجاده موفق اولنلر و نیجه نیجه فیوضات
و غلبه یه نائل اولنلر هب او قویوب یازمق بیلنلر در .

(مثال دیگر)

فرانسه ده معارفک ترقی انتشاری متوفی او چنجی ناپولئونک
وفاتنده فرانسه اوروپانک مکتب عرفانی منزله سنه وارمش
ایکن بو کونکی کونده اهلیدن یازمق و اوقومق بیلانلرک
بولنیشنه اسف ایتمک دخی الدن کلیور چونکه معارفک
تعمیمی مکاتب صبیانیه یی اصلاح ایدر دیه مم زیرا مکاتب
مذکورہ نک قابل اصلاح برجھتی اولیوب انجق اصول

اگرچه دولت علیه ابدی الدوامک تأسیس شدن بری هر
نوع فنون عالییه نیک محل تحصیل مدارس اولوب و بو
مدارسدن پک بیوک عالمی یتشمکده ايسه ده لکن تحصیل
ثروتک مابه القوامی اولان فنون نافعیه نیک محل تحصیلیده
مکاتب اولدیغی بی اشتباهدر .

بوکون اوروپا اهاالیسنده مشهوردن اولان صنعت و تجارت
ویسار و ثروت هب بومکاتبدن چیقان اصحاب معرفتک
همتری ایله میدانله کلمکدهدر .

ولی نعمت بیختمز پادشاه معارف کستر افندمن حضرتلری
برچوق فداکارلقلر ایله بوکون اوروپا مکتبلرینه معادل
ممالکنک هر طرفنده مکتبلر تأسیس و بنا بیورمش و حالا
دخی بر طرفدن بنا اولنمقدهدر .

ای ابنای وطنک کنجلی سزه جدی و حقیقی اوله رق بیان
ایدرمکه سن کماله وصولکزده جاهل اولنلرکز پنجه فقر
و مسکنه دوچار و انواع ضرورته گرفتار اوله جقلردر
چونکه شمعی عصر و زمان جهلادن یوز چویرمکده
اولدیغی صورت بداهتده کورلمکه باشلادی بوسوزمزله
والده نیکزدخی اوزرکزه نظر دقتلرینی جلب ایدرز اولاده
رحم و شفقت انلره تحصیل علم و معرفت ایتدیرمکدر .

(مثال)

(نطق)

ای قتیان عرب ایشته دشمنلرکز هنکام غفلتکزده سزه
 هجوم ایدیورلر انلرده سزك کبی عرب در بوساعت الله
 عندنده وقتلرک افضلی وساعتلرک الک اهمیتلیسیدر .
 امدی قلبکزه قوت وعزمکزه متانت ویرک وخوف اوزره
 اولیک معلومکزددر که رسولز صلی الله علیه وسلم حضرتلری
 (الجنة تحت ظلال السیوف) بیوردیلر وکندی قلتکز
 ایله برابر دشمنک کثرته باقیک چونکه واجب تعالی
 حضرتلری قرآن کریمده (کم من فئة قليلة غلبت فئة
 کثیرة باذن الله) والله مع الصابرين بیوردیلر .
 (ضرار بن الازور رضی الله عنه) ترجمه فتوح الشام

(نطق)

هرملت ودولتک درجات مدنیتلری افرادینک صناعت
 وتجارت ویسار وثروتلری ایله متناسباً کیتمکده در .
 صناعت نفیسه ایله تجارت صحیحه وابسته علم ومعرفت
 وعلم ومعرفت ایسه مرهون تسهیل اسباب تحصیلیه در

ایراد نطق بش شیهه حصولپذیر اولور بری صدانک
 قوتلی و طولقین اولمسیله ایکنجی نطقده ذکر اولنان کله لر
 کندولرینه مخصوص بر صدا و حرکتله بیان اولنمسیله
 اولور اکر بویله اولماز ایسه نطق بارد اولدقدنبشقه مالکده
 اکسولک قالور اوچنجی تراکیب کلامیه نک تنوع
 واختلافی نسبتنده رفع صوت اولنمسیله و صدانک
 تیز و پستلکی مقامنه کوره اویدیرلمسیله و نطقک اجزاء
 مختلفه لری فرق و تمیز اولنمق ایچون ایجابی حالنده وقف
 ایدلمسیله اولور.

وقفک ایکی نوعی وارد بر صدانک تفریق و تمیزینه
 خدمت و اعانه ایدر که بو نوع وقف افکار مهمه عقیبندده
 ایدیه رک سامعک بر مدت دقت نظرینی فکر مذکور
 اوزرینه جلب و حصر ایتدیرر و دیگری ایسه بر فکر
 مخصوصدن بحث ایدن کلامک انسجام و سلاستنه لکنت
 ورکا کت کلمکسزین اجزای مختلفه سنک قطع اولنمسیدر که
 بونک موقعیده سائقه طبیعتدر بشنجی نطق ایدن ذات
 حسیاتنی ایما ایچون وجودنده حرکت پیدا اولمسیله اولور
 زیرا هیچ برحس یوقدر که اکا مخصوص بر حرکت
 اولسون.

ایدن ذاتک تقریر و بیانندن آله بیلور تقریر و بیان کوزل
و شرائطنه موافق اولنجہ نطق ایدن ذات سامعینی متحیر
قیلار اغفال ایدر جلب ایدر مرامنه سوق ایدر بالعکس
نطق ایدن ذات تقریر و بیانہ موفق اولمز ایسه سامعینی
کندوسنی لا ابالیانه دیکر لر و نتیجہ ده حصول پذیر اولمز
تقریر کوزل اولمچون اولامقصد کوزلجہ دوشینمک و یا قلمہ
آلتمق و سامعینہ و فائده سی اولیان افکار عقیقہ قالہ النماق
ایله اولور نطق سویلندکنده سامعینک ایشیده جکاری
وجهله سویلنمک و مخاطبی تمییز و متحیر قیلہ جق صورتلہ
لطافت و متانتله افاده ایلمک لازمدر .

سامعینہ نطقی سهولتله و تمامیتله ایشیتدیر مکچون درت
شرط وارددر بری صدانک درجہ مطلوبو به ده قوتلی
اولسی ایکنجی کلمات بر برندن فرق و تمیز اولہ جق
درجہ ده آغیر سویلنمکی اوچنجی کلامک وقف اولنه جق
و طورہ جق یرلرینہ رعایت ایتمک لیدر .

بوسبیدنناشی بعض کسه لر سویلنه جک نطقی غایت
بلیغانہ قلمہ آلمق اصولنی بیلور لرده سویلنک اصولنی بیلر
چونکہ انسان ایچون فصاحت و بلاغتله سوز سویلنک
و شرطنه موافق نطق ایتک بر هدیہ مخصوصه الهیه در .

نامساعد بولنماسی جهتله سوء تأثیر دن احتراز اولنه میه جق
محلده کان ساده برقریمه دن س-نوح ایتش کی معانی
و مقاصدی تزیینات لفظیه و تخیلات شاعرانه دبری
اولدیغی حالده صرف حقیقت و واقعیه مطابق صورتده
عبارۀ بسیطه ایله ایراد اولنور بعض کره تهییج افکار
و تحریک اذهان ایچون انفعالات نفسانییه یی مظهر
حرکتله سامعین ده دخی انفعالات نفسانییه اظهار
ایده جک صورتده بر طاقم شدت وحدت کلام ایله ایراد
اولنور بوکه (مقدمات مهیجه) اطلاق اولنور .

(شدت کلام) افکار و تخیلات شدیدیه ایله نکات مؤثره نك
کلامده حسن امتزاجنه دینور که بوده حس و فکری
کمال قوت ایله افاده و حسیات متراکمه دن منبعث معناری
آز کلمه لره ادراجله اولور .

(حدت کلام) حسیاتک سرعتله حرکت و قوه خیالییه نك
حسن سریع ایله لفظده امتزاجیه متکلمی بیحضور ایدرک
ظهور ایدن کلامه دینور که بومثلاًو حدتلی کلامی ایراد ایدن
کسه نك تکلمنده طیش و خفت و حرکتنده بطش و قوت
مشاهده اولنور .

ایراد نطقدن بکنیلان نتیجه و مقصده همان الک زیاده نطق

ترغیب و یارشدن ترهیب و تنفیر ایچون فصیح و بلیغ
برذات طرفندن ایراد اولنان کلامدر .

نطق دخی مقدمات یقینیه و مقبوله و مظنونه دن ترتیب
و تنظیم اولنان برنوع خطبه اولوب مقتضای حال و اعتبار
مناسبه کوره تنوع ایدر مثلاً نطقی دیکلمک ایچون تحشد
ایدن بر جمعیت عظیمه ده سامعینک زیاده سیله دقت
و بصیرت لرینی جالب اولمق ایچون مقدماتی جواهر
علمیه و تزیینات بدیعہ ایله مزین و موشح و افکار عالیہ دن
منبعث برچوق معانی و حقایق ایله مرشح ایدیلور بو مثللو
مقدماته (مقدمات یقینیه) دینور بعض کره حقیقت حاله
سامعینک اطلاعی فتور و نفرت لرینی مؤدی اولسون
دیو اخذاع و اغفال ایچون حیلہ شرعیه و دسایس عقلیه
ایله موشح یالکیز مقدمات ظنیہ لردن ترتیب و تنظیم
اولنور که بو مثللو مقدماته (مقدمه خادعه) دینور که بونکده
عباره سی عادی ایله بسیط بیننده بر فکر ایله تصویر اولنان
کلام رقت و لطافت و نزاکت و ظرافت صفتلرندن بریله
و یا جله سیله متصف اولور و بعض کره ده مقدمات
مقبوله دن ترتیب اولنور که بوده نطقک فوائدینک قلی
و مدلولی اولان محشک و اضحیتی و سامعینک اولقدر

رسول الله ید اعدایه ترك ایتدکن صکره مروت
وعاطفتکزدن وغیرت دینیسه کزدن کندوکزده نه کوره
بیلورسکز او یله ایسه انلری تخلیصه سعی ایدیکز واللّه
تعالیٰ حضرتلرندن قورقکز که مصیر و مرجعکز اودر .
وبونی بویله بیلکز که اشیای نفیسه یی ترك انجق انفس
خبیثه یه لایق و سزادر .

سزجه تحقق ایتدی می که دنیا فانی و آخرت دار نعیم و باقی در
بیلزمیسکز که نیجه ارواح و اشباح بودنیای فاندن دار
آخرته انتقال ایتدی البته برکون اوله جقدر ترك
ماسوا ایدیه جکدر دنیانک مدتی غایت آذر او یله ایسه
معاشر ارواحی تزئیده سعی ایدیکز چونکه اوان رحلت
تقرب ایتدی و سزک سفر کزواقعا شاق و محتاج زادور فاقدر
هر نه ایسه تحمل و صابرت ایلکز (ان الله مع الصابرين)
عیاض ابن غنم رضی الله عنه (فتوح الشام)

فصل ثانی

(نطق)

نطق سامعینک عرق حیترلرینی تحریک و تهییج و یابرشیئه

ای ناس سزه نازل اولان بومصائبه صبر و ثبات ایدکز
زیرا صبر و ثبات هرشیده لازم و لابددر .

خصوصیله بو حال بزه مصیبت کبی کورنیور ایسه ده
عاقبت حقمرده الله تعالی نك بر لطف و مرحتی اولدیغنی
بیله جکز زیرا دشمن قارشو مزده مقاومت ایده میوب هزیمت
ایلدیلر بزه تعقیب ایدرك انلری ایشته بورایه قدر
کتوردك قورقیک نصرت اکهمیه بزمه در

سر عسکر مز ابو عبیده حضرتلری بزه هر نقدر اردونك
بولندیغنی موقعدن چوقده اوزاقده بولنمیکز دیو بیوردیلر
ایسه ده شمدیکی حالدده حسب الایجاب انلردن یدی قوناقلق
مسافه اوزاقده بولنیورز مشارالیه حضرتلری بویله
کلیتلی دشمن عسکرینه تصادفزی بیله مز لر اکر مناسب
اولور ایسه ایچکزدن بری کیدوب سریعا ابو عبیده
حضرتلرینه کیفیتی اخبار ایتس-ونکه اخوان مسلمیندن
برفرقه ایله بزه امداد یتشدیره

شرح بیل رضی الله عنه (فتوح الشام)

(اما بعد)

ای ناس صبر و ثبات ایکی عسکر در که انلره غلبه ممکن
ومتصور دکدر بو بر حیف واسف کونیدر اصحاب

و یا عظمت حسیاتدن منبعث واردات ذهنیه و یا قریحه
خالصه و تخیلات صافیه دن مترشح مقاصد عالیہ بی
تصویر ایدن کلامدن عبارت اولور و یا عقول بشریه نك
ادراك ایده مدیکی وسعت و عظمت و احتشام و رفعتله
متصف مافوق الطبیعه وجدان صحیح دن عقولی متحیر قله حق
صورته طلوع و سنوح ایدن معانی عالیہ و حقایق
قدسیه ایله مزین و موشح اولور .

(معانی عالیہ و حقایق قدسیه بی مشتمل خطبه)

اما بعد ای ناس سزه الله تعالیٰ حضرت تزلندن اتقا ایله
وصیت ایلرم که عنوان صدق و صداقت الله اطاعت
و عقانیدن خشیت و بالخاصه اخلاق حسنه ایله تزیین ذات
و طویتدر تقوی و صلاح باعث فیض و نجاح و سبب
فوز و فلاح در (و من یتق الله فقد فاز فوزاً عظیماً)
و صالحات اعمال ایله تصفیة حال بادی رضای رب متعالدر
تشکم (و رضوان الله اکبر) بیورلمشدر .

تحقیق بیلک که جناب حق جل شانہ وعد و عیدنده صادق
و قرآن کریم بو خصوصده صدق له ناطقدر کما قال
(و ما یبدل القول لدی و ما انا بظلام للعبید)

(خطبه دیگر)

اما بعد

خطیب اولان ذاته قوه مخلیه اولمیدر که سویلیه جکی
 کلامی شایان نظر دقت اولان حالات ایله تصویر
 ایده بیلسون قوه حاسه اولمیدر که قلبی سرور و کدر
 و غضب و مرحت کبی حسیات متخالفه و متنوعه به آچیق
 بولنسون قوای حاسه به مالک اولیان خطیب ویا کاتب
 فصیح اوله مز واقعا سرد ایلدیکی دلائل صحیح و مقنع
 اولور ایسه ده اما برو دتله تلقی اولندیغنه بناء قوای حسیه بی
 تحریک و تهییج ایده مز قوه میزه اولمیدر قوه میزه
 حسیاتک طبایع و اوصافی تشخیص و تمیزه کسب اقتدار ایله
 ملایمی ویا منفردی اولان کلامی بیلک و حسیاتی تهییج ایچون
 لازم کلان و سائطی بولمقدر بر خطیبده شو اوج قوه بولنماز
 ایسه انفعالات نفسانییه و تهییجه مالک اوله مز (انفعالات)
 نفسانیه روحک هیجانه دینور هیجانه بر شیئه مقارنت و شدت
 انهما که ویا مباعدت و شدت منافرته سببیت ویرر هر کیمده که
 اذهانی نطقی واسطه سیله استدییکی کبی تهییج ایده جک و طبایعی
 دیلدیکی کبی قوللانه رق کدردن سروره و غضب بدن
 مرچته و برو دتن مفتونیته قلب و تحویل ایلیه جک قدر
 کفایت و اقتدار اولور ایسه ده شبهه سز او کیمسه خطیب
 فصیحدر اکثریا خطبه نك عبارتیه سی (علو افکار)

باب سابع

(مواعظ یعنی خطبه و نطق)

فصل اول

خطبه جدله و صلوه ايله بدأ ايدرك سامعینی بر شیئه
ترغیب و یا برشیدن تحذیر ایچون ترتیب و تنظیم اولنمش
کلامه دینور خطبه نك عبارته سی مقدمات یقینیه و یا
مقبوله و یا مظنونه دن ترکیب ایدر خطیب اقوالی شایان
استماع و قبول اولان اولبرز داتدر که کلامنی فکر و تصویری
ایچون سوق و فکر و تصویرینیده حقیقتی میدانه
چیقار مقچون استعمال ایدر .

خطیب افاده ایده جکی کلامی سامعینک درجه قابلیت
و تربیه لرینه و معلوماتلرینه کوره ایراد ایتلیدر .

خطیبک سویلیه جکی کلامده طوغریلق و ادب و تدبیر
و خیر خو و اهلل خصائصی بولنلیدر خطیبک علم
و فضلی و اخلاق حسنه سی اوللی و اسالیب کلامده حاذق
بولنلیدر خطیب اولان کسه انفعالات نفسانیه یه مالک اوللی
مثلا سامعینی اغلاتمق استیججه اولان کندوسنی اغلاملیدر .

ایدر اولدیغنی و بونک ایچون دهرک نیجه نیجه ریاخ شدید
و فورتنه بسلکده بولندیغنی بیلزلر عالمک هر طرفنده
برکل کورسهر همان انک رایحه سنی استشمام املیه اله
کتورمکه شتاب ایدرلر

لکن انک انسانی زخدار ایده جک تکننی درخاطر ایتمزلر
وهرجانبنده یتشمش فدان ونونهالک حسن طراوت
ولطافت منظره سنه حیران اوله رق دائماً اطراف
وجوانبده خرامان اولمق سوداسنده بولنورلر لکن
بو اغاجلرک کوکلرینه صارلمش مارزهرناکک صوقسنی
هیج تفکر ایتمزلر اشته بوملاحظاته نظراً کنجلرایچون
تاریخ و قصص و حکایات اوقومق ایجاب ایدرکه
کندولرینی ورطه هولناکه دوشورمامک ایچون برتجر به
حاصل ایده لر والاصل حکایات و قصص انسانلری
ینه کندو مشابهلری ایله تعلیم و تربیه یتیم خدمت ایتیمک امرینی
درعهده ایلدکلرندن مبتدیلر ایلروده اله جقلری معلومات
حوادثیه یی و منتهیلر احوال عالمن واقف اولدقلری
شیلری انده بولورلر.

چوق فرق بولورز یعنی نيك و بدی تمیزه مقتدر عالمك
 برخطاسی وار ایسه عالم اولمیانك اون خطاسی بولنور
 چونكه ارباب علم و وقوف سوابق احوالی تفكر و ملاحظه
 ايله لواحق افعالده تبصر و انتباه اوزره حرکت ایده.
 جکندن غفلته اوغراسه بيله وقوف سزلق بلیه سنك الجا
 ایده جکی تکرر و تعددن مصون اولور و الحاصل
 بر آدم کیده جکی یولده چاه مصیبتك وجودینه واقف
 اولور ایسه کندوسی نقدر ترغیب اولنسه بيله اورالردن
 کتمیوب بر طریق سلامت ارار لکن بونك عکسی
 حالنده یعنی کیده جکی یولده چاه مصیبتك وجودندن
 بیخبر اولور ایسه اولنان اغفالاته طبیعی قایلوب مصیبت
 اوغرار بونك ایچون انسان معاملاتده و حتی غفلت
 ایدوبده بر خطایه اوغراماق اوزره تبصر و انتباه حاصل
 ایتك ایچون احوال و وقوعات تاریخیه دن عبرت آلملیدر که
 موجب مضرت اولان خطیئاته دوچار اولیه
 علی الخصوص احوال عالمه واقف اولمیان کنجلر سفینه
 حیاتلرینی بادبان خیال و خلیا ايله بحر محیط سودایه آتهرق
 او دریانك یوزنده کز مسنی جان و کوکلدن ارزو ایدر لر
 لکن اکثر یا تلاطم امواج تسکنه لری غرق کرداب هلاک

حقیقت صورتندہ تنظیم و تشکیل ایله حضار و یا سامعینہ
 ارانہ ایتکدر واقعا بومتوله قصص و حکایہ بی اوقویان
 و یا دیکلیان کسہ لر مدت عمرلرندہ تصادف ایده جکری
 وقوعات میانندہ طریق سلامت و یا تہلکہ بی فرق و تمیز
 ایدرک غفلت عارضہ سیلہ خطیئاتدن مصون اولورلر چونکہ
 انسان ایچون غفلت اگرچه امرطبیعی ایسہ ده اکثریا
 مسموعات و مشہوداتدن اخذ عبرت و انتباه ایله مندفع
 اولسی مقرر بولندیغندن عارض حکمنہ کیرمشدر
 عوارضک دفعی ممکناتدن اولسنہ کورہ اشبو عارضہ
 غفلتدن قورتلماک طریق دخی بومثللو وقوعات و حکایاتدن
 معلومات آلمغله نیک و بدی تمیز و تفریق ایچون احساسات
 طبیعیه علم یقین علاوه ایتکدر

ایشته بوسببہ مبنی جوهر علم و عرفان ایله تزین ذات
 ایدن واحوال عالمہ واقف اولانلرک غفلتہ اوغرامسی
 نادراً وقوعبولور و نادر ایسہ معدوم حکمنده اولدیغندن
 وقوف و علم غفلتک نادراً و بونک عکسی دائماً وقوعنه
 مدار و بلکہ ده سبب مستقل اولور بر عالم ایله
 برجاهاک حرکات و معاملاتلرندہ وقوعبولان خطیئاتلرینی
 یکدیگرہ موازنہ و مقایسہ ایده جک اولور ایسہ ک پک

مصطفی پاشا حضرتلرینک (نتایج الوقوعات) نام تاریخ
 بینظرلریدر که طلوع کوكبه اقبال سعادت مال آل عثماندن
 بو آنه دکین کذران ایدن سلاطین عظام حضراتنک
 جلوس سعادت مأنوسلری ايله مناقب جيله لری وزمان
 سعادتلرنده ظهوره کلان وقوعات مهمه ايله امور مالیه
 و سیاسیه لرینی مختصر و موجز صورتده بیان و افاده ایدر
 تاریخ مزبور شرائط مبسوطه تاریخیه بی حاوی بولندیغی
 کبی نظارت تجارت مقام جلیله سنه شرف افزا
 دولتلو صبحی پاشا حضرتلرینک تاریخ اسلامی ايله
 (تبصره عاکف پاشا) و قصص انبیا و رساله دوراستیلا
 دخی فن تاریخ و قصصده مزیت فوق العاده بی حائز
 بولنان آثار برکزیده لردندر .

فصل رابع

(روایت قصص)

روایت قصصدن مقصد یا محضاً اکلندیرمک و یا بونکله
 برابر ناسه عبرت و انتباه کوسترمکچون بروقه تاریخیه نک
 اکامناسب و ملائم اولان برطاق حالات و حادثاتنک تفصیلاتندن
 و یا صرف مخیل و اردات ذهنیه دن عبارت اولان برحکایه بی

تاریخك مقدمه سنده بود دولت معظمه نك وقوعات جزئیه
و کلیه سنی بیلدیرر بو گونه قدر موجز و مفصل برچوق
کتب تواریح تدوین ایدلمش ایسه ده افاضل و کلاهی فخامدن
جودت پاشا حضرتلرینک ضبط وقایعنه مأمور اولدیغی
بیک یوز سکسان سکز سنه هجریه سنه کنبجه یه قدر اولنلری
بلاغت یولنده منشیانه و شاعرانه یازلمش شیردر برازیده
جزه نامه وادیسنده ترهات بمعنی و تفصیلات مالایعنی ایله
مملو و خصوصیه شیوه انشا و افاده لری آداب عصریمزه
کوره نظر استهجان ایله کوریلور بر طاقم الفاظ تعصیه یی
محتوی اولدیغی کبی بعضیلری دخی عادات و طبایعه مغایر بر
طاقم غرائب حکایات ایله مملودر دیهرک تواریح مذ کوره یی
تقیح ایلد کدن صکره پاشای مشارالیه حضرتلرینک ضبط
و تألفنه باشلدیغی تاریخك اوست طرفی اولان درتیوز
طقسان سنده سی وقوعات دولتك لسان عصره موافق
صورته سلطان سلیم خان ثانی حضرتلرینک عصرلرینه
دکین بش جلد اوزره جمع و تدوین ایدرک بحقی نامنی
جریده اصحاب آثاره درج ایتشد بر بوندن صکره
تدوین اولنان تاریخلر میاننده اهمیتتی درکار اولان تاریخلرک
بریده معارف عمومیه نظارت جلیله سنه رونق افزا دولتلو

(از جمله نعیما تاریخی)

تاریخ مرقومك خلعت فاخره نظم و ترتیبی تصویر
 مرام و تلیق کلام بدیعہ سبله توشیح و تحسین و ضابط
 دیبا طرازی شرائط تاریخیه ایله تزین اولمشدر اشبو
 تاریخ کرین بیک سنه سنک محرم الحرامی غره سی
 ابتداسندن بدأ ایله بیک یتش سنه سی غایه سنه دکن
 وقوعبولان حوادث کونیه دن بحث ایدر که مطالعه سی
 جله دن احلی والد بولمش اولدیغندن شایسته نظره
 انظار اولی الابصاردر

(تاریخ جودت)

الیوم عدلیه نظارت جلیله سنه رونق افرا اولان (دولتلو
 جودت پاشا) حضرتلرینک تاریخلریدر که بیک ایکوز
 سکسان سکز شعبانندن باشلیوب اون یدی تاریخنه ودها
 صکره لره قدر مشارالیه حضرتلرینک دولجه وقوع یافته
 اولان حوادث یومیه و ظهورات کونیه نسق واحد اوزره
 چکبدہ قلم نادره رقلری اولمشدر وینه آیدین دفترداری
 سابق محمد فوزی افندی مرحومک طرز نوین اوزره قلمه
 المش اولدیغی (خبر صحیح) درکه بو سلیس عباره لی

خصوصیدر تاریخ عمومی قرون اولی و قرون وسطی و قرون
 حاضره تاریخیدر قرون اولی تاریخی اعصار مجهوله دن بدأ
 ایله غربی روما ایمپراطورلغنگ انقراضنه دکین وقوعبولان
 احوال و وقوعاتدن کتب عهدعتیق و آثار عتیقه و سائر
 واسطه سیله استخراج و استنباط اولنان شیلردن بحث ایدر
 قرون وسطی شرقی روما ایمپراطورلغنگ ابتدای ظهورندن
 اضمحلالنه دکین مرور ایدن عصرلردر که تاریخی
 اولعصرلرده گذران ایتش اولان وقوعاتدن بحث ایدر
 قرون حاضره فتح قسطنطنیه دن صکره بو آنه دکین
 مرور ایدن قرنلردر که تاریخی قرون مذکوره ده صفحه
 کائشاده جریان ایدن وقوعات و حوادثادن بحث ایدر
 ایمی ازمنه مذکوره نک و وقعاتندن قنغی برتاریخده
 بحث اولنور ایسه اوتاریخ عمومی دیمکدر
 تاریخ خصوصی یالکز برقوم و یا بردولتک زماننده ظهوره
 کلان وقعاتی بیان ایدر مثلاً شوکت سلطنت افتاب
 سطوت دوده عثمانیان ضیاپاش ساحه روی زمین
 اولدیغی زمان سداقتراندن شمیدی به دکین احوال و وقایع
 دولت ابد مدت عثمانی حقنده ترتیب و تدوین اولنش
 اولان تاریخلر کبی

ضبط و اتقان ایدوب ایکی عصر و دولته موافق یا مخالف بولنان اطوار و احوالک علتیرینی بیان ایلیه و دخی هر دولت و سلطنتک و دین ملتک اصلیرینی و ابتدای ظهورلرینی و حدوث و وقوعلرینک علل و اسبابنی کرکی کبی یلوب و بونلری وجود و ظهوره کتورن رجالک احوال و اخبارلرینه واقف اولمق لازمدر که مورخ اولان کسینه جیع حوادث و وقایعک اسبابنی استیعاب ایدوب هر خبرک اصلنه کرکی کبی وقوف تام تحصیل ایتدکدنصکره نقل اولنان حکایه بی معلومی اولان قواعد کلیه و قوانین عقلیه یه عرض ایدوب منقولی معقوله تطبیق و نقلی عقل ایله توفیق قاعده سنه مراعات ایلیه اکر نقل اولنان ماده قانون و قاعده یه مطابق و موجب و مقتضاسنه موافق اولوب عقل سلیم و طبع مستقیم تجویز ایتدیکی اموردن ایسه خبر مذکورک صحته اعتقاد و اعتماد ایلیه و الاتزیف ورد ایدوب اصغا والتفات ایتیه

انتهی

فصل ثالث

تاریخ ایکی قسمدر بری تاریخ عمومی و دیگری تاریخ

بزه ازائه ایدر تاریخ مکمن غرائب و مخزن عجائب
دینکه شایسته در

زیرا استنکاه احوال نوع بشر ایچون تدقیق ایله نظر
ایدنلر تاریخ واسطه سیله نیجه نیجه سرار و مکنونات
آثار و احواله واقف اولمشلر در

تاریخ ساعی زمان دینکه سزادر چونکه جمعیت
بشریه مزك اسباب و رفاه و سعادتنی اکمال ایچون دنیانك
جهات مختلفه سندن بزی خبردار ایدر

(ابن خلدون رجة الله مقدمه تاریخنده دیرکه)

فن تاریخه تصدی ایدن کیسه حق باطلدن صحیحی
فاسددن فرق و تمیز ایچون سیاست ائم و نظام عالمه دائر
مصالح انام و حقایق اشیا و طبایع موجوداتی بیلک
لازم اولوب اعصار سالفه نك و اطراف و اقطارک
و قرون ماضیه نك اطوار و اخلاق و عادتلرینه و ملل
و مذاهب و سائر احوال مختلفه لرینه اطلاع تام تحصیلنه
محتاج اولدیغندن ماعدا کندی زماننده موجود و متعارف
اولان اموری دخی ضبط و احاطه ایدوب حاضر ایله
ماضی و موجود ایله غائب آراسنده بولنان اطوار
و احوالک موافقت و مماثلتنی یاخود مخالفت و مغایرتنی

وقایعك حقیقته كسب وقوف واطلاع ایله زمانلری
حادثاته تطبیق ایدرلک یازمغه مقتدر بولمایدنر تا که اخلاق
وقایع اسلافدن بر تجربه صحیحه آله بیلسون مورخ اولان
کسه حقیقت حالی اکاذیب و غرضله قریشمش اولنردن
فرق وتمیزه مقتدر اولمایدنر

تاریخده تعبیرات تعصیبه و حکایات غیر معقوله ایله املای
صحائف سطور ایتک قطعاً جائز دکلدر مورخ یالکز
حقیقتی بیان دکل بلکه هر شیئک اسباب موجبہ سنی بیان
و حکایه اولنان وقعہ بی بوکون وقوعبولیورکی تصویر
وعیان ایتلیدنر

تاریخ وقوعات حقیقیه نك حکایه سی دیمکدر مورخ اولان
ذات بیطرف بولمایدنر و وقوعاتی تنظیم مقصدیله حال
طبیعیه سندن چیقار مالمیدنر مورخک تجربه صحیحه
اولمچون ازمنه ماضیه ده احوال انسانیه و عمران ممالک
و بلدانده نه درلو تأثیرلر ظهور ایتش اولدیغنی کوستر -
ملیدر که اخلاف او یوزدن منتفع و حصه مند اوله لر
تاریخه (ضیای فضل و عرفان) و (جلای اذهان) دینسه
بجادر چونکه دنیاده ملل و اقوام ایچون وقوعبولمش
بونجه اثری یعنی سعادت حال و ادبار و اقبالی هپ تاریخ

وقوعات وعادات شخصیه سندن زیاده موقع نظر واعتنایه
آلنور سرگذشت ایسه کرک عمومه و کرک شخصه دائر
مواد کونیه دن بحث ایدر

برطاقم ذوات مشهوره نك سرگذشتلری مسلك و مشوارلری
حقنه بزه اطلاع تام و یره جکی جهته له انلك فضائل
و حسیات و تأییدات قلبیه لرینك درجات متفاوته سنده
کسب و قوف ایتك صحیحاً موجب استفاده در

فصل ثانی

(حکایات تاریخیه)

تاریخ وقوعات اسلافی پیشگاه اخلاقه عرض خدمتینی
در عهده ایدر

یعنی اسلافك احوال و وقوعاتندن اخلاف خصه مند
نصیحت اولوب نتیجه سنده خیر و منفعت ترتب ایدن
امور ایله عامل و مضرت ترتب ایدن ایشلردن احتراز
ایتمکچون برواسطه در

تاریخ نویس اولان کسه وقوعاتك صحت و حقیقتینی تحقیق
ایدرک یازمیلیدر یعنی اعصار سابقه و قرون سالفه

وعادتلرینک نهج و روشنی و قابلیت طبیعی لرینی و درجات
مدنیتلرینی بیان ایله برابر میزان تدقیقه اورملیدر و الحاصل
روایت اولنان شی صورت مکمله ده اولمی یعنی اذهانک
تصویر و محاکمه ایده مدیکی نکته و دقیقه یه تمامی اطلاع
ویره جک صورتده نقل و حکایه اولنملیدر

ترجه احوال که برآدمه متعلق احوالدن بحث ایدن
حکایه یه دینور اگر برآدمک ترجه حالی یازملق لازمکسه
اوکسه نک و قایعنه متعلق حالات عمومیه دن بحث ایدمک
ایجاب ایدر

خصوصیه اوآدمک مدت حیاته دأر مواد و وقوعات
اوزرینه حصر قلم ایدیلوب فوق العاده بولنان افعالک
اسباب موجبیه سی اچیق و مفصل بیان ایدملیدر ایشه
مورخ اول آدمک نقائص و فضائلنی جمع ایدرک و اکاعانه
مسائلی تصویر و ترکیب ایلیرک مستحضراتنی کشیده
سملک سطور ایدوب شخص مرقوم اوزرینه اولان
ملاحظات و مطالعات ذاتیه سنی ایسه پک نادر و همده
مختلف محله صرف ایتلیدر

ترجه حال ایله سرگذشتک بیننده فرق واردر ترجه
حالده اوآدمک عمومیه تعلق ایدر وقایع و معاملاتی

اولئاملیدر تا که اوقویانلراندن استفاده ایتسونلر واکر
حکایهٔ مرقومهٔ نک اساسی صرف مخیلات ایسه اوراده
استنیلان شی یازیله بیلور فقط انتخاب اولنان فقره لر
معقول اولمیدر

سیاحتنامه بر نوع حکایتدرکه انی تنظیم ایچون دخی بر
خیلیجه معلوماته احتیاج مس ایدر مثلاً بر منشی هر
نقدر یازه جغی شیئی رونق و شطارتلی قلمه آله بیلک
اقتدارینی حایز اولور ایسه ده لا اقل سیاحتنامه یازمق
ایچون جغرافیا و هندسه و فن معماری و علم نباتات و علم
قیافت و رسم بیلک لازمدر مثلاً جغرافیا بیلنمز ایسه وارد
اولنان مملکتک طول و عرضنی و قنغی اقلیمدن اولدیغی
وفن معماری بیلنمز ایسه تصادف اولنان عجایب و غرایب
ابنیه و علم نباتاته وقوف اولینجه کوریلان اشجار
و نباتات تعریف ایدیله مدیکی کبی رسم بیلنمدیکی حالده ایجاب
ایدن ابنیه و سائر نک رسمری ارائه ایدیله مز بو جهته لر بر
اوروپالونک یازدیغی سیاحتنامه کبی بزده دهها سیاحتنامه
یازیله مامقده در خصوصیه سیاح کوردیکی مملکت
اهالیسنک حالنی حکایه ده انلرک آداب و اخلاقنی و افراد
مرکبه سنک نه درلو شیلره میلان خاطرلرینی و تربیه

(۲) حکایه اولنان شیئی حسن تلقییه استعداد ویره جک صورتده سوق کلامدر بو سبیدنناشی حکایه نك اولیاتیه محل وزمانی و ذی مدخل بولنان ذوات کوزجه تعریف اولنمیدر بعض کره سوق کلامدن حاصل اولان سیاق افاده مؤثر اولمق ایچون مقصد سامعینک معلوملری کبی طانیله رق بردنبره وقعه نك اورتیه سندن یعنی مقدمه سزجه بسط مقال ایدیلور بو اصوله مجرد مراقی تمیج ایچون توسل اولنور

(۳) روایت اولنان ذوات و وقوعات مناسبتله بر برینه ربط اولنمق

(۴) روش افاده بی اخلال ایده جک تفصیلاتده بولینلماق
(۵) سوق کلامک مستند اولدیغی نقطه یعنی نتیجه بر طاقم مقدمات یقینیه ایله مطالعه ایدنلر ایچون کزلیجه حاضر لنمقدیر
(۶) روایت ممکن مرتبه نکت و مزایای کلامیه ایله توشیح ایتمکدر زیرا زینت افاده دن عاری اولان اکثر روایات طبیعتیه روحه صقندی ویرر

کلام یازیله حق حکایه نك اساسی متواترات کبی منقولات صریحه و یا مشهودات صحیحه دن مأخوذ ایسه مثلاً تاریخ و قصص و سیاحتنامه کبی بومثالو شیرلی یازار ایکن افکار و عقاید عامه نك خلافته کیدیلک طریق اختیار

ظهور ایدر ایسه ده اعتبار اولنماق و یا صورت آخرله
فسخ اولنماق اوزره اشبو سند اعطا اولندی .
(نمونه امثله سی بو قدرله اکتفا اولندی)

باب سادس

(تنظیم حکایات و روایات)

فصل اول

فن انشانک قسم اعلا و اجلی تنظیم حکایات
و روایات قسمیدر

تنظیم حکایه و روایات بر ماده یه متعلق اولان معلوماتی افاده
مقصودک اراهه ایده جکی شرائطیه حال و نسق طبیعیه سیسنه
توفیق ایتمکدر هر بر مکتوب یازمغه اقتداری اولان
منشی کندوسنی حکایت و روایت یازمق اقتدارینی حاز
ظن ایدر لکن او یله دکدر یعنی شروطنه موافق تنظیم
روایت هر منشنک کاری دکدر روایت یازمق ایچون
برقاج شرطلر وارد بری اساس حکایه اولاندهنده ترتیب
ایدملیدر که بوده وسعت قریحه و تدقیقات عمیق ایل اولور

اجرای تقاعدینی استدعا ایدن فلان افندی معاینه
اولندقدده فی الحقیقه کوزلرینک ثقبه عنیه لری اوزرنده
پرده حاصل اولمش اولمسيله بو حال ايله مومی الیهک ایفای
خدمته هیچ برلیاقت و قابلیتی قالدیغی تصدیق و بیان اولنور

(پولیچه مکتوبی)

سلانیکده ارزاق اخذ و اعطاسيله مشغول از میرلی حسن
افندیدن در سعادتده تأدیه اولنمق اوزره اون بشیک شو
قدر غروش بوراده النمش اولدیغندن یوم و وصولندن
اونبر کون صکره مبلغ مذکور دی در علیه ده فلان خاند
ساکن افندی مومی الیهک برادری علی افندی به ویرلمی
ضمنده اشو پولیچه عاجزانه م کشیده قلندی

(ایجار سندی)

فلان محله کائن متصرف اولدیغ بر باب مغازه نك ایجارینه
طالب اولان فلان ذات ۰۰۰ سنه سی ۰۰۰ آیدن اعتباراً
شهریه شو قدر غروشه بر سنه مدت ایچون استیجار
و قبول ایدوب و شو قدر غروش دخی پشین اوله زرق
تسلیم ایلشدر مذکور مغازه سنه ختامنه دکین تصرفنده
اولمق و مدت ایجارنده دیگر طرفدن اجرتنه ضم ايله طالب

اوزرلرینه عائد اولق شرطيله اشبو مقاوله نامه تحریر ايله
هر برینه اعطا اولندی

ایشته مقاوله نامه ده قاج شرائط موجود ایسه بونک کبی
بند بند اوله رق غایت واضح عبارت ايله یازماید که مقصود
اولان معنائک غیری بر شیئه شمولی اولمغله بالاخره نزاعی
موجب اولسون قونطور اتوده بویه یازیلور

(سند)

بادی ترقیم سند اولدر که

اشبو بیک ایکوز طقسان ۰۰ سنه سنده شهر کانون ثانینک
اون برنجی کونی مصر چارشو سنده کائن تجار معتبراندن
از میرلی محمد افندیدن مبايعه ایلدیکم سکر بالیه پموقک
بهاسی اولان سکسان لیرانک نصفنی تأدیه ونصف دیکری
اولان قرق لیراسی الی ماه وعده ايله ذمتده دینم اولوب
وعده مذکور حلولنده ایفا ایده مدیکم حالده تجارت
قاعدہ سی موجبجه ایجاب ایدن گذشته سیله برابر تأدیه
ایده حکمی مبین اشبو مهور سندم اعطا اولندی

(راپور)

برمدتنبیری کوزلرینه عارض اولان علتدن طولابی

محافظه ایدلرایسه مجوٹ عنہ اولان پروتوقول کان لم یکن
حکمنده قاله جغی شمیدین مقرر در

(اولتیماتوم)

اگر فلان دولت فلان آیت یدنجی کوننه دکین پروتوقول
مندرجاتنه موافق حرکت ایتزایسه فلان دولت پروتوقول
ایله ضبطنامه ده اشدیکی تعهداتی کان لم یکن حکمنده
طوتوب منافعنه حرکت ایده جکدر

(مقاوله نامه)

بادی تحریر سند اولدر که
فلان افندی ایله فلان آغا ایکیشریوزلیر اسرمایه وضع ایدرک
بینلرنده شرکت عقد ایتیش اولدقلرندن شرکت مذکوریه
دائر شرائط بر وجه زیر بیان اولنور اولامرکز تجارت
در علیه ده فلان محله مخصوص اولوب سرماییه و معاملات
تکرر ایدرایسه لزوم کورلدیکی حالده طرفینک رضالریله
اخر مجالرده دخی شعبه آچیلسی ثانیاً معاملات جاریه نک
اویچ سنه ده بردفعه محاسبه سی کوریلهرک مصارف و دیون
شرکت طرفندن تسویه اولدقدن صکره هر نه قدر
کار و ضرر ترتب ایدرایسه متاصفه شریکین مذکورینک

المشدر بناء عليه مبلغ مزبوری المدقحه بونوی ویرمیه جگمی
ومدعی بولنان فلان دخی اولقدار اچیهی ویرمش اولسه
بیله مادامکه یانمزه براقش اولان کسنه میدانده بوقدر
حکومتدن اذنسز خود بخود کندوسنه تسلیم ایده میه جگمی
اخطار ایلم و بویوزدن کلان ضرر و مصارفاته بونوی
ویرن کسه ایله پروتستو صاحبی مسئول طوتلق اوزره
حقیقت حالی مبین اشبوجوا بنامه عاجزانه مک علی الاصول
تصدیقیه بر نسخه سنک بونوی بکا ویرمش اولان غائب
فلان کسه هر زده ایسه معلومی اولق اوزره طبع اولتق
ایچون غزته لردن رینه ارسالی و بر نسخه سنک مرقوم پروتستو
صاحبنه و دیگر نسخه سنک ده طرف عاجزانه مه اسبالی
ایله اصلک قلمده حفظ بیورلسی متمنای عاجزانه مدر

(بیاننامه)

محرر امضا فلان دولت خارجیه ناظری بو کون
دولتله مرخصلری طرفندن امضا اولنان پروتقوله متعلق
اولق اوزره شونی بیان ایدرمکه فلان دولت فلان دولتک
تکلیف ایلدیکی پروتقولی امضا ایتکه مجرد اسایشی
محافظه مقصدیه موافقت ایش اولدیغندن اگر مقصد
حاصل اولیه جق اولور ایسه وینلرنده صلح و مسالمت

ضرر و زیانی دعوا ایدہ حکمی مبین اشبو پروتستونامہ م
بعدالتصدیق بر نسخہ سنک مومی الیہ و دیگر نسخہ سنک طرف
عاجزانہ مہ اسرا و اعطاسی و بر قطعہ سنک دخی محکمہ دہ
حفظ اولنق اوزرہ نظارت جلیلہ لرینہ تقدیم قلندی

(پروتستونک ردی)

تجارت دعاوی قلندن فی ۲ کانون اول تاریخندہ طرف
عاجزانہ مہ ارسال قلنان پروتستونامہ نک مالی کہ فلان
امضالی یدمدہ بولنان ایکی یوک غروشلق بر قطعہ بونونک
ماہ حالک یکر می بشنجی کونی وعدہ سی ختام بولغله
حکمی قالمیہ جنی و مذکور بونودہ عرصہ بدلی اولوب عرصہ
مذکورہ نک بوا آنہ قدر فراغی اجرا اولندیغندن کرویہ
اعادہ سی لازمکله جکی واعادہ اولندیغنی صورتدہ ضرر
وزیان دعوا ایدہ جکندن عبارت ایدی

مذکور بونونک عرصہ بدلی اولوب اولمدیغنی عاجزلرنجہ
مجهول اولوب انحق بو بونونک تأمیناتیلہ فلان کسنہ بدن
بر یوک غروش فرض اولہرق طلب ایتش بن دخی پیاسہ دہ
عادتاً نقد اچمہ دیمک اولان بونونک و صاحب امضا فلانک
اعتبارینہ رعایہ اولمقدار اچمہ ویرمش ولاجل التأمین بونویی

مطالب سنده دن اولان اموالك تأديه سنده كسه طرفندن
امتناع جائز اوله ميه جغندن مذكور چفتلكك بو سنده
حاصلاتك مقداری اربابی مهرقتيله كشف و تحرير برله
يكن سنده اعشارينك دخی اونسبت اوزره تحصيلی لازمه دن
اولمسيله اجرای اقتضاسی امر و اراده متصرفیلرینه
متوقف اولمغله اولبابده

بادی علم و خبر اولدرکه

فلان محله ده واقع ۲۱ نمرولی بولنان خانه اشبو سنده سی
شهر فلانك غره سندن اعتباراً التی آیلق اولمق اوزره
شو قدر غروشه فلان کیمسه یه ایجار اولمش اولدیغندن
لازمکلان قونطورا توسنك تنظیمی ایچون اشبو علم و خبر
ویرلدی

(پروتستونامه)

بوندن اقدام یدمده بولنان ایکی یوک غروشلق برقطعه
آچیق بونونك ماه صفرک یکر می بشنجی کونی وعده سی ختام
بوله رق حکمی قالمیه جغنی و مذکور بونه عرصه بدلی اولمغله
عرصه مذکورنك بو آنه قدر فراغی اجرا اولنمدیغندن
کرویه اعاده سی لازم کله جکی واعاده اولنمدیغنی صورتده

و مضر تدن سالم اولدیغی تقدیرده اصحابنه اعطاسیله
 بونلر مطبوعات داخلیه دن ایسه طابعی کیمدر یوقسه
 مطبوعات اجنیه محصولاتندیمدر کتابلرک اسامیسيله
 برابر ایضاحات مطلوبه بی متضمن برپوصله سنک ارسالنده
 دخی کفایت کورلدیکندن اکا کوره مقتضاسنک ایفاسی
 لازم کلور شو قدر که رخصتلی مطبوع کتب و رسائل
 میاننده بعضیلرینک قابیری اوزرنده کی رخصت قیدی
 برطاقم بدخواهانک آمال فاسده سنی تداول ایچون مصدر
 سوء استعمال و بنا برین رخصتلی مطبوع کوریلان بعض
 کتابک درونی مقالات مضره ایله مالا مال اولدیغی دخی
 مسبوقدر اوجهته قابیری اوزرلرنده رخصتلی باصلدیغی
 محرر اولسون اولسون جله سی بالمعاینه نظر تدقیقندن
 کجوریلرک آثار مضره نك منع انتشاری حقنده تقیدات
 متمادیه و انضباطیه اجراسی خصوص سنک جواباً تبلیغی
 اقتضا ایدر اولبابده

(تقریر)

فلان قضاسی داخلنده فلان چفتلکی اعشاری کچر سنه
 اداره امانته نصلسه تحریر و استحصال اولنه مامش ایدوکی
 بو کره چفتلک صاحبنک مخالفتندن تبیین ایش و بویله

اولنمسنی متضمن اولان تاریخی تذاکر سامیه نك
 تبلیغ ایلدیکی اراده سنیة حضرت پادشاهی اقتضای
 عالیسنك مجدداً مطبعه کشادی آرزوسنده بولنلرله منحصر
 اولدیغندن اراده سنیة تاریخنندن مقدم رخصتسز کشاد
 اولنلرندن طولایی سدا ایله صورت کشادلرینك نظام
 مخصوصنه توفیق آرزو اولنان مطبعه لره شمولى اوله مامسی
 طبعیدر بنابرین اجاآت موقعیه نك اجراسنی متعذر
 کوستردیکی احکام قانونیه قارشو جزای نقدی مطالبه سنی
 ایجاب ایدن معاملاتدن مستثنا طو تلمسیله نظام مخصوصنه
 توفیقاً بولنرله رخصتنامه اعطا قلنمسنك و اراده سنیة
 تاریخنندن صکره کشاد اولندقلری حالده سدا ایدیلان مطبعه لر
 ایچون نه معامله اولنمسنك باب عالی جانب سامیسندن
 استیذانی مناسب کی کورلمش و اجرای اقتضاسی مرهون
 رأی سامی نظارت پناهیلری بولنش اولغله هر حالده

(مذکره)

رخصتسز مطبوع اوله رق ظهور ایده جك کتب و رسائلدن
 بر نسخه سنك معارفه ارسالیله انه حق جوابه توفیق
 معامله یه ولایت جلیله سنجه موقعا امکانسزلق کوسترلدکه
 بو مثالو آثارك بالمعاینه مندرجاتی هر در او محذور

اوزرينه داخليه نظارت جليله سنك انجمنه حواله
 بيوريلان ۰۰۰ تاريخي ۰۰۰ نومرولى تذكر مسيله
 اوراق متفرعه سي تدقيق ومطالعاه اولندي ولايت
 مشاراليهاجه حكم قانونه موافق اوله رق سدايديلان
 مطبعه لر اصحابندن اخذى مطبعه نظامنامه سي اقتضاسنجه
 مطلوب اولان جزاي نقدينك صورت استيفاسي مطلقاً
 محاكمه يه محتاج اولديغنى دستورك جلد اولنك التي
 يوزنجي ورقه سنده محرر نظامنامه نك برنجي ماده سي ارأه
 ايلكده بولنديغنى كي محكوماً اخذ وتحصيل اولنه جق
 جزاي نقدي بي ايفاده قدرتياب اوليانلر حقلرنده اجراسي
 لازم كلان معامله دخي ينه احكام قانونيه ايله معيندر
 شو حالده كچه مذكور مطبعه لر اصحابنك معامله نظاميه
 نتيجه سنه تابع اوللري لازم كلور سده ولايتك صورت
 اشعاري بو مطبعه لر اصحابنك مدارت يشرلي بومي ايشلدكاري
 ايشدن اله بيله جككري جزئي اقچه يه منحصر بولنديغنى مؤيد
 وشو حالده نظاماً جزاي نقدي تحصيلنك قبل المحاكمه عاداتا
 متعذر كوسترلسي اساس معامله نك محاكمه نتيجه سنه توديعي
 حقه كي مقصد ننده برثمره حاصل ايده ميه جكني مؤكدر
 اقتضاسي لذي التأمل مطبوعات قانون جديدنك نشرينه
 دكين مطبعه كشادينه رخصت اعطاسندن صرف نظر

خدمتک ابفاسنه مقتدر اوله مدیغمدن نظامی وجهله تقاعد
و چراغ بیورلقلغم بابنده

(مضبطه)

قضامن قائممقامی بولنان فلان بك بو کره انفصال ایدرك
در علیه عودت ايله یور میرمومی الیهك مدت مأموریتنه
صداقت و استقامت اوزره حرکت ایدرك خلاف رضای
عالی برکونه حالاتده بولندیغنی کبی اموال میریه وسائرهدن
ذمتنه اچیه کچورماش و حقننده کیمسه طرفندن
شکایت دخی اولندیغندن سزاوار لطف و عاطفت عالی اولان
بندکان سلطنت سنیه دن بولندیغنی عرض و افاده معرضنده
اشبو مضبطه عاجزانه مزك ترتیب و تقدیمنه اجتمسار
اولندی اولبابده

(مجلس مضبطه سی)

رخصتسز کشاد اولنمسندن طولانی سد ایدیلان اون عدد
مطبعه اصحابندن اخذی لازم کلان جزای نقدینک
استیفاسی متعذر اوله جغی جهتله جزای نقدیدن مستثنا
طوتیله رق مجدداً رخصتنامه اعطا اولنوب اولنماسنی
استیداندن عبارت اولان فلان ولایت جلیله سنک انهایسی

(خارجیه نظارتہ عرضحال)

شرائطی اوچدر ۱ ایضاح ماده ۲ استرحام
۳ تفویض اراده در لکن کندسنگ استحقاق ولیاقتندن
بحث ایتک جائز دکلدر .

آستانه علیہ دہ فلان نام محلدہ (۱۱) نمرولی خانہ دہ
مقیم فلان دولت تبعہ سندن فلان کسنہ ذمتندہ بولنان مقدما
ایجار ایتش اولدیغم دکل کراسندن طولابی شوقدر غروش
مطلوب عاجزانہ می دفعاتلہ مطالبہ ایتش ایسہ مدہ تأدیہ
ایتموب ہر ایستندیکی زمان تمند ایلدیکنندن کیفیت
مذکورہ نک باتد کرہ دولت مشار الیہا سفارتخانہ سنہ
اشعاری خصوصنہ مساعدہ علیہ نظارت پناہیلری شایان
بیورلسی بابندہ

(استدعا)

قوللری سن طفولیتندن بو آنہ دکین باب عالی مکتوبی
قلمنہ داوملہ وظیفہ مأمورہ مک حسن تسویہ سنہ
اقدام ایدرک امکدارلق نامی قزانمش بندکندن اولوب
شمعی ایسہ سن عاجزانہ مکالہ واصل اولمغلہ بوالیلہ

(۳) حسن انتها صنعتنی مشتمل اواق ایچون امر واراده بی
مخاطبه تسلیم ایتک

(مثال)

اشبو اوائل فصل بهار موسم غرس تانک واشجار اولمق
حسیله هرکس باغ و بیچه سنی اشجار مثمره ایله تزیین
وتشیخه اعتنا ایده جکی برهنکام مناسب اولدیغندن
بنده خانه لری پیشگاهنده بولنان بیچه ده غرس اولمق اوزره
باغ عالیرنده بولنان چاوش اوزومی چوقلرندن بشیوز
قدر چبوق بیچوان بنده لریله طرف عاجزی به ارسال ایله
مسرور البال یورملری بانه

(خصوص تذکره سی)

حسب الاصول اشبو کله جک ماه تموزک ابتداء نندن
اغستوسک اون شنه دکین مکتبلر تعطیل اوله جغندن
ایام تعطیلی بتون بتون تحصیلدن خالی کچورمامک ومطالعه
ایله اکلنک ایچون نزد عالیرنده بولنان عاکف پاشا منشأتی
حامل شقه جا کری به تسلیم طرف عاجزانه مه ارسال
وابسته عنایت علیه لریدر افندم

اولمغله ایفای فریضه شکرانیتله برابر مألوف اولدیم
توجهات علله لرینگ بقاسنی رجا و التماس ایدرم اولبابده
و هر حالده

(تسلیت جوابی)

مأموریت عاجزانه مدن وقوع انفصالدن طولانی برقطعه
تسلیت خاطر مخلصانه می حاوی کرمنامه عالیلری رسیده
دست اعزاز اولوب مأل والاسی موجب مسروریت قلب
خالصانه م اولوب بووجهله تأیید رابطه مودته مصروف
بیوریلان همم عالیلرندن ممنونیت وفیره حاصل اولمغله
مجرد بیان محظوظیتله برابر همسان دائرة عز و عافیتده
برقرار بیورلملری دعوات خیریه سنی تکرار ابله استبقای
توجهات والالری ضمننده جوابنامه محبی تحریرینه ابتدار
قلندی

خصوص مکتوبلر ینک شروطی اوچدر

- (۱) طوغریدن طوغری به ایش نه ایسه آنی کوزجه
ایضاح و حسن ابتدا صنعتنه رعایتیمون اولنده برمناسب
مقدمه ایراد ایتک (۲) بوایشه لازم اولان شی نه ایسه
اوراسنی و ایجاب ایدرسه اسباب موجبیه سنی بیان ایتک

(عرض خلوصه جواب)

بو کره توجهات فؤادیه لری تبشیرینی حاوی ارسال
سوی عاجزانهم اولان مودتنامه عالیله لری واصل دست
اعزاز اولوب بووجهله تأیید رابطه مودته منصرف
بیوریلان همم عالیله لرندن ممنونیت وفیره حاصل اولمغله
مجرد بیان محظوظیتله برابر همان دائرة عزو عافیتده بر
قرار بیورلملری دعوات خیریه سی تذکار و استفسار
طبع والایری ضمنده جوابنامه محبی تحریرینه ابتدار
قلندی

(تبریک جوابی)

اصلا لیاقت عاجزانهم اولمدیغی حالدیه بو دفعه عنایت
جناب پادشاهیدن عهده عاجزانهم احسان بیورلمش
اولان رتبه اولی صنف او اینک مراسم تبریک و تهنیتی
ضمنده راحه زیب ورود اولان بر قطعه کرمنامه لری
مال مصادقت اشمالی مدرکه آرای خالصانه م اولدی
بو صورته رسم تبریک رتبه عاجزانهم ایفاسنه سزاوار
بیوریلان همم کریمانه لری ممنونیت ثناورانه می مستلزم
اوله رق تزیید عمر و عافیتلری دعاسی یاد و تذکار قلنش

حقنه همت و رعایت مخصوصه فاضلانہ لرینک کا کان
بیدریغ بیورلمسی بانبندہ لطف و عنایت افندمکدر

(توصیہ مکتوبی)

بوکرہ ارزنجانی فلان افندی داعیلری شهورثله بی ازیرده
امرار ایچون اول جانبہ عزیمت ایدہ جکنندن و کندوسی
ایسه اصحاب علم و فضیلتدن اولوب هر وجهله التفات
دولترینه شایسته اولدیغندن اورایه وصولنده حقلمنده
معامله لطفیه اجرا بیورلمسی نیاز مخصوصیله شقه محبی
ترقیمه ابتداراولندی

(دیگر)

حامل عریضه عاجزی فلان افندی بندهلری مکتب
مخرج اقلامده تحصیل هنر و معارف ایدرک اقرانه
فائق و اهلیت و کفایتی مسلم اولان بربندهلری اولدیغی
جهتله شیمه حسنه قدر دانی و اهل پروریلری اقتضاسیجه
مومی الیه بندهلرینک تحریرات کتابتی خدمتنده استخدام
بیورملری نیازبنده کانه م ایدوکنی بیان ایله عریضه کترانه م
تقدیم قلندی اولبابده

کـترانه م اقتضاسنجہ ادعیۂ داورانه لر یله مشغول
اولدیغم کبی تأکید رابطه خصوصیتہ بر ذریعۂ حسنہ
اتخاذیلہ چفتلک عاجزانہ مک حاصلاتی اولمق اوزره ایکی
فوجی روغن سادہ ہدیۂ ناچیز اولہرق پیشکاه عالیترینہ
تقدیمہ جسارت ایلدم ان شاء تعالی روغن مرسول
نہادۂ موقع قبول بیورلمغلہ بندۂ دیرینہ لرین حائز
مسار بی پایان و بعد ما دخی توجہات داورانه لرینک حق
مستندانہ مدہ بیدریغ وارزان بیورلمسی بانبندہ

(تشکر مکتوبی)

ہمہات علیہ فاضلانہ لری نتایجندن اولہرق مخدوم عاجزی
افندی بندہ لری بو سنہ اجرا اولنان امتحانہ برنجی صنفہ
نقل ایتش اولدیغی افادۂ شفاہیسندن اکلاشلش اولمغلہ
ہر تقدیر بو کیفیت ظاہراً مومی الہک سعی و غیرتندن نشأت
ایتش کبی کورینور ایسہدہ حقیقۂ ذات فاضلانہ لرینک
تربیہ و ہمت استناء انہ لرینک اثری بولندیغندن بوبابدہ ذات
عالیترینہ نہ درجہ لردہ تشکر ایدہ جگمی افادہ یہ مقتدر
اولہمیہ جغمدن همان دعای تزیاد عمر و عافیتلری رفع بارکاه
جناب رب العزہ قلندیغنی بیانلہ بالجملہ شاگردان حقندہ بذول
بیوریلان ہمہ عالیترینہ علاوہ اولہرق مومی الیہ بندہ لری

انشاء الرحمن عن قريب الزمان مظهر لطف و احسان
جناب یزدان بیورلمری دعای بیر یاسی ایله مجرد تسلیت قلب
عالیبری ضمنده ترقیم نیمیقه یه ابتدار ایلدم بمنه تعالی رهین
علم سامیبری بیورلدقده ولیابده

(تعزیه مکتوبی)

مقتضای تقدیر خدای بی انباز مرغ روحی
حقیقه جنانه پرواز ایلدیکی خبر کدورت اثری سمع
عاجزانه مه واصل اولدقده کان اوزریمه صاعقه کدر
نازل اولوب دل و جانہ بر آتش براقدی حیفا که اول
توکل کلزار فضیلت صرصر فندان پشمرده و دریغا که
اول نونہال دوحه سعادت نیروی بازوی اجلله شکسته
و افتاده اولمش آه برادر نه چاره (الحکم الله الواحد
الفہار) دیمکدن بشقه الدن نه کاور همان جناب رب
مستعان باقیرہ صبر جمیل ایله عمر طویل احسان بیورمق
دعواتی ایصال سوی عالم بالا قلندیغی افاده و انہاسیله
ایفای رسم تعزیه یه ابتدار قلندی افندم

(ہدیہ تقدیمی ایله عرض خلوص)

طرف دولترینہ استوار اولان خلوص و خصوصیت

والمولود اشبونوكل كاستان وجود مكارم نمود داورانه لرین
چار باغ جهان باقی اولد قجه ضرر دوراندن مصون
و آغوش دایه عزو نازده جلوه نمون بیور مق دعواتیله
برابر تقدیم تهنیتنامه یه ابتدار ایلدم ان شاه تعالی
لدی شرف الوصول مألوف اولدیغم توجهات
منعمانه لرینک حق چا کرانه مده دوام و بقاسنی نیاز ایلرم
اولبابده و هر حالده

(تسلیت مکتوبی)

احوال زمان تقلبات و تحولات اوزره مؤسس اولدیغی
تسلیم کرده ار باب عقول و عرفاندر مع مافیة هر زمانده
حادث اولان عارضه کدرک صوکی مسرت و صعوبتک
آخری سهولت اوله جغی مستغنی عن البیاندر (مقدمه)
بود فعه حسب القدر مأموریت عالیرندن انفصال بیورد قلی
خبر تأسف اثری سامعه خراش عاجزانهم اولمغین (سبب
تعزیه) هر نقدر احبابک کدر یله دیگر احبابک مکدر
اولسی امر طبیعی اولدیغندن فوق الغایه متأسف اولدم
ایسه ده (اظهار اسف) لکن انفصال ایله اتصال بربرینه
متلازم اولدیغنه انتقال ایله بونک تحتنده نیجه نیجه الطاف
خفیه رحانیه مستتر اولدیغی ازاده کلفه استدلال اولوب

(ایام تبریکی)

آره صره تقدیم عریضه خلوص ایله استقرار توجہات
 کریمانه لرینه بروسيله حسنہ آرائیلده ایکن اشبو حلولیله
 تشرف و تین اولنان رمضان مغفرت نشانک تبریک و تسعیدی
 کیفیتنی بوامنیہ خالصه چا کرانه مک حصولنه ذریعه اتخاذله
 تقدیم عریضه مه ابتدار ایلدم (همان) جناب رب مستعان
 اشبو ماه مغفرت نمودی حق عالیلرنده متین و مسعود و امثال
 کثیره سنه نیلولتله عمر و دولتری طویل و ممدود بیورمسی
 دعای بی ریاسيله ایفای امر تبریکه مبادرت قلندی انشاء
 تعالی لای شرف الوصول توجہات دولترینک حیق
 نامستحق عاجزانه مده بردوام بیورلمسنی نیاز ایلرم اولبابده

(ولادت تبریکی مقدمه سی)

اشبو اوان سعد اقترانده برمخدوم نجابت موسوم عالیلی
 دنیایه کلدیکی خبر مسرت اثری سامعه نواز چا کرانه م
 اولدیغندن نه درجه لرده مسرور اولدیغیمی تعریف ایده مم
 همان جناب برازنده بدایع وجود تقدس ذاته عن الوالد

(رتبه تبریکی)

ذات والای کریمانه لرینه اولان شدت خلوص
 وخصوصیتیم اقتضاسنجه روز لیال تمنیات شرف اقبال
 داورانه لرینه چارچشم انتظارایله نکران ایکن (مقدمه
 تبریک) کمال لیاقت و استیصال عالیندن ناشی (بیان
 استیصال) بوکره عهدۀ علیه کریمانه لرینه رتبه اولی صنف
 اولی توجیه وافضال بیورلدیغی نوید مسرت افزایی
 سامعه نواز چاکرانه اولدقده خدا عالمدرکه بوجهتدن
 حاصل اولان سرور وحبور بندکانه می بروجمله تعریف
 وافهام ایده هم همان جناب مفیض الخیر والوجود حضرتلری
 اشبورته علیه لرین حق احق اکرمانه لرنده مبارک
 بیورمسی دعای مخصوصه سنی ایفا ایلدیکمی عرض
 وافاده معرضنده تقدیم عریضه خصوصیتیه ابتدار ایلدم
 (دعا) ان شاه تعالی لدی شرف الوصول مألوف
 و مستندی اولدیغیم توجیهات سنیۀ بنده پروریلرینک حق
 عاجزانه مده بیدریغ بیورلمسی باینده و هر حالده

نشوونما بولمش اولان ازهار حقوق وموالاتك رنك وصفاسى
 مرور ايامله تغيير اولميه جغى كلامى (بيان محبت) شرطندن
 و (دعای تزاید عمر وعافیت) كلامى (رفع بارگاه جناب
 ذوالجلاله دكين) (دعا) شرطندن و (توجهات فؤاديه
 مروتلرينك دوام وبقاسنى رجا وتمنى ايدرم) كلامى دخی
 (رجاى توجهات شرطندن) عبارتدر

(بيوك ذاته ياز يلور ديكر عرض خلوص)

تلشيم دامن علياى منعميلرى امرنده اشتياق باهر الوثاق
 بندكانه مك نه درجه لره واصل اولديغنىك توطئه وتمهيدى
 ضمننده خامه مخالفت علامه چا كرى قصور دن و بلكه ده
 تصديعدن خالى اوله ميه جغى درك واذعان ايلديكمندن
 طى طومار جرى ماجرى ايدرك همان دعای تمادى عمر
 واقبال وتمنيات توافر عز واجلال منعمانه لرینی عن صميم
 البال اوراد ايدينه رك الطاف بى نهايه كريمانه لرنندن مألوف
 اولديغى توجهات بنده پرورى داورانه لرینك حق بندكانمده
 دوامنى استرحام ايلرم اولبابده وهر حالده امر وفرمان
 حضرت من له الامر كدر

بیان اولنوب افاده نك تمامیتیه برابر فقرات کلامیه
اولدجه موجز و مفید اولسنه دقت و تطویل مقال ایتمکدن
توقی و مجانبیت و الفاظ ایله معاینک قوتجه موازن و مساوی
بولسنه سعی و غیرت اولنمیدر

(نمونه مثالری)

ذات عالیلی ایله بینمزه جریان ایتمکده اولان آب زلال مودتله
نشوونما بولمش اولان ازهار حقوق و موالاتک رنک و صفاسی
مرور ایام و آوان و نوارد فصول زمان ایله تغیر اولمیه جغی
شهادت ضمیر منیر عالیلی ایله بیلنور مواددن اولدیغندن
اول وادیده سرد دلالتله حاجت کوره مدیکم کبی برطاقم
الفاظ و عبارات رسمیه ایله تزین صحیفه خلوص ایتمکدن
دخی صرف نظر ایدرک مقتضای حقوق اخوتدن اولدیغی
اوزره دعای تزاید عمر و عافیت دادرانه لری رفع بارگاه
جناب ذوالجلال قلندیغنی بیان و افاده ایله برابر همان
قاعده وفاکارییه رعایتله توجهات فؤادیه مروتلرینک
دوام و بقاسنی رجا و تمنی خصوص صنده تسوید محبتنامه یه
ابتدار اولندی افندم

ایمدی بوراده اشارت بسمله و القاب شرطلرینی ایفادن صکره
(ذات عالیلی) تعبیری مخاطبی مختصرجه توقیردن عبارت
اولدیغی کبی (بینمزه جریان ایتمکده اولان آب زلال مودتله

تفهیم ایچون بعض مجلسردن یازیلوب زیری مهر مخصوص صیله
تختیم اولنان ورقه در

(دیپلومه) فرانسزجه در بر جمعیت ویا بر هیئت تعلیمیه
مکاتبه تکمیل درس ایدن شاگردان یدلرینه ویریلان
تصدیقی ورقه در

(شهادتنامه) شاگردانی بعد الامتحان ممیز لر طرفندن
قونیلان نومرولر موجبجه شاگردان موئی الیهیمک درجه
لیاقتلرینی مبین یدلرینه ویریلان ورقه در که زیری مجلس
مهر مخصوص صیله تصدیق ایدیلور

(اهلیتنامه) امتحان ویرن بر ذاتک خواجه لک و مغللک
ایتمکه مقتدر اولدیغنی مبین مرجعی طرفندن یدینه ویریلان
ورقه در

قالدیکه کړک محررات رسمیه وکړک مصالحه دائر اولان
اوراقده تزین الفاظ و تحسین عبارات ایدیلکه اوغراشلیوب
یالکز شرائط ترکیب کلامدن اولان تعبیراتک و ضوح
وسلاست و متانت و جیادتی ایله معانینک حکم و قوتی التزام
اولنملی و کاتب مخاطب کندویه معارض فرض ایدرک بر
مخاطب طرفندن ایراد اولنه بیله جک اسئلہ مقدره نک
جواب لازمیلری ایراد ومدعا و مرامک اسباب موجبہ لری

(طاپو) لفظی روم لسانده یر معناسنه اولان (طپوس)
کله سندن التمشدر

قانوننامه دولتجه بر ماده خصوصنده دائمی اولمق اوزره
یایلان قانون صحایفی در

(نظامنامه) قانونک تفسیرینه دائر شرح صورتنده یایلان
قرار صحایفیدر که بعضاً بونظامنامه تبدل دخی ایدر

(رخصتنامه) کتاب طبعی حقنده وسائر بعض رخصتی
حاوی شیرده دائره مخصوصه سندن اصحاب مصالح
بدنیه ویریلان سنددر

(اذننامه) ایکی قسمدر بری تکمیل مراتب علیه ایدن
طلبة علومک یدلرینه خواجهلری طرفندن عربی العبارة
اوله رق جمعیت مخصوصه ده بعدالقرأة یدلرینه ویریلان
ورقه در

دیگری امر نکاحک اجرایی ضمننده حاکم الشرع
طرفندن رخصتی حاوی ویریلان ورقه در

(اعلاننامه) ایکی قسمه منقسمدر بریسی شرعی اوله رق
محکمه شرعیدلردن ویانظامی اوله رق محکمه نظامیه لردن بر
حکمی بیان ضمننده ویریلان ورقه اولدیغی کبی ایکنجیسیده
برمصلحتک صورت جریانی ایله قرار واقعی و حکم نظامی

(ذیل) اکثر یا مخبره لی تذاکیرک اشاغی طرفنه طوغریجه
 یازیلان جوابلره دینور که بونلرده القاب یازیلوب نهایتنده
 دخی امضا وضع اولنور

درکنار حواله لی عرضحالک اوزرینه برداثره و یا قلم وقید
 اوطه سندن ایجابنه کوره یازیلان شیئه دنیلور

فصل شامن

مخاطبی غیر معین^۲ اولان محررات (حجج شرعیه) لر و سابقده
 ذکر اولنانلرک ماعداسی بولنان (حجج نظامیه) لر
 و (رخصتنامه) و (شهادتنامه) و (اذننامه) لر در که بونلر کده
 انواعی وارد بری اخذ و اعطاده مدیونک داینه و یردیکی
 حجت کاغدیدر بوکا دین تحویلی دخی دینور

۲ معاش الندیغی زمان صندیغه و یریلان مقبوض سندیدر
 بوکا مقبوض علم و خبریدخی دینور بونلرک شرائطی
 مقدار اچه ایله تاریخی معلوم اولمق و درونی سیلتنسز
 اولمقد

۳ طاپوسندیدر که بوده اراضی میریه متصرفلرینه مأموری
 واسطه سیله و یریلیمکچون مطبوع اوله رق و یرکو امانتندن
 طشره یه کوندریلان جدولی ورقه در

در حال شريك مذكوره ارائه ايله پاره يي ويره جكنه دائر
اوزرينه قبولدر ويا كورلمشدر ديو يازديرمليدر
(بونو) ديتلان ورقه كه كيمك النده ظهور ايدر ايسه
دروننده مسطور اولان اچقه وعده ختامنده ويا بلا وعده
تأديه ايليه جكني مابين ويرييلان سنددر

(قونطوراتو) دخي ايكي كمسه ويا برقاچ كمسه نك اجراسني
درعهده ايلدكاري شيلر ايچون ياپيلان مقاوله نامه يه دينور
وكذا مقاوله نامه دخي آجر و مستاجر واصحاب شركت
طرفلرندن يكديكره ويرييلان سنده ديرلر بونلرك شروطي
تراضي و قبول طرفين دروننده ثبت اولنمقدر

(جيرو) حواله سندی مقامنده اولوب پولچه هر كيمك
نامه ايسه اول كمسه بشقه سنك نامه نقل و تحويل
ايلمكن عبارتدر كه كناري ويا ارقه سي تحشيه ايديله رك
امضا و تختيم اولنور

استطراد

(تحشيه) برسند ويا برمكتوبك متننده بيان اولنان ماده
اوزرينه ويا ديكر برخصوص ايچون مكتوبك اشاغي
طرفنده اورته يردن صاغدن صوله طوغري چپرازاوله رق
تحرير وزيرينه تاريخ و امضا وضع اولنان خطه دينور

(۲) (نوطه) دنیلان ورقه در که بر مادهٔ سیاسیه دائر
دولت لریدن بری دیگرینه یازدقلری تبلیغنامه در

(۳) (اولتیماتوم) دنیلان ورقه در که ایکی دولت میاننده
پولتیقه مسئله سنده او یشله مدیکی زمان صوک تکلیفاتی
ایتمک و یاصوک جوابنی و یرمک اوزره بر دولتک دیگرینه
کوندردیکی بیاننامه در

(اعتمادنامه) که بر دولت نزدنده اقامت ایده جک سفرایه
دولتی طرفندن و یریلان ورقه در کرک بو و کرک ایکی
دولت بیننده یازیلان (عهدنامه) و (صلحنامه) و (قرارنامه)
دخی بو نوعنددر بونلرک شرائطی دخی هر حکمداره
مخصوص عنوانله یازلمق و ایضاح ماده ایدلمکدن
عبارتدر

و برده بعض محررات وارددر که اکثریا اقراندن اقرانه
یازیلور مثلاً بعض خصوصاته دائر یازیلان مکتوبلردر
و کذا حجج و سندات نوعندن اوله رق پولیچه دنیلان ورقه
کبی که بوده اکثریا تجاردن بری بر محمله آلمش و یاویرمش
اولدیغی پاره بی شریکنه بولندیغی محمله و یرمک و یا
تسلیم ایتمک اوزره یازدیغی مکتوبه دینور بونکده
شرطی وعده لی اولدیغندن پولیچه بی کتوران ذات

و متصرفینه خطاباً یازیلور و دیگر (بیورلدی عالیدر) که
بودخی مقام و کالت کبرادن عرضحالتک ظهرینه و یا ذیلنه
یازیلان اشارتدر و کذا و الیلر و یارؤسای سائر طرفلرندن
مقامه مخصوص مهرله مهمور بر ماده ضمننده یازیلان
ورقه در

بشنجی (رؤس) در که مدرسین و رتب سائر اصحابنه
رتبه لرینک توجیهنی حاوی رؤس قلمندن یازیلوب یدلرینه
و یریلان ورقه در

التنجی (دیوان تذکره سیدر) که بعضی وصایا و تنبیہاتی
حاوی مقام و کالتدن عموم دوائر و مجالس و اقلامه خطاباً
تسطیر اولنور و برده یولجیلره و اوجیلره و یریلان
ورقه یده تذکره دینور

(اعلاننامه) برایشه معلومات اولق ایچون بیوکدن
کوچکه یازیلان ورقه در

فصل سابع

محدرات یا بیوک ذاتدن دیگر بر بیوک ذاته یازیلور که
انلردن بری (نامه همایون) دنیلان ورقه در که مقام
خلافت کبرادن حکمدارلردن برینه خطاباً تسطیر
اولنور

ایکنجیسی (فرمان عالی) در که وزیرایه رتبه وزارت توجیهنه
 دائر طرف حضرت شهنشاهییدن توجیه اولنسان ذات
 مخاطب بیوریلهرق برطاقم ستایشلری مشتمل التون صوی
 ایله یازیلان ورقه در که بوکا (منشور عالیده) دینور لکن
 مشیخت اسلامیہ جانب عالیسندن مفتیلرک تعیننه دائر انلره
 خطاباً یازیلان ورقه یه ده (منشور) دینور

اوچنجی (برات همایوندر) که رتبه توجیهی ایچون ویا بر
 کسه یه معاش ویا برجهت ویا برنشان ویا امتیاز ویرملک
 ایچون طرف اشرف ملوکانه دن اولهرق باب عالییدن
 ومالیه و اوقاف نظارتلرندن یازیلوب اصحابی یدینه
 ویریلان امتیاز سندیدر

دردنجی (امر عالیدر) که بعض خصوصه دائر باب
 عالیده طرف پادشاهییدن اولهرق ایجاب ایدنلره خطاباً
 تسطیر بیوریلور کرک فرمان عالی وکرک برات همایون
 و امر عالی اولسون بونلرک خط دیوانی ایله یازلمسی
 و بالاسی طغالی و تاریخلری عربی اولمسی اصول
 متخذ و شرائط واقعه سندندر و بونلردن ماعدا بعض
 مقام عالییدن مادوننده بولنان مقاملره یازیلانلردن بری
 (امرنامه) در که مقام وکالت کبری جانبندن ولایه

(پروتستونامه) بر حقوقه مداخله اولند قدده حقوق صاحبك حقوقنی وقایه ضمننده خصمنه کوندردیکی ادعا ورقه سیدر كرك بوو كرك ایکی اولکیلر اوج نسخه اولمق واولکیلرده دائنك مدیوندن مطلوبی نه جهتدنطولایی بولندیغی و صکره کینده نه مقوله حقوقنه طوقنیش اولدیغی اطرافلیجه یازلمق شرائطندندر

(راپور) و (لایحه) و (بیاننامه) برکسه ویا بر مأمور طرفندن تحقیقات واقعه سنی مرجعنه معلومات ویر مکچون یازیلان ورقه در

(شقه) دخی اکثریا بیوک برکسه ویا بر مأمور طرفندن اقرانسه ویا مادوننده بولنانلره یازیلان ورقه پاره یه دینور بونك ده شرائطی بالاسنه بسمله اشارتی ایله مخاطبرك رتبه وحیثیتنه کوره باشنده القاب تعظیمیه و انتهایسنده شقه محبی ویا ستایشوری و امثالی کلمات متواضعانه ترقیم اولنور

فصل سادس

محدرات یا بیو کدن کوچوکه یازیلور که بوده برقاچ قسمدر بری (خط همایوندر) که طرف ذیشرف حضرت پادشاهیدن صدر اعظمه خطاباً یازیلوب باب عالی یه کوندریلور

(علم و خبر) دخی ایکی نوع اولوب بری دوائر رسمیه دن
تحریر و اعطا قلنا ندر در که مصالح متنوعه و رسمیه اوزرینه
جریان ایدن معاملات قلمیه دن حاصل اوله جق نتایجك
ثبت دفتر ایدلمسی ایله کیفیتك معلوم اولسیچون قنغی قلم
اوطه سندن تنظیم و اعطا اولنور ایسه سرلوحه و القاب سزجه
یازبله رق مهر مخصوصیله مهر لئمك و تاریخ وضع اولنق
شرائط ندر

نوع دیگر بری بعض خصوصی اخبار و یا تصدیق و یا اشهاد
صورتیله ائمه و مختاران طرفلرندن تنظیم اولنوب مهر
رسمی ایله مهر لئمك اصحاب مصالحه و یا قیویه اعطا
اولسان ورقه در بو مقوله علم و خبر لرد القاب محلیده
(بادی ترقیم علم و خبر) و یا (وجه تحریر حروف) اولدر که
سوزلری یازیلق و نهایتنده امر و فرمان حضرت من له
الامر کدر دهر ك صکره تاریخ وضع اولنق اصول
وقواعد ندر

(سکوسترو) فرانسزجه بر کلمه اولوب مدیونك
اموال و املاکنی دائن الہ جغنی آلتجه یه دکن تحت توقیفه
آلدر لمسیچون و (جزنامه) دخی اموال و املاکنی مدیون
صاتمغه مقتدر اولماق ایچون مرجعنه ویریلان عرضحاله
دینور

بر بلمه اهالیسی طرفندن بالوکاله برقاچ شخص زیرینی
مهرلریله بالتخیم تنظیم و تقدیم ایدیلورکه بوکا (عرض
محضر) دخی دیرلر

(مذکره) ایکی نوع اولوب بری مجالسدن برینه حواله
بیوریلان اوراقک مطالعه و تذکری ایله ویریلان رأی
و قرار اوزرینه سرلوحه و القاب یازیلررق مجلسک مهر
مخصوصی ایله مهرلنوب اوراق متفرعه سی مطویاً نظار
ویارؤ سایه بعدالتقدیم عائد اولدیغی قلمه حواله اولنان ورقه در
دیگری بعضی مأمورین طرفندن ضابط و مرجعه افاده
حال ضمنده سرلوحه سر اوله رق القاب یازلدیغی حاله
زیری امضالنه رق ویریلان ورقه در

(تقریر) بر مأمورک بر خصوصک اجراسنی و یاتصورده
اولان بر شیئک ظاهره اخراجنی التماس و التزام ایله اوست
طرفنده کی مأموره ویردیکی ورقه در

بو مثللو ورقه لک بالاسنه محررات سائره کی تبرکا بسمله
اشارتی وضع اولنمق قاعده دن ایسه ده سرلوحه و القاب
یازلمق اصول وقاعده دن اولیوب انجق ابتدای کلامی
ایراد مطلب رکندن بدأ ایله مطلوبی ترویجه مدار اولور
دلائل و محاسن حقیقیسی سرد و اتیان ایدلملیدر

کاغذک برنجی ربعدن و یا نصفندن بدأ اولنه رق بر مصلحتہ
 دائر یازیلوب مقامات عالیہ دن برینہ تقدیم اولنان ورقہ در
 بونک شرائطی قنغی مقامہ تقدیم قلندہ جق ایسہ ورقہ نک
 بالاسنہ بسملہ اشارتندن صکرہ سرلوحہ یازیلوب یالکز
 او مقامہ بولنان ذاتک القاب رسمیه سیلہ و بیوک مقامہ
 ایسہ (معروض) عنوانیلہ بدأ ایلہ طلب اولنان مادہ نہ ایسہ
 کوزجلہ ایضاح ایدرک ارکان اربعہ دن (انتها) رکنک
 مستحسن اولسنہ رعایت ایچون (تقدیم قلندیغی محاطعلم
 سامیلری بیورلدقده اولبابده امر وفرمان حضرت من له
 الامر کدر) کلامیلہ سوزہ ختام و یریلور

(مضبطہ) ایکی قسم اولوب بری دوائر عالیہ داخلندہ
 بولنان مجالسده موقع مذاکرہ یہ قونیلان مصالح حقندہ
 و یریلان قرارہ دائر اولمق اوزرہ تحریر و تنظیم قلندہ رق
 ہیئت طرفندن مهرلنان رای و قرار مضبطہ سیدر بو مثللو
 مضبطہ لره سرلوحہ و القاب یازلیوب یالکز نہایتندہ امر
 و فرمان حضرت من له الامر کدر کلامی و طشرہ لردن
 در سعادتہ کوندر ییلانلره القاب دخی یازیلور

و دیگر برشی رجا و استرحامنه و یا عرض شکرانیتہ و یا
 تبریکہ و یا اخبار و اشہادہ و یا تظلم حال و شکایانہ دائر

۱ تشکره مناسب بر فقره ایله بدأ کلام ۲ سبب
 تشکری بیان ۳ تشکرله اظهار ممنونیت ۴ مخاطبی
 ثنا ۵ دعا ۶ رجای توجه و یا استداده محبتدر
 توصیه ده دأریازیلان مکتوبک شرائطی درتدر ۱ توصیه
 اولنه جق ذاتی تعریف ایله ایشی نه دن عبارت اولدیغنی
 بیان ۲ مخاطبی ستایش و ثنا ۳ التماس حصول
 مطلب ۴ رجای توجه و یا استداده محبتدر
 خصوص مکتوبلرینک شرطی درتدر ۱ فقره مناسبه
 ایله بدأ ایتمک ۲ اسباب موجب بیان ایتمک ۳ بیان
 مطلب ۴ امر و اراده بی مخاطبه تفویض ایتمکدر
 بونلرک جوابنه کالجیه عموماً جوابده مکتوب مرسلک
 وصولندن بحث ایتمک برنجی شرط اولوب ایکنجی شرط
 بیان ممنونیت ۳ تشکر و دعا ۴ رجای توجه و یا
 استداده محبتدر

فصل خامس

محررات یا کوچکدن بیو که خطاباً یازیلور بونلرده
 (عرضحال) و (استدعا) و (مضبطه) و (محضر)
 و (مذکره) و تقریر و علم و خبر و امشالی مکتوباتدر عرضحال
 تمغالی و استدعا تمغاسز کاغداوزرینه یازیلور فقط عرضحال

عبارت اولوب بونی تحریر ایفا ایتک ایچون سائر اوچ
 رکشر دخی علاوه اولنه جغندن ارکان مذکورہ بی حسن
 صورتله ایراد ایتک اشبو درت شرطه رعایتله اولور
 مثلا مطلع شقه بی تحسین ایچون رتبه و یا منصب تبریکنده
 مخاطبک لیاقت و اہلیتینی بیانه مدار اولق اوزره بوسرته
 نائلتہ منتظر اولدیغنه دائر بر فقرہ لطیفه ایلہ سوزہ کیریشمک
 و یا فقرہ سزجه لیاقت و اہلیتدن بدأ ایتک کبی کہ اولزمان
 مطلع ایلہ تخلص بر لشمش اولور ۲ استماع کیفیتی اظهار
 مسرت ایلہ تعقیب ۳ تبریکی دعا ایلہ تعقیب ۴ رجای توجہ
 لکن ایام مبارکہ تبریکیلہ ولادت تہنیه سندہ تخلص وسیلہ
 حسنہ ارا نیلسی ایلہ و امثالی مناسبت آلور سوز لرله اولور
 ہدیہ ارسالہ دائر یازیلان مکتوبک شروطی بشدر
 ۱ بیان خصوصیت ۲ بیان وسیلہ تقسیم ۳ بیان
 ہدیہ مرسلہ ۴ رجای قبول ۵ رجای توجہات
 تسلیت و تعزیہ دائر یازیلان مکتوبک شروطی آلتیدر
 ۱ اولندہ تسلیتہ مناسب بر فقرہ ایرادی ۲ سبب
 تعزیہ بی بیان ۳ اظهار تأسف ۴ صبرک لزومنی
 بیان ۵ ادعیہ خیریه ۶ رجای توجہات
 تشکرہ دائر یازیلان مکتوبک شرائطی التیدر

اولق اوزره مطلع كلامی مخاطبك مدح و ثنا و یا توقیر
و تعظیمیه تزین ایتک و (حسن تخلص) نکته جیله سنی
محتوی اولق اوزره بیلرلنده اوتهدنبری جاری اولان
محبیدن و یا مناسبتدن بحث ایتک و (ایراد مطلب) رکن
حقیقیسی که کاتبک دوام خلوصنی مخاطبه بیلدیرمکدن
عبارتدر (حسن طلب) صنعت جیله سنی حاوی اولق
ایچون خلوص و محبتک ملایمندن اولان ادعیه خیریه لرلنده
مداوم اولدیغی صورتنده بیان ایتک (و حسن انتها)
صنعت لطیفه سنی جامع اولق اوزره ختام مکتوبی
مخاطبدن رجای توجهات و یا استداده موافقت ایله توشیح
ایتک کی

ایمدی بوندن ۱ کلاشیلدیکه عرض خلوص مکتوبلرلنده
اکثریا بودرت شریطه یه رعایت اولنور یعنی ۱ (مدح
و ستایش) ۲ (تذکار مودت) ۳ ادعیه خیریه
۴ رجای توجه

تبریک و تهنیت مکتوبلری برکسده رتبه و منصب
حصولنده و یا ایام مبارکه دن برینک تقرب و حلولنده
و یا ولادت و قوعنده یازیلور بونلرک رکن اصلیمی
مبارک اولسون و یا چشمکز روشن اولسون دیمکدن

بو صورتده کلام حسن طلب صنعتنی محتوی بولنسون (انتها)
 کلامک نهایتنده بولنان جله یه دینور که انکله کلامه ختام
 ویریلور بوجله تعبیرات حسنه ایله اولورسه (حسن انتها)
 صنعتنی حاوی اولور بورکنه دخی زیاده سیله اعتنا و دقت
 اولنق اقتضا ایدر چونکه ختام کلامده کلان جملله لر
 رونقلی و حسنلی اولور ایسه ماقبلنک قصور لر نیده خاطره
 کتورمز اما بالعکس معیوب اولور ایسه ماقبلنک محاسن
 دخی ستر ایدر

فصل رابع

رسمی و یا غیر رسمی عموماً محرر اتده یا مخاطب معین و یا غیر
 معین اولور مخاطبی معین اولان مکتوبلردن بر قسمتی
 کچوکدن بیوکه و یا بیو کدن کوچوکه و یا اقراندن اقرانه
 یازيله بیلانلردر که آنلرده (عرض خلوص) و (تبریک)
 و (تسلیت) و (تعزیه) و (هدیه) و (تشکر) و (توصیه) و امثالی
 خصوصاته دائر اولان مکتوبلردر ایمدی بولنلردن هر برینک
 بروجه آتی ارکان و شرائط و اصول و قواعدی بیان اولنور
 مثلاً (عرض خلوصه) دائر یازیلان مکتوبلرک ارکان
 اربعه سی صورت حسنه ده ایراد ایدلک شریطه
 کتابتندندر مثلاً (حسن ابتدا) صنعت بدیعه سنی شامل

اولدینگی ایچون انده عدویت لفظ و حسن سبک و وضوح
معنی بولنمیدر (تخلص) که مطلعیدن مقصده انتقال
ایتمکه دیرلر بونده مطلع ایله مقصد ییننده مناسبات خنیه
و حسن التیام و ارتباطک و جودی و جله لک نسق واحد
اوزره مفرغ اولسی شرطدر . بعضی کسه لر مقصده انتقال
ایده جک یرده موقع تخلصده برطاقم فائده سر - ثریات
ایله املائی صحایف ایدرک کلامک انتظامی غائب ایلدکلرندن
قاری و سامعی ورطه حیرته دوچار ایدرلر . اما بونک
عکسی تقدیرنده یعنی قاری و سامع مطلعیدن مقصده انتقال
ایده جکی وقتده ملائمت کلامی حس ایدر ایسه نشاطی
تهیج ایدرک مابعدینی اصغایه احاله سمع دقت ایلر
(ایراد مطلب) کاتب و منشی و یا متکلمک بسط کلامندن
مقصدی بالذات قنغی جله ایسه اکا دینور افاده مقصده
دخی بیان حال و عرض کیفیت مخاطبک اکلایه جغی
صورته بولنمیدر والا کلامدن غرض اصلی فوت اولور
یعنی رکن مذکور قلمه النان ماده نک روحی اولدینگی جهته
الفاظ مبهمه ایرادن و معنای مراده انتقالی تصحیب و تعقید
ایدر تعبیراتدن و مراتب کلامیه یی تقدیم و تأخیردن
و جله لری تطویل ممل و اختصار مخلصدن مجانبت اولنمیدر که

و کند و سندن یا لاتر بر رتبه و حیثیتده ایسه (بر قطعه
فرماننامه ساعیلری و یا منعمانه لری هامة پیرای تعظیم و ابجال
و یا انمله زیب توقیر و احترام و یا پیرایش دست تکریم
و تعظیم اوله رق) و یا (هامة آرای تجلیل و احترام اولان
بر قطعه امرنامه ساعی آصفانه لری مأل مکارم اشمالی قرین
اذعان کمتری اولدی یازلق آداب کتابتدندر

فصل ثانی

ارکان محررات

اکثرا محررات و مکاتیده درت رکن تصور اولندیغی کبی
بر طاقم شرطلردخی بولنور و کنلردن بری (ابتدا) ۲ (تخلص)
۳ (ایراد مطلب) ۴ (انتها) در (ابتدا) کلامک برنجی
جمله سیدر که بوکا (مطلع) دخی دینور منشی اولان ذات
مطلعی هر نقدر حسنلی و رونقلی ایراد اده یلور ایسه
اونسبتده مقصدک حاوی اولدیغی جمله لره قرائت و مطالعه
ایدنلرک حصر نظرین موجب اولور مطلع کلامده
معنای مقصودی ایما و اشارت ایده جک افاده بلیغانه ایله
بعضی تعبیرات حسننه ایراد اولنور ایسه اکا (براعت
استهلال) دینور که بوده (حسن مطلع صنعتنی) حاوی
اولور کلامدن اک اول سمعه و اصل اوله جق شی مطاح

آدم مکتوب یازان ذاتک رتبه جه مادوننده ایسه (مکتوبکز
 واصل اولدی) دینله جک محله (شقه شریفه لری) و یا
 (محبثنامه و نطقه بهیه لری) و یا مساوی و یا براز بیوجک
 رتبه ده بولنور ایسه (تحریرات علیه) و یا (سنیه) و یا
 و (الاری) و یا (التفاتنامه) و (کرمنامه عالی لری) و یا
 (والاری) و اگر کندوسندن بالاتر بر رتبه ده ایسه
 (تحریرات علیه منعمانه لری) و یا (امرنامه سامیلری)
 و یا (کریمانه لری) و یا (ولی النعمیلری) و وزیرادن ایسه
 (فرماننامه رحیمانه لری) و یا (مشیرانه لری) و یا
 (خدیوانه لری) و رتب علیه رجالنندن ایسه (تحریرات
 علیه فاضلان لری) و صدوردن ایسه (تحریرات علیه
 سموحیلری) و امشالی تعبیرات قوللانلق و (مکتوبکز
 کادی دینله جک محله) کوچک آدم ایسه (شقه بهیه لری
 بالوصول) و یا (رسیده دست عاجزی اوله رق) مالی
 معلوم اولدی و متوسط حاللی و یا کندوسیله متساوی
 درجه ده بولنور آدم ایسه (برقطعه تحریرات علیه لری
 انمله زیب تکریم) و یا (راحه پیرای اعزاز و احترام)
 و یا (رسیده موقع ابجال اولوب مفهوم و مال والاسی
 رهین اذیان عاجزی اولدی)

استعمالی دخی آداب مکاتبه دندر مثلاً مکتوب کوندریله -
 جک ذات کاتبدن رتبه و حیثیتجه یوقارو بولنور ایسه
 بن دیه جک یرده بنده لری و یا چا کرلری و علمادن ایسه
 داعیلری و یا عبد داعیلری و سن دیه جک یرده ذات والاری
 و یا ذات کریمانه لری و وزیرادن ایسه ذات خدیوانه لری
 و یا مشیر اکرمیلری و امشالی تعبیرات متواضعانه و کلمات
 خلوصکارانه یا زایلدر و الحاصل مخاطبه صیغه خطاب
 و کندوسنه صیغه تکلم نسبت اولنمیوب دائماً صیغه
 غائب ایله ذکر اولنملیدر و مقام طلبده امر حاضر و لفظ
 مفرد قوللاندقدن بشقه رجا و نیاز و جمع صیغه سی ایراد
 و ارسال و تسمیر مقامنده عرض و تقدیم و امشالی کلمات
 لطیفه استعمال اولنملیدر

اگر رتبه و حیثیتجه مادیونده بولنور ایسه بن دیه جک
 محمله (ثنورلری) و یا (خلوصوریلری) و سن دیه جک
 محمله ذات عالیلری و علمادن ایسه ذات فاضلانه لری دیو
 یا زایلیدر اگر مساوی رتبه ده بولنور ایسه ده ینه متواضعانه
 کلمات و تعبیرات قوللانیلق تربیه و نزا کتدندر

(بومکتوبلردن قنغیسنه اولور ایسه اولسون جواب
 یا زلدیغی زمان استعمال اولنان تعبیرات) جواب یا زیله جق

رسمی قسمی هر دائره‌نك كندى اداره‌سنة مخصوص اتخاذ
ايلديكى قاعده واد ل حدودنده دوران ايدوب اصلا
اوحدوددن خروج و تجاوز ممكن اوله ميه جغندن قاه
النه حق تذاكر و محررات اصول متخذة اوزره قلمه النقي
لازم كلور كه بوده مطلقا استفاده متوقف اولمغله بومثللو
محرراتك اصول وقواعديني خارجدن تعليم و تعلم ممكن
اوله من غير رسمى قسمى هر مبتدى ايچون بيلنسى لزوم
تختنده اولديغندن بوقسم اوزره يازيله حق عرض
خلوص و سائر هيه متعلق مكاتيب و عرائض و تذاكر
اركان و شرائط و قواعد و اصولى ايله برابر محررات
رسميه نكده اقسامنى ذكر و بيان ايدلم

فصل ثانى

آداب وقواعد مكاتبه

بعض تحريراتك بالاسنده اوتة دنبرى بسملة اشارتيله و بر
مدت دنبرى مکتوب كوندريله جك ذاتك منصب و مقامى
يازلق و كذا هر رتبه يه مخصوص القابله ابتداى مکتوبده
مخاطبه خطاب ايتك اصول متخذة دن اولديغى كې درون
مكتوبده رمى اليهك رتبه و حيثيته كوره برطاقم تعبيرات

پاشا مرحومك (بو كچه ميدر يوقسه كير نلى چ كيكيم آهمك
 ظلمتى ميدر) معناسنده كى شرقينك مطلعى كى وكذا (مبالغه)
 انواعندن تبليغ و (اغراق) و (غلو) طريقلريدركه تبليغ
 بين الادبا مقبول و (اغراق) بعضا قبيح و (غلو) اكثريا
 مذمومدر طرق مذكوره نك مثاللى براز ملاحظه ايله
 اكلاشيله جغندن ايرادنن صرف نظر اولندى قالديكه
 افاده ده متكلم يا (افراط) ويا (تفريط) ويا (اقتصاد)
 طريقنه سلوك ايدر افراط متكلمك برينك حقه ده مضميرندن
 زياده ستايش و كلام سويلسندن و تفريط مضميرندن دون
 و مخاطبك قدرينى تنزىل ايدجك بر كلام ايله تفويه
 ايتسندن (اقتصاد) تكلمده مضميرى ايله معبر عنهى حال
 اعتدال اوزره بولنده رق تكلم ايتسندن عبارتدر

باب خامس

محركات

فصل اول

مقدمه ده بيان اولنان ترا كيب منشوره نك درت نوعندن
 نوع اول محركات و مكتوبات اولوب بوده رسمى وغير
 رسمى ايكي قسمه منقسمدر

کلامی (التفات) طریقہ ایراد ایتک دخی طرق
 مذکورہ دن اولوب بوده کلامده سامعی ایقاظ ایتک ایچون
 براسلوبدن دیگر اسلوبه انتقال اولمسنه دینور شویله که
 متکلم کلامی بر مخاطبه خطاب ایدرجه سنه سوق ایدر ایکن
 بردنبره خطابدن غایب طریقنه و یا غایب طریقہ سوق
 ایدر ایکن خطاب طریقنه سلوک ایدر مثالی (توفیق باری
 مروج کارک اولسون پادشاهمز زهی اول امرایه که بویله
 پادشاهه خدمت ایدرلر ونه شرف اول اهالی یه که بویله
 متبوعه تبعیت ایدرلر چوق یشا پادشاهمز) کی

لف ونشر که متکلم اشیاء متعدده بی ذکر ایدرک بعده
 بونلرک احادنن هر برینه تعلق ایدر نسنه بی سامعک
 محلنه ارجاع ایتسنه اعتمادا مرتب و یا غیر مرتب صورتده
 عقببنده ذکر ایتکه دیرلر بوده طریق افاده دن بر طریق
 اولدیغی کی

اقتباس طریقہ افاده کلام که عباره نک آیات کریمه
 و یا احادیث شریفه بی و یا بر مشهور کلامی اشمالیدر
 بودخی طرق مذکورہ دن بر طریق قدر طرق افاده دن بریده
 افاده مرآمده (تجاهل العارف) طریقیدر بودخی متکلم
 کلامی تحیر و تدله وادیسنده ایراد ایتکه دیرلر مثلاً کف

مثلا بعضکرمه بریسی (بو افندی صافدلدنر) دید کده افندی
 بو کلامی بلاهته جل ايله متکلمه دلکیر اولور . ایهامه ترکیه
 (شمولی کلام) و (پارچه لی سوز) دخی دینور

طرق افاده دن بریده (تلمیح) طریقیدر اوده ذکر
 سبقت ایتز سزین کلامده کلام حکما و یا کبار و یا قصه
 و یا حدیث و یا آیت کریمه کبی مشهور و متعارف برشیه ایما
 و اشارت اولنمقدنر مثلا (بسمله سز باشلنیلان بر کتابک
 عندالاسلام ابتر و احقر اوله جغی ثابت و مقرر بر کیفیتدر)
 کلامیله (کل امر ذی بال الح) حدیث شریفنه تلمیح
 اولندیغی کبی

(تفسیر بعدالایهام) دخی طرق افاده دن اولوب بوده
 متکلم مخاطبه کلامنک تأثیری زیاده اولمچچون ابتدا
 مبهم صورته ایراد و بعده ابهامی تفسیر ايله دفع و ازاله
 ایتکدن عبارتدر مثلا (جناب تنسیق فرمای کار جهان
 تنزهت ذاته عن النقصان علم و معرفتی ایستیان و مال
 و ثروتی ایستدیکنه احسان بیورر یعنی علم و معرفتی اعلا
 و ادنا کیم سعی ایدرایسه تحصیل ایدر سعی ایتزایسه جاهل
 قالور لکن مال و ثروت سعیسز میراث و سائر کبی بر
 واسطه خفیفه ايله ده اله کیچه بیلور) عبارده سی محلنده تفسیر
 بعدالایهام طریقیه ایراد اولنمقدنر

(خفی) و بر معنای مشترك بر لفظ ايله افاده یه (مشکل) و افادهٔ مرام اجمال طریقیه اولمسنه (مجهل) دینور صکره خفی و مشکل بر کلامک معناسنی تمامیه ادراک ایچون مخاطبک دقت و تحریسی کفایت ایدر ایسه ده مجهل بر کلام متکلم طرفندن تفصیل اولنمیجده اکلاشیله من

فصل ثالث

افادهٔ مرام یا (توریه) و (ایهام) و یا امشالی طرق خفیه دن بر طریق ايله اولور توریه و ایهام متکلم مراد ایتدیکی لفظک معنای بعیدینی معنای قرینده ستر ایتکه دیرلر

مثلا صقالی اوزون بر آدمه اوزون سویلر ایکن احبابندن بری طرفندن (اوزون طوته قیصه کس) دینلسی کبی که بو کلام مخاطبک صقالینک اوزون اولمسنه توریه طریقیه استهزا دیک اولور

ایهام دخی توریه دیمک ایسه ده لکن ایهامک بعضی کره معنای بعیدی معنای قرینندن اولجه خاره توار دایلدیک ندن کلام سویلنیر ایکن مخاطب متکلمدن ده اول ایهامه ذاهب اوله رق وای بکا ایهام سویلیور سن دیر

کنایه و تخریض کلام صریحک ضدی اوله رق حین
ایجابیده انکاره مجال اولسون دیو کلامک مستورانه
سویلمسندن عبارتدر چونکه اکثریا کنایه و تخریض
و توریه و ایهام مقام استهزا و تقبیحه و یا اوتانیله جق یرده
استعمال اولنور

طرق افاده دن صراحت کلام ایسه کړک معنای حقیقی و کړک
قرینه سی واضح و مشتهر اولان معنای مجازی اولسون
هر کسک عننده معلوم اولان معناده قوللانیلان الفاظ
و تعبیراته دینور

کلام صریح ایله کنایه بیننده وضوح و خفا جهتیله
(نسبت) بالذات معنای مقصودی افاده ایدن کلام ایله
عبارته نک (اشارت) و (اقتضا) و (دلالت) معنالیینه نسبتی
کبیدر

اشبو اقتضا و دلالت معنالیینکده بلاغت کلامده پک
چوق مدخلری اولوب کندولرندن بشقه بشقه
احکام چیقدیغندن بونلرده طرق افاده سئلکنه ادخال
اولنه یلور

بعضکره افاده مرام (خفی) و (مشکل) و (مجهل) طریقلرندن
برطریقله ده اولور مثلاً (طارار) و (نباشه) (سارق) دنیلسی

ایتمکدن قرینه صارفه نك وجودیله مشروطدر مثلا کنایه
ایله برکوسه آدمه (خفیف اللحمه) و مسرف کسه یه (سخی)
وسارقه (الی اوزون) و خاندان کسه یه (قیوسی آچیق).
دنیلدیکی زمان معنای مجازی معنای حقیقی ایله برابر
اراده اولمندن بر مانع یوقدر لکن مجاز طریقیله (لغته)
(لسان) دنیکی زمان هم دیل هم لغت مراد اولنه مز.
و یا تعریض طریقیله اولور تعریض حقیقت و یا مجاز
طریقیله اولان افاده لرك غیری اوله رق بر کلام اولوب معنای
منطوقندن ماعدا مفهوم مخالفیله و یا معنای اشارتی ایله
بر دیگر معنایی افاده ایتمسیدر

مثلا افندی بن جاهل دکلم و (فقیر بر کسنه بوقوناغک
اسکی صاحبی مرحوم بک افندی فقرا پرور بر ذات
ایدی) و (قیش کلدی اوده اودون کورده یوق دیهرک
اولکنده مخاطبک جهلنی ایکنجیده و اوچنجیده قوناق
صاحبنک کندوسنه پاره ویرمسنی مراد ایتمسی) کبی
اشبو تعریض طریقیله اولان کلامک اشارت معناسی دائما
سوق کلامدن بالذات مقصود اولدیغندن اصول فقهده
بیان اولنان عبارته نك اشارت معناسی ایله بیلنرنده فرق
کلامک مسوق لهی اولماسیله حاصل اولور

مرشحہ (دینور) محاربہ دہ کسکین طرناقلی ارسلان اولمیدر)
 کبی واکریالکز مستعار لہک ملائی بولنور ایسہ
 استعارہ مصرحہ مجردہ اولور (بومحاریہ دہ مسلح نیچہ
 ارسلان وارد) کبی استعارہ مکنیہ دہ مرشحہ تخیلہ
 نامیلہ استعارہ مذکورہ نک جزئی مثابہ سندہ قوللانیلور
 برجلہ بتامہا استعارہ دن عبارت اولور ایسہ استعارہ
 تمثیلیہ و مجاز مرکب تعبیر اولنور
 مثلاً (فلان آدم صمان التندن صو یوریدر) کبی کہ
 بورادہ صمان التندن صو یوریتہ حالندن النان ہیئت
 کیرلجہ ایش یامہ ہیئتہ تشبیہ ایلہ استعارہ یابلشدر
 مجاز مرکبک استعمالی شایع اولنجہ (ضروب امثال)
 حکمنی آلور

فصل ثانی

افادہ مرام یا کنایہ و یا تعریض طریقہ اولور کنایہ
 اصطلاح اہل بیانہ لازمی ذکر ابدوب ملزومی ارادہ
 ایتکہ دیرلر بودہ نوعاً مجاز مرسل دیمک ایسہ دہ کنایہ نک
 معنای مجازیسی ایلہ برابر معنای حقیقیسی دہ مراد
 اولنہ بیلسیلہ بیلرنندہ فرق حاصل اولور چونکہ مجاز
 مرسلک معنای مجازیسی افادہ ایتسی معنای حقیقیسی ارادہ

اولوب بونکده (ادات تشبیه) و (وجه شبه) و (مشبه)
 و (مشبه به) دنیلان درت زکنی واردر اکر برشی شی
 آخره تشبیه ایدلدکده ارکان مذکوره بتمامها کتیر یلور
 ایسه اوشیده مجاز و استعاره اولیوب بلکه حقیقی اوزره
 ایراد اولنش اولور و کذا برشی برشیته تشبیهده اکر وجه
 شبه ایله ادا تشبیه ذکر اولنماز ایسه (تشبیه بلیغ)
 اولور لکن بونلرک عدمیله برابر مشبه به ذکر اولنماز
 ایسه (استعاره مصرحه) اولور (میدان محاربه ده شجاعت
 اظهار ایدن عسکرله ارسلان یاوریلری دیمک) کبی

واکر مشبه ذکر اولنهرق مشبه به ذکر اولنماز ایسه
 (استعاره مکنیه) اولور (فلان ذاته دولت توجه ایتدی)
 کبی که بوراده (دولت) مشبه (شاهد مشبه به) و (توجه)
 ملایمی اولمغله تخیلیه سی اولمش اولور

مصرحه ایله مکنیه اساس استعاره اولوب بونلردن
 ماعدا استعاره مصرحه ده مستعار منزه مستعار لهک
 ملایملردن برشی بولنماز ایسه (استعاره مصرحه مطلقه)
 دینور

مثالی (بو محاربه ارسلان محاربه سیدر) کبی و اکر
 یالکز مستعار منزه لائی بولنور ایسه (استعاره مصرحه

کبی که اولکنده سببی مسببیک ایکنجیده سببی سببیک او چنجیده
شیئی آلتنک اسمیله تسمیه ایتمکه مجازه کیدیلشدر
کلامده معنای حقیقی بی مراد ایتمکه بر قرینه صارفهنک
وجودی ایله برابر ایکی شیئیک اراسنده سببیت و مسببیت
و حالیت و محلیت کلیت و جزوئیت و الحاصل بر نوع
لازمیت و ملزومیت علاقه لری بولنور ایسه لسانک مساعده
ایتدیکی صورتده مجازا برینک اسمی ایله دیگرینی
ذکر ایتک جائز اولور اشبو علاقه لری محل تفصیلی
علم بلاغتدر

ایکی شبک اراسنده علاقه مشابهنک غیری اولور ایسه
عاریه استعمال اولنان لفظه مجاز مرسل دنیلدیکی کبی
علاقه مشابهنک اولنجه استعاره دینور

مجازک بر قسمیده حقیقت عقلیه مقابلی اولان (مجاز عقلیدر) که
اوده جمله فعلیه نک فاعل حقیقیسنک غیریسنه یعنی سبب
وزمان و مکانه وسائر متعلقاته اسنادیدر

مثلا (فصل بهار انبات ازهار و جریان انهار قلبه القای
ذوق و مسار ایلدی) دنیلدکه اولکی فقره ده فعل سببیله
زمانه و ایکنجیده مکانه اسناد اولنشدر

استعاره نک مدار و اساسی معنای حقیقی اولان تشبیه

باب رابع

(طرق افاده مرام)

فصل اول

افاده مرام یا حقیقت و یا مجاز و یا استعاره طریقیله
 اولور حقیقت افاده مرام ایچون ایراد اولنان
 عبارتهک حاوی بولندیغی کلمه لریک وضع اولندیغی
 معنارنده استعمال اولنمسیدر که بوکا (حقیقت لغویه)
 اطلاق اولنور مثلا (قدرته قدرت) و (یغموره
 یغمور) و (لسانه لسان) دیمک کبی و برده (حقیقت
 عقلیه) واردر که عبارته ده کلان جمله فعلیه نک فاعل حقیقیسی
 ایله استعمالی کبی مثلا (جناب خلاق عالم مقلب احوال
 اقوام و ائم و محبی و ممیت بنی آدمدر) عبارته سنده تقلیب
 و احیا و اماته فعللرینک فاعل حقیقلری اولان الله تعالی به
 اسناد اولنملری حقیقت عقلیه در

(مجاز) کلمات مذکورتهک وضع اولندیغی معناتک

غیر یسنده قوللانیلسی در

مثلا قدرته (ال) و یغموره (رحمت) و لغته (لسان) دینلک

مساوات

معانی مقصوده بی حاوی اولان عبارته نك ارکان واجزاسی
تمامیله ذکر و ایراد اولنه رق نه مقصودن فضله ونه ده
ناقص سوز بولنما مقله حصول پذیر اولور

(تسجیع کلام) ایکی ویافقرات کثیره نك آخر لرنده بولنان
حرف لرینك حرکات و سکناتده متفق و متحد قلمسنه دینور
بوده اوچ قسمدر بری (سجع مرصع) درکه فقره
اولانك حاوی اولدیغی کلمه لر دن هر برینك فقره لاحقه ده
مقابلی بولنان لفظ لر ایله وزن و سجمعه توافق ایملر یدر
ایکنجی (سجع متوازی) درکه فقره اولی ایله فقره
لاحقه نك یالکز آخر لفظ لرینك وزن و سجمعه بر برینه
توافقندن عبارتدر

اوچنجی (سجع مطرف) درکه فقره اولی و ثانینك آخر
لفظ لرینك یالکز حرف رویده توافقندن عبارتدر
(ارسال کلام) یعنی (کلام مرسل) کلامك پارچه لرینك
سجمعدن عاری صورتده ایراد اولنمسیدر

قالدیکه نفس ترکیب کلامك داخلنده اولمیان صنایع
بدیعه دن معنوی و لفظی بر طاقم مزایای کلامیه آروجه
آتیده ذکر اولنه جقدر

قوللانمقدن اجتناب ایدرک ممکن مرتبه معنای مؤدایی افاده
ایچون مفید و مختصر جمله لایراد ایتلیدر
بو یولده انشا تکلف سزجه قریحه دن طلوع و سنوح ایدن
بر طاقم الفاظ شرین و کلمات دلنشین استعمالیله حصوله
کلور که بوکا (ایجاز مقبول) دینور برده (ایجاز مخل)
واردر که اوده کلامک محل فائده اولان جزئی حذف
وترک ایدیلسندن حاصل اولور بو مثللو ایجاز کلام معنای
مؤدائک فهم وادرا کنی اخلال ایدر

(احتیاط) نکته بدیعه سی دخی ایجاز بال حذف و تیره سنده بر
صنعت لطیفه در بوده ایکی جمله ذکر اولنه رق هر برنده آخرده
ذکر اولنائک نظرینی ویا ضدینی حذف ایتمکدن عبارتدر

اطناب کلام

(اطناب کلام) کلامی قواعد مخصوصه سنه رعایتله تطویل
و صد ددن خارج سوز و حشو یات صوقاسزین مراعی
توضیح و تفصیل ایتکه دیرلر که بوکا اطناب مقبول دینور
برده (اطناب ممل) واردر که مخاطبه ملال و فتور ویره جک
صورتده کلامی تطویلدن حاصل اولور بو وجهله
ترتیب و ایراد اولنان عبارتده بلا فائده بر طاقم حشویاتی
مشمئل اولدیغندن مقبول دکادر

ایتمکه دیرلرکه صورت مذکوره ده جمله لر اخباریت
وانشائتده مختلف اولدیغی و متمات جمله بیننده اصلا
مناسبت بولنه مدیغی جهته یکدیگره وصل و عطفلی
جائز اوله من

سبک مرکب

(سبک مرکب) ترکیب کلامده بسط اولنان عبارتدک مشتمل
اولدیغی جمله و متمات جمله دن بعضیلرینی وصل
و بعضیلرینی دخی فصل طریقله ایراد ایتمکه دیرلر
(انسجام کلام) کلامک سلاست و متانتیه برابر ترکیبنک
کاه مضطرب و کاه مطرد و اجزای جمله کاه زیاده و کاهی
نقصان اولیه رق نسق واحد اوزره مطردا ترتیب
اولنان کلامه دینور

ایجاز کلام

(ایجاز کلام) کلامک بعض احزاسنی و یا متمات جمله دن
بعضیلرینک مخاطبک مرامی اکلایه بیه جکنه اعتماداً لزوم
کورلدیکی حالده ترک ایله اختصار و بالجمله حشو یا تدن
بری قلمقله ترکیب اولنمیسدر بوجهته کلامده ایجازی
الترام ایدن ذات بر معنا ایچون مختلف و مترادف لغتیر

لاحقه

ترکیب کلامک نکته و معنویه لری

فقرات کلاسیه

قره جمله لری بر جسته و بر بردن تمیز ایده جک در جده ده
ایراد اینجه دیر لر عبارۀ مشوره ده قره منظومه مصرع
مقامنده در

(سبک کلام) الفاظ و کلماتی جل و فقرات قالبینه افراغ برله ترتیب
و تنظیم اینجه در بوده یا موصول و یا مفصول و یا بوا یکینسندن
مرکب اولور (سبک موصول) مقام افاده ده ترکیب اولنان
عبارۀ نک حاوی اولدیغی جمله و متماتلرینک یکدیگره
معطوف اولنمیدر که بونده جل مذکورۀ اخباریت
و انشائیته متحد اولق و معطوف ایله معطوف علیه بیننده
فی الجملة مناسبت بولنق لازمه دندر

سبک مفصول

ترکیب کلامده بسط اولنان عبارۀ نک حاوی اولدیغی
جمله و متمات جمله لری فصل طریقیه ایراد و اتیان

تأثیر ذیلان شی عبارتہ نیک شیوہ و اسلوبی حسن
و ترکیب و انسجامی متسق و مستحسن اولیٰ لفظہ برابر
کلامک صورت ذہنیہ سی صورت خارجیہ سنہ تمام
مطابقتی ایلہ حاصل اولہ جہن منشی اولان ذات
بو خصوصہ دقت و اعتنا ایتلیدر

فصل سادس

متانت کلام

متانت کلام کلامک اسباب موجبہ و تقرعات سائرہ سیلہ
برابر برجستہ عبارات و دلہستہ فقراتی محتوی اولسیدر
چونکہ عبارتہ فی ترکیب ایدن الفاظ و کلمات وجودانسانیدہ
بولنان اعضانک حسن انتظامی کی انتظام طبیعیسی اوزرہ
یابیش برہیئتہ بولنہ متانتی مستلزم اولور اگر
حسن انتظام بولنمیو بدہ الفاظ پراکنده و پریشان
اولورایسہ متانت غایب اولور

ورخاوتده متناسب و متکافی و تنافر و خوشنودن خالی
 و صافی اولان صوتدر
 لکن صوت مذکور ک حسن و لطافتی دخی بر معنای لطیفی
 افاده ضمننده حروفنک حرکات و سکناقی تناسب اوزره
 ترتیب و اجزای متساویه و جل متعادلده دن مقفی و غیر
 مقفی ترکیب اولنان کلام واسطه سیله ظاهر اولور
 دیمک اولدیکه کلام منظوم اولسون و یا منشور اولسون
 سلاست بولنمسی شرطندن ایمش

فصل خامس

جیات کلام

جیات کلام کلامک طرز نوین و شیوه رنگین اوزره
 کشیده سلاک سطور اولسیدر بومثالو کلامک تأثیری غایت
 زیاده اوله جغندن منشی اولان ذات مرانی ایفاده جیاتقی
 التزام ایتلیدر چونکه کلامک طرز نوین اوزره ایراد
 اولنمسنده اوقویان و یا دیکلیان کسه لر اثنای قرائت و یا
 مطالعه ده متلذذ اولقله قلبنده بر حسن تأثیر حصوله
 کاور

واقعا هر قومك ادبى بيننده مرغوب و مطلوب
اولان انشا و كتابتده عباره تكلفسز جه اوله رق
قريحه دن نه صدور ايدر ايسه او يولده يازيلوب
تكلف و تصلف ايله برشى يازلامسى و معقد تعبيرات
قولانلما سيدر

چونكه شيوه كتابت طبيعت بشريه يه تابع بر سلك
مخصوص اولديغندز بونك سليبى استعداد فطرينك
محصولى و قريحه صحيفه نك اعانه سندن منبعت اولنلريدر

منشى اولان ذاتك ترتيب ايتديكى عباره او يله سليس
ورونقلى اولمليدر كه اكر جمله لر ينك آخرى مقفى قلنه جق
اولسه بر شاعر ماهر ك شعرندن هيچ فرقى اولمليدر

ايسته بويولده انشا و تنظيم اولنان كلامك استماع و قرائتندن
قوه سامعه متلذذ و قلب منشرح اولور

(توبال بن لام) قديم موسيقى آلتنى ايجاد و اختراع ايلديكى
زمان نغمات موسيقيه ايله آهنگ سلاستدن حاصل اولان
الحان صوتيه نك توامان اولديغنى حس ايدرك ديمشدر كه
قواى ظاهره دن هر برى ملائم و مناسبى اولان شيلردن
مستفيد اولديغى كى قوه سامعه نكده ملائمتى شدت

و تصعیدن بری اوله رق ایرادینه دینور که بوده کلام تنافر
 حروف و کلمات و الفاظ غریبه و یا غیر مأنوسه استعمالندن یعنی
 بر کسه نک قوللانمدیغی و یا پایتخت اهایلسنک غیری بر بلده
 اهایلسی عندنده متعارف اولوب بلاد سائر اهایلسی عندنده
 غیر متعارف اولان کلمه ولقت استعمالندن و تابع اضافات
 و سائر کبی تعبیرات و مصطلحات رکیکه ایرادنن توقی
 و مجانبت و شیوه لسان مساعد اولدیغی مجاز و استعاره
 قوللانمق و عبارده کائن فاعل و مفعول و مضاف و مضاف
 الیه و صفت و موصوف کبی شیلری فرق ایدرک هر برینی
 محلنده کتور مکه وضوح کلام حصول پذیر اولور اشبو
 وضوح کلام دخی فصاحت کلامی مستلزمدر

فصل رابع

سلاست کلام

سلاست کلام کلمه و کلامک صورت ترتیب و ترکیبی روش
 طبیعی و لسانده حسن جریانی مستلزم اوله جق صورته
 ایراد اولنمسنه دینور که بوده حین انشاده سلسله افکار
 بر برینی تعاقب ایدرجه سنه آتی ماسبقک ملایمی بولنمسی
 و هر جله کندی معناسنده مستقل اولوب نه جله واحده
 ایکی حکمی و نه ایکی جله بر حکمی شامل اولمیدر

و تنظیم ایله مقدمه و نتیجه نه اولدیغنی اکلایوب بینلرنده
استلزامک صحیح اولوب اولمادیغنی فهم ایتک و عبارته نک
اولنده بسط اولنان مطالعه هر نه ایسه آخرنده دخی اول
مطالعه یه حسن ختام ویرمک و صدودن خارج بر شیئه
تصدی ایتماکه دیرلر که بوده ابتدادن منشی اولان ذاتک
یازه جغی شیئی کوزلجه دوشینوب بعده یازمغه شروع
ایتمسילה حصولپذیر اولور اکر قوه متصوره نک
نتیجه ویردیکی صورتله مرام و مقصد صحیفه اوراقه
قولیوب اول باول خاطره کلان شیئله کتابته بدأ و مباشرت
اولنور ایسه اثنای تحریرده افکارک حسن جریانته خلل
ایراث ایدرک لاحقی ماسبقنه ربط و تطبیقده مشکلاته
تصادف اولنور شویله که محرر سلسله افکارینک
اوجنی غائب ایتد کد نصکره ربطه مدار اولمق زعمیله
بر طاقم حشویاتله اوغراشوب او مناسبتله تصویر مرامه
خلل ایراث امده جکی جهته مأل و معنائک حسن جریانته
بر نتیجه حسنه نک عدم اتاجنی مستلزم اولور

فصل شالٹ

وضوح کلام

و وضوح کلام عبارته و کلامک آچیق صورتده یعنی تعقید

مستحسنه وضع ایتکه دیرلر نکته مذکوره ترکیباتک
 حاوی اولدیغی کلام و عبارتده متکلم و یا منشی تقریب
 افهام و استفاده طبع و اسماع ضمننده ظاهر المعنا و سهل
 الحصول الفاظ قوللانه رق یعنی غرابت کلمات
 و مهجورات الفاظدن عاری و محاورات ادبا و منشآت
 بلغاده متداول و جاری الفاظ و کلماتی تکلفسزجه
 ظهور ایدن سجعراوزرینه بنا و تشبیهات بارده و استعارات
 غیر مشهوره و مجازات بی فائده و تعبیرات مکرره و خاییده
 قوللاناغنه اعتنا و کذا تقدیم و تأخیر غیر مناسبه دن معرا
 اولسنه و عبارتده کاه سلیس و کاه رکیک و ترکیب کاه
 مطرد و کاه مضطرب اولماسنه دقت ایدرک هر جمله نیک
 معناسی کندی ترکیبیه قائم و هر فقره بر برینه مناسب
 و ملائم اولدیغی حالده حسن ترتیب و انسجامی شامل
 اولغله حاصل اولور

فصل ثانی

تصویر مرام

تصویر مرام منشی یازه جغنی ماده بی ابتدا ذهننده ترتیب

فصل اول

تلفیق کلام

تلفیق کلام الفاظ و لغاتک موقع استعمالی و جمله لک
یکدیگرینه اولان مناسبات و ملایماتی بیلندیکی حالده بر برینه
ربط ایله تحریر و یا تقریر کلامه دینور
کنج بر ذاتک ابتدای امرده قلمه اله جغنی شی خدایی
نابت اغاج کبی محتاج اصلاح و تربیه اولدیغندن
هر بر مبتدی نتایج قریحه سی اعانه سیله حاصل اولان
نوباوه بضاعه سنی صفحه سطورہ نقش ایلدجکه بر استاد
کاملک نظر اصلاح و تربیه سنه عرض ایله تصحیح
و تهذیب ایتمینجه تلفیق کلام اقتدارینه مالک اوله من
اشبو تلفیق کلام مطلق ترکیب کلامدن اخص اولوب
شویله که ترکیب کلامده (تفویف) نکته بدیعه سنه رعایت
اولینجه تلفیق کلام حصول پذیر اوله من تفویف لغتده
اینجه و ظریف و پوروز سز طوقمش چبوقلی و پارلاق الوان
رنکلی قاشه دینور اصطلاحده طرق کونا کون اوزره
الفاظ عذبه و عبارات لطیفه بی ترکیب حسن و ترتیب

ایدیله رک و سبک و ربطنده سالف الذکر قواعد رعایتدن
صکره فضله اوله رق تشبیہات حسنه و استعارات
مستحسنه و مجاز و توریه و کنایات ایله تشحین و ترصیعات
بدیعه ایله تزین و تحسین ایدیلان عبارله لر درکه بونکده
اکثریا محل استعمالی مخیلات و نعوت و توصیفاتدر

ایمدی اشبو ذکر ایتدی کمز تقسیماتدن ترکیب کلام و افاده
مرام ایچون اوچ نوع خاصه اولدیغی ظاهر اولور
بری نفس ترکیب افاده سی جهتیله اولان خاصه سیدرکه
بو خاصه کلامک مقتضای حال و اعتبار مناسبه رعایتیله
حاصل اولور

و دیگری ترکیب معنایه دلالتی جهتندن اولان خاصه سیدرکه
اوده منشی و یا متکلم مراد ایتدیکی معنایی او معنایه
دلالتده واضح و بلکه اوضح ترکیبیه ایراد ایتکه مقتدر
اولغله حاصل اولور

اوچنجی انسجام و انتساق کلامده سمعه ملایم و خوش
کله جک و حسن ترتیبه لطافت و یره جک تناسب کلمات
و تجاوب فقرات خاصه سیدرکه اوده صنایع بدیعه
ایله حاصل اولور قالدیکه ترکیب کلامک بر طاقم
شرائطی اولوب ایشته فصول ایتده بیان اولنور

باب ثمانم ترکیب کلام

افاده مرام ایچون ترکیب کلام یا عادی صورتده اولور که اوده عوام ناسک بربری ایله محاوره ایتدکلری زمان (کیف ما اتفق) قوللاندقلری الفاظ و عبارتدر که بوده بزم بوراده کی صدد مزك خارجنده در

و یا (سبکی) و تحریری صورتده اولور که اوده منشی و کاتب اولان ذاتک معانی مستحضره بی قالب الفاظ مستحسنه یه افراغ برله کلمات و عباراتک صورت ترتیب و ترکیبده سیاق و سباق قواعدی کوز دیلرک یعنی بونلردن قنغیسی تقدیم و قنغیسی تأخیر اولنه جغنی و جمله لردن بری دیگرک ملائم و مناسبی اولدیغنی حس و ادراکله شیوه افاده یه رعایت ایدلدیکی حالده تسوید و تحریر اولنان عباره لردر که بونک محل استعمالی محررات و مکتوبات و حوادث و وقوعات و نطق و خطب کبی شیردر و یا خود عالی و مخیل بر صورتده اولور که اوده حقایق و معانی عالییه قوالب الفاظ لطیفه و رقیقه یه افراغ

پکده فائده و یرمیه جکندن البته ادبیاته دائر خلیجه
 کتابلر و اوراق حوادثلر اوقنوب مطالعه اولملیدر
 و مطالعه و قرائت دخی کمال دقتله مأل و معنا اکلشلق
 شرطیله اولمیدر که کورینان شی ذهنده تقرر ایتکه
 حین کتابتده هر لغاتک موقع استعمالنی و عبارهلرک بر برینه
 اولان ربطنی و جلهلرک طریق ترکیب و سبکنی بیلوب تاکه
 بو واسطه ایله املاده کسب رسوخ و ملکه حاصل اولسون
 و الحاصل انشا علمسز اولیه جغندن و علی الخصوص لسان
 ترکی عربی و فارسی ایله مختلط بولندیغندن هر بر مبتدینک
 بوایکی لسانک قواعد مخصوصه سنی تعلم ایتد کدنصکره
 دها بر طاقم آثار نافعه کورمسی لازمدر

بعض کسهلرک قوه طبیعیهلری اعانه سیله تحصیل علم
 ایتدن مسلك کتابتده مطلوب اولان درجهیه و اصل
 اولمده اولدقلری کورلمکده در دینلورسه بوشاذ قیلندن
 اولوب کثرت اوزره بولنسه بیله ینه اربابی عننده
 نقصان اولدیغنی ظاهر در

فصل ثالث

۱۱۱

املا یازیلان لغتلك خطادن سالم اولمسنه دنیلور که رسم
خطدنصکره املا او کر نمکدخی مبتدیلره الزمدر چونکه
لغتله طوغری اولمز ایسه یازیلان عبارهلردن مال چیقماز
واقعا لسانیزده یوز بیکدن زیاده لغت بولندیغندن بونلرک
صورت املاسنی بلله مک وهر برینی آرو آرو تعلم ایتک
نصل اولور سؤالی وارد خاطر اولور ایسه دیرز که بزم
لسانیزده املا بیلنک قواعد مخصوصه سی وارد که صرف
ونحو واسطه سیله او کر نیلور بوده فن مذکورده فعل
وصفت کبی کلمات مشتقه لک اصول تعریفیه سی و صورت
املاسی بیلند کدنصکره انلر بر مقیاس حکمنده اوله رق
سائر افعال و اوصافک اکا کوره املایه قونلمسی ممکندر
وکذا اصول کتابتک طریقنی او کر نمک ایچون قریحه سنه
وسعت و افکارینه جودت کلنجه یه دکین ادبا و بلغانک
آثارینی مطالعه دن خالی اولما ملیدر چونکه املا
او کر نمک ایچون یالکز لغت کتابنی آچوب مطالعه ایتک

انسانك نشئه سين قاچر رايسه سنو حات فكريه دخی پریشان
 خطوط ايله مشاهده اولدوقده نشئه طبیعت زائل اولور
 اما نتیجه افکار حسن خط کسوه سیله مکتسا اولنجیه
 منشینک افکاری مزین و قریحه سی منکشف اولور
 بوراسیده خنی اولیه که هر کس بشقه سنک خط و انشاسنه
 تعلمه تقلید ایتک قدرته مالک اولمغله ابتدای امرده
 مبتدیلرک بو ایکی سنک تحصیل ایچون طریق مشق و تعلمه
 سالک اولمیری لازمه دن ایسه ده شیوه خط و کتابت
 طبیعت و قابلیتیه تابع برمسالک مخصوص اولدیغندن هر کس
 استعداد فطریسی اعانه سیله کندوسنه مخصوص
 بر شیوه و سلیقه اتخاذا ایدرک ربقه تقلید دن رقبه سنی
 تخلص ایتلیدر

چونکه انسانک شکل و شمایلنجیه بر برینه مشابیه تامه سی
 اولدیغنی کبی اعمال قلییه و نتایج فکریه سی دخی
 اونسبتده مختلف اولوب هر کسک قلم و قریحه سی طبیعت
 و خلقنه کوره متحرک و منتج اولدیغندن خط و کتابتی
 دخی کندوسنه مخصوص برمسالک اولمش اولور

سائر خطوط اسلامیة دخی اشبو عربیدن انشعاب ایدرک
درلو قالببره کیردی یعنی (ابو علی بن مقله) خط
کوفی بی ثلث و نسخ قالبنه افراغ ایلدکدن صکره رقعہ
و تعلیق و دیوانی خطری دخی بونلردن تشعب ایلدی

والحاصل صکره دن کلانلر تصویر افکارلری ایچون
بر طاقم خطلر اختراع ایلیرک اخلاف دخی مصنوعات
فکر یه لرینی دستکاه کتابته بو خطلر واسطه سیله طرز
کونا کون و نقش رنکا رنک ایله نسخ و اعمال ایتکده درلر
انشا ایله خط توأم واحدهما آخره مستلزم بولندیغندن
هرمنشی ایچون خط سرمایه سعادت و دستمایه مفخرت
اولوب تحصیل علم و ادب هر نه قدر فائده حسنه و نتیجه
مستحسنه بی مستوجب ایسه او نسبتده حسن خطک
تحصیلی دخی کاتبه مندوب و مستحب و (الکتابه نصف العلم)
دخی مسلم ار باب فضل وار بدر

واقعا سلیقه انشا ایله حسن خطک بر یرده جمعیتی بر
جمله رعنائک خلعت فاخره و جامه کرانبها ایله تزیین
واکتسابی نسبتنده در بر انسان زاده طبعی حسن خطله
تزیین ایتک اولاد حقیقیسنی البسه فاخره ایله ملبس ایتک
کبدر اولادک پڑمرده بر حال و قیافده کورلمسی نصل

فنيكه لولر مصريلرك استعمال ايتدكلى اشارتدن برطاقنى
حروف صوتيه وديكر طاقنى حروف غير صوتيه اعتبار
ايله يكرمى ايكي حرفلى بر الفبا ترتيب ايتديلر

فنيكه لولرك اطراف ممالك ايله معامله لرى زياده اولديغندن
شو اصول موضوعه لرى هر طرفه منتشر اولمغه سبب
اولوب اك اول عبرانيلىر صكره اسپانيوللر ايله روملر
و ايتاليانلر و اسلاولر آلوب خطلرينى تعديل واصلاح
ايلديلر

وخطوط صوتيه صدايى بر برندن تفريق ايجون اشبو
كوريلان حروف هجا ترتيب و تركيبندن حاصل و بر خيلجه
تحويلات واصلاحات كورد كدنصكره بودرجه يه واصل
اولمشر حتى آثار عتيقه ده كوريلان خطوط قديمه دن
برطاقنك مال و معناسى هنوز استخراج اولنه ماقده در

بعض روايته نظراً ام الخطوط اولان خط عربى يى يعنى
كوفى خطنى ابتدا (حير) بن (سبا) وضع ايدوب نقطه
و حرکه وضعنه كى حضرت على كرم الله وجهه تلقينيله
(ابوالاسود دئلى يه) و كى (حجاجه) اسناد ايدر و بونك كى
خط مذكورك وضعى خصوصى (طى) قبيله سنه ده
اسناد ايدرلر

انکار دکل ایسه ده بر مدتدنبری نورسیدکان معارفک
فرانسه ادبای مشهوره سنک آثار برکزیده لرندن شیوه سنی
بوزمیه رق ترجمه مزه ترجمه ایتمکده اولدقلرندن ادبیات
جدیده مز اوروپا ادباسی سلیقه سنی دخی محتوی بولنمشدر

باب ثانی

خطه وائر معلومات تاریخیه

(خط) سنوحت فکریه و طلوعات ذهنیه بی اشکال
واشارات مخصوصه و مرتبه و یا حروفات صوتیه معینه
واسطه سیله ارائه ایتمکه دینور

خط ایکی نوعدر بری خطوط (شکلیه) و دیگری
(خطوط صوتیه) در

خطوط شکلیه میلاددن طقوز عصر مقدم (آثوری)
و (کلدانیلرک) قوللاندقلری اشکال مرسمه دن عبارت
اولدینغی کبی صکره اشکال مذ کوره برینه درلو درلو چز کیلر
ودها صکره لری کوشه لی خط دنیلان چز کیلی شکلر
اختراع اولنوب بو خط لر دن مصریلرک کی مطلوب اولان
شیئی ارائه ویا افاده ایدر (عقود عشره) کبی بر اشارتدن
و ایرانیلرک کی بر هجایی اشعار ایدر بر علامتدن عبارت ایدی

ورسم خطی دخی اصلاح ایتمری سایه سنده بالجمله دولتر
 طرفندن عمومی لسان اولمق ایچون قبول اولندی
 فرس و نهند و چین اهالیسی جیعاً نظم اشعاره مقتدر
 اولوب از جمله بر قاج قرن بوندن مقدم علوم و فنون
 بلاد عجمدن اطراف عالمه ضیا پاش بهجت و رونق ایدی
 فردوسی و سعدی و حافظ و بونلرک امثالی فضلی
 فرسیه نك قصائدی لغات افرنجیه به ترجمه اولنوب
 قصائد مذکور نك مشتمل اولدیغی تخیلات و مزایا
 حیرتبخش ادبای اروپا اولدیغی مشهوردر
 بزم ترجمه لسانمزه کلنجه

عرب لسانی كرك لغت نك ز نكینلکی ایله قواعدینك
 رصانت و متانتی و كرك بلاغت و فصاحتیه اولان
 شیوه سنك استعداد فوق العاده سندن ماعدا اروپا
 لسانلرنده بولنه میان محسنات لفظیه و ترصیعات بدیعیه به
 لیاقت و قابلیت و سائر مزایای و فارسی لغت نك دخی
 عربیدن صکره ملاححت و سلاست الفاظیه برابر صنایع
 بدیعیه اولان استعدادی غیر منکر اولدیغی حالده اشبو
 ایکی لغت لسانمزه اجزای متمم سندن بولندقلری ایچون
 ادبای قدیمه مزك آثارلرنده اولان ملاححت و لطافت قابل

و فرانسده (بروونسه) شهرلنده برطاقم مجملر اولوب
ادبای بلده جمعیتکاهلره طوپلانهرق مناظره و مشاعره
ایلرلر ایدی

اسپانیالیلر ناسک مدت مدیده استفاده سنه مدار اوله بيله جک
قصائد و عربلره تقلیداً احوال انسان و تاریخ قدما و عجائب
سحر و حربه متعلق اولان وقائع کثیره و کذا کتب مقدسه بی
نظم و انشاد ایلدیلر ايسه ده افاده لرنده سلاست و عبارلر لرنده
طلاقت اولدیغندن میلادک اون التجی قرنده (لویس
رفیفا و (کالدرو) نام ادیبلر تراکیب شعریه ده بر طریق
مستحسن بولدیلر و اورو پالورک مکتب تهذیب اخلاق
دیدکلری تیاترو مجموعه لرینی تألیف ایلدیلر

قرن مذکورده ایتالیا دیارنده (تاسو) و (اربوسیو)
نامنده ایکی ادیب مشهور ظهور ایدرک الان دیار
مذکورده مستعمل اولان لسانک بین الناس اشتهارینه
باعث اولدقلری کبی اون بشنجی قرنده انکلتره ده ظهور
ایدن (شکسبر) انکلیر لسانک مزایاسنی شعری ایله عالمه
یلدیردی

فرانسه لسانک قواعدی عرب لسانی قواعدینه تطبیقا
یاپیش اولمسيله برابر اون یدنجی عصر ادباسنک املا

کبی امرای افرنجیه عندلرنده معاصرلری اولان شعرا
معزز و مکرم ایدیلر

فصل ثانی

هر قوم و ملتک تصویر مرام و افاده معاینده کندولرینه
مخصوص بررقوه تصرفیهلری وار ایسهده هر لسانک
سجیع و قافیه مساعدهسی و هر بر اقلیمده ناسک قوه
عاقلهسی مستویه اولیوب ذهنک وادی معاینده جولان
و حماسی و اقلیم حاره و باردهده اشتداد و ازدیاد ایلدیکی
دیار عربده ادبیاتک و بلاد شمالیهده اوته دنبیری اشعار
و حکایاتک و آلان المانیاده فنون و معارفک سائر محللردن
اوفر و اکثر اولسیله استدلال اولنور

مثلاً مانحن فیهمز اولان انشا و انشاد صنعتنه بلاد عربده
اوته دنبیری اهالی بالطبع راغب اولدقلرندن حجازده
(عکاظ) و عراقده (مرید البصره) نام موقعلرده اهالی
جمعیت ادبیهلر تشکیل ایدرک الک بلیغ و فصیحلری طرفندن
خطبه و نطقلر قرائت و شعراسی بیننده مشاعره و مباحثهیه
مباشرت ایلدکلری کبی بونلره تقلیداً اسپانیاده (کتالونیا)

قديم رومالوردن (ورجيل) و امشالى شاعر لرك آثارى هب
 بويولده بولمشدنر قبل الميلااد اوروپا ديارنده پك چوق
 بليغ و فصيح شعرا و حكمايتشمش ايسه ده بعد الميلااد
 رومالورلر بربريه طائفه سنك هجوم و استيلاسيه مضمحل
 و پريشان اولدقلمردن علوم و فنون ديار مذكور دن
 يوما فيوما محو و سرنكون اولمشدنر

انجق بعد الميلااد قيصر (جوستينيانوس) زماننده شعروادبله
 زياده استيناس ايدن مورخ (اغسياس) اولوب مومى اليهك
 (سيكل) عنوانيله معنون اقسام سبعة اوزره ترتيب ايتمش
 اولديغى انشاآت و مراسلات و اوصاف اشيا و مواعظ
 و خريه و لعبياته دائر مجموعه ادبيه سى آلان و فرانسز
 لسانى اوزره موجود و متداولدر

قرق سنه سى ابتدا سندن طقسان التى سنه هجرية سنه
 منتهى اولان محاربه صليبيه دنصكره اوروپالورلر سائر
 علوم ادبيه و فلسفه دن فراغت و يالكز شعرايله اشتغاله
 رغبت ايدوب سليقة طبيعيله لرى مقتضاسندن اوله رق
 اشيانك بلاغت و فصاحتله توصيفنده اظهار مهارت
 ايتدكلرندن شعرلى قوى و ممدوح اولدى

خلفاى اسلاميه عننده شاعرلره حرمت و رعايت اولنديغى

باب اول

فن انشایہ دائر معلومات تاریخیہ

فصل اول

فن جلیل انشانك الك اول قنغی قوم و قبیلہ دن ظهور و فن
مذکورى ابتدا کیم اختراع ابتدکی تاریخچه معلوم
دکل ایسه ده دنیاده افاده مرام ضمننده ترکیب کلامك
ظهورى الك اول نظم له بدأ ایتش اولدیغی محققدن چونکه
طبیعت بشریه نك نثر دن زیاده نظمه میل و رغبتی و نظمك
حفظنده سهولت و اذهان عوامده رسوخ و مکانتی جهتیه
متقدمین ملل و اقوام و قسوعات تاریخیه و آثار فنیه
و ادبیہ لرین تلف و ضیاعدن وقایه ایچون طریق نظمى
اختیار ایشلردر

حضرت ابراهیم علیه السلام زمانه یقین بر عصرده
عرب باندنك اشعارى و قدماء یونانیه دن قبل المیلاد قرن
عاشر و تاسعه ظهور ایدن (هیودور) و (اومیروسك) و کذا

منشی مقلد طبیعی اوله رق قوه انشایه مالک و قریحه صحیحه صاحبی اولیه رق انجیق قوه علمیه و یا زکاوتی اعانه سیله عبارات بلغایی کنندی کلامنه ربطه مقتدر و با وجود ربط عبارده سلاست و متانتی کوزتمکده دخی مهارتی ظاهر اولاندر

بو مقوله دن اولنره منشی حقیقی دنیله من ایسه ده ینه ظاهر حالده منشیلکدن بهره سز دخی دنیله من

فاما عبارات فصحا و تعبیرات بلغایی کنندی کلامنه ربطه قادر ولکن عبارده سلاست و متانت اعطاسندن الی قاصر اولنر منشیلک وظیفه سی نه ایدوکنندن غافل و کتابت نه دیمک اولدیغندن زاهل اولنردر

واقعا انشا دنیلان فن جلیل بر درجه یه قدر تقلید و تعلمه تحصیل اولنه بیلور ایسه ده حقیقت حالده طبیعت مخصوصه و قریحه خالصه سوقیله آن بآن ترقی ایدرک عاقبت منشیده بر حسن سلیقه و رسوخ و ملکه حاصل اولینجه انشاسی کوزل اوله ماز چونکه حسن سلیقه سی اولمیان منشیلک کلامی بارد و محرراتی حلیه رونق و طراوتدن عاری اولور

ایکنجی نطق انسانیده مودوع آثار فکریه و نتایج
خیالیه نك بقاسنه وسیله اولمیدر
فی الحقیقه انشا اولمیدی امور سیاسیه و سائرده دأر
تعاطی افکار متعذر اولور ایدی اکر انشا اولمیدی
اسلافک وقوعات تاریخیه سندن اخلاف ایچون استفاده ممکن
اولور می ایدی انشا لسان دولت و ترجان افکار هر
قوم و ملتدر انشامصباح معارف انسانیه و مفتاح ابواب
کلمات روحانیه در

(تعریف منشی)

(منشی) کلمات لطیفه ایله ادای معانی مقصوده به قادر
وهر درلو تراکیب نثریه نك ایجاد و اختراعنه مقتدر ذاته
دینور

منشی یا حقیقی و طبیعی اولور و یا مقلد و غیر حقیقی اولور
منشی حقیقی نادر و مقلدک انواعی متکثر در
(خواجه جهان) مناظر انشاسنده انشایی شعره ترجیحله
مدعاسین بر قایح دلیل ایله اثبات و تصحیح ایتدیکی صروده
دیر که نوادر و بدایع انشادینه قادر شاعر ماهر هر یرده
وافر اولوب انجق منشی که نهاده سلیق و قریحه سنده
طبیعی اوله هر یرده و بلکه هر عصرده نادر بولنور

مقدمه

فن انشا صحیفه خاطرده مرتسم اولان مقاصد و معانی یه
دلالت ایدن عبارات وهر درلو تراکیب منشوره نك سبك
و ترتیبی بیلدیرر علمدر

تراکیب مذکوره (محركات) و (حکایات) و (مواعظ)
و (توصیفاتدن) عبارتدر

فن مذکورک فوائد و منافعندن بری انسانك ابنای جنسیله
تحریراً مخابره و افادهء مرامه اولان احتیاجاتنی ایفایه
واسطه اولمیدر

فی الواقع انشا اولمیدی دنیانك بر باشندن او بری باشنده
بولنان انسانلر بر برلرینه افادهء مرام و استفادهء کلام
ایده بیلورلرمی ایدی

لاجرم اشبود و حقه وسیعۃ الانحاء ادبیه ده باغبان استعداد
 اهل کمال بونجه آثار غرس و اخضلال براقش و لیکن
 کلچینان کلبن منشآت و ادبیات اولان طلاب فیض انتساب
 ایچون برمدخل صحیح و مسرح صریح یا پاماش اولدیغندن
 امر مسنون (فادخلوا البيوت من ابوابها) یه امثال
 و اقتدا اولنمق امنیه سیله اوکستان بدیع البنیان و حدیقه
 ملتفه الاغصانک ازهار و اثمارندن استشمام و استفاده یه
 مهیا و التقاط حاصلات ادبیه سی ایچون دامنکشا
 اولان هوسکاران معارفه رهتما اولمق مقصد خیر
 مرصدی ایله * مدخل انشا * نامیله بر رساله
 مختصره ادبیه ترتیب و بر مقدمه و سکز باب اوزره تبویب
 اولندی وباللہ التوفیق

بسم الله الرحمن الرحيم

عصر ثالث عشر که زمان نشو و نماي رياحين فضل
وهنر و ايام نضارت و طراوت هر نوع شکوفه اثر در
کستان وسيع البنیان معارفده پک چوق ازهار آثار
اکیلش و آفتاب فضل و عرفان هر درلو نونهال ادب
یتشدر مشدر

چنصفه پنهان ادبیاتک هر طرفی محصولات ادبیه ایله
مشحون و هر جانبده حاصلات آثار رنکارنک نافع
رونمندر

علی الخصوص اشبو آوان سمد اقتران عصر حیدی که
زمان ربیع هنر و معرفت و ايام رونق و بهای علم و فضیلت در
چونکه نسائم توجهات جهاندرجات تاجداریلری
طراوت افزای کازار معارف و شمائم تعطفات قدسیه
النحات ملکداریلری فیض بخشای کشتزار عوارفدر

مدخل انش

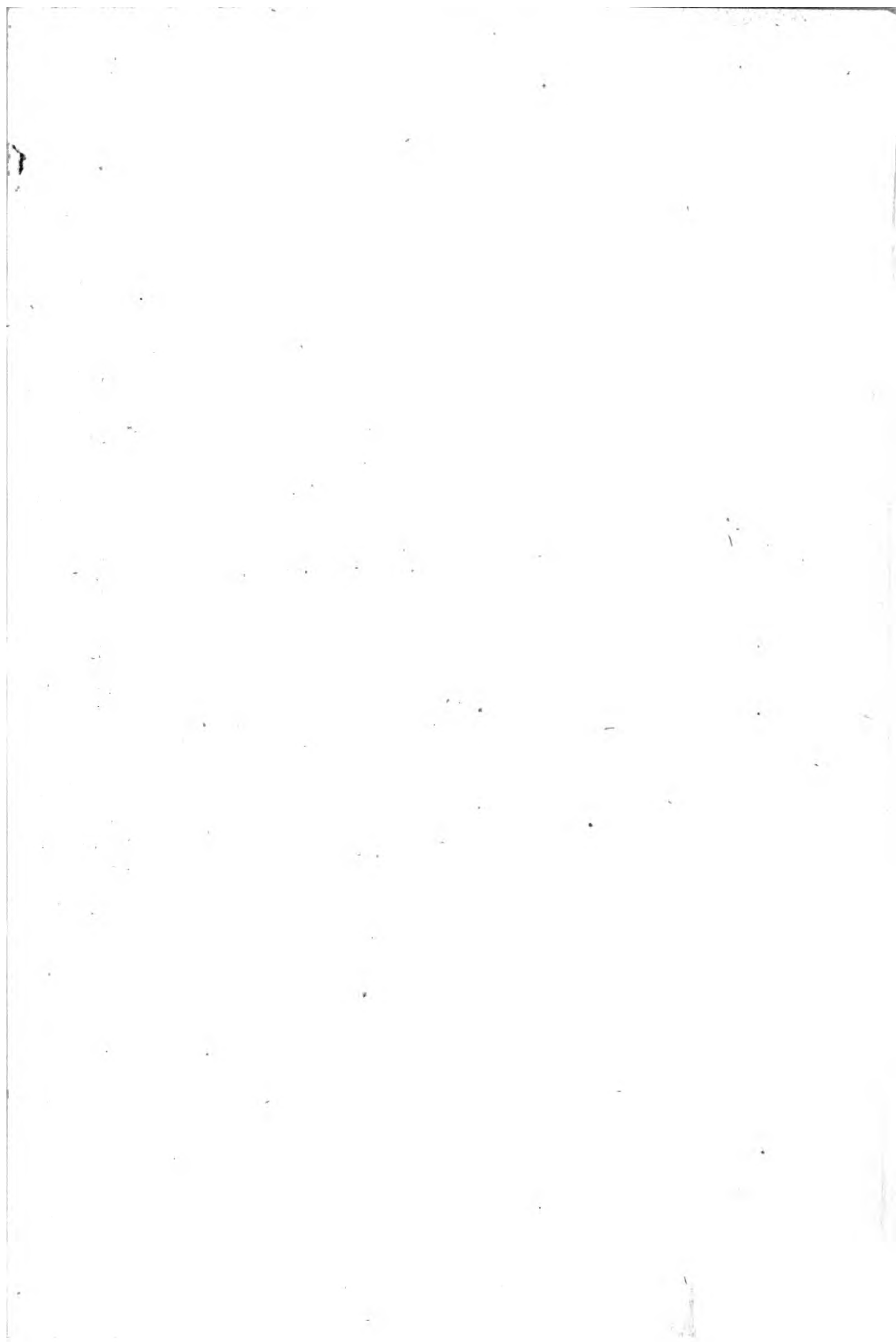
اثر
احمد حمدی

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیلہ

انبیاء

باب عالی جوارنده ابوالسعود جاده سنده ۷۲ نومرولی
(محمود) بکک مطبعه سنده طبع اولنشددر

۱۲۹۹

صحنه	
۱۲۶	مثال تو صیف وقت و محل خرابات تدمر
۱۲۹	مثال تو صیف حال
۱۳۰	مراعات النظیر صنعتیله تو صیف
۱۳۱	تضاد صنعتیله تو صیف
۱۳۲	ایهام تناسب صنعتیله تو صیف
۱۳۳	مشاکله و مزاجه صنعتیله تو صیف
۱۳۴	توجیه صنعتیله تو صیف
۱۳۵	تکریر صنعتیله تو صیف
۱۳۶	قطع نکته بدیعه سی
۱۳۷	تدریج صنعتی
۱۳۸	تدریج هابطه مثال
۱۳۹	تجریده طریقیله تو صیف
۱۴۰	صنعت عکس طریقیله تو صیف
۱۴۱	تنسیق صفات صنعتیله تو صیف
۱۴۲	سیاقه الاعداد صنعتیله تو صیف
۱۴۳	تجنیس صنعتیله تو صیف
۱۴۴	اشتقاق و شبه اشتقاق صنعتیله تو صیف
۱۴۵	ذیل وخاتمه ادبیات

صفحہ	
۱۰۹	مثال دیگر
۱۱۰	نطق دیگر
۱۱۱	مثال دیگر
۱۱۲	مثال دیگر
۱۱۳	باب ثامن توصیفات یعنی توصیف اشیائی تجسم ایتدیرر صورته تصویر ایلکدر
۱۱۳	مثال
۱۱۴	مثال توصیف محل
۱۱۶	مثال دیگر
۱۱۷	مثال دیگر
۱۱۸	توصیف فضائل
۱۱۹	توصیف رزائل
۱۱۹	مثال
۱۲۰	مثال دیگر
۱۲۰	مثال توصیف امر
۱۲۱	مثال
۱۲۳	کذا مثال
۱۲۴	مثال دیگر
۱۲۵	مثال دیگر

صحیفہ	
۷۶	تقریر
۷۷	پروتستو نامہ
۷۸	پروتستونک ربی
۷۹	بیاننامہ
۸۰	اولیتماوم
۸۰	مقاولہ نامہ
۸۰	سند
۸۱	راپور
۸۲	پولیچہ مکتوبی
۸۲	ایجار سندی
۸۳	باب سادس تنظیم حکایات و روایات
۸۳	فصل اول فن انشانک قسم اعلا واجلی حکایاتدر
۸۷	فصل ثانی حکایات تاریخیہ
۹۱	فصل ثالث تاریخ عمومی ابلہ تاریخ خصوصی
۹۴	فصل رابع روایت قصص
۹۸	باب سابع مواعظ یعنی خطبہ و نطق
۹۸	فصل اول خطبہ نک تعریفی
۱۰۲	فصل ثانی نطق
۱۰۷	نطق ایچون مثالر

صحیفہ	
۵۸	فصل ثامن مخاطبی غیر معین اولان محررات
۶۲	بیوک ذاته یازیلان عرض خلوص
۶۳	رتبه تبریکی
۶۴	ایام تبریکی
۶۴	ولادت تبریکی
۶۵	تسلیت مکتوبی
۶۶	تعزیه مکتوبی
۶۶	هدیه تقدیمی ایله عرض خلوص
۶۷	تشکر مکتوبی
۶۸	توصیه مکتوبی
۶۹	عرض خلوصه جواب
۶۹	تبریک جوابی
۷۰	تسلیت جوابی
۷۱	خصوصی تذکرہ سی
۷۲	خارجیہ نظارتہ عرض حال
۷۲	استدما
۷۳	مضبوطہ
۷۳	مجلس مضبوطہ سی
۷۵	مذکرہ

صفحه	
۲۸	سبك مرکب
۲۸	ایجاز کلام
۲۹	اطناب کلام
۳۰	مساوات
۳۱	باب رابع طرق افادهء مرام
۳۰	فصل اول افادهء مرام یا حقیقت یا مجاز یا استعداد
	طریقیه اولور
۳۲	فصل ثانی افادهء مرام یا تعریض و یا کنایه طریقیه
	اولور
۲۷	فصل ثالث افاده یا توریه و یا ایهام طریقیه اولور
۴۰	باب خامس محررات
۴۰	فصل اول تراکیب منشورہ نك نوع اولی
۴۱	فصل ثانی آداب و قواعد مکاتبه
۴۲	فصل ثالث ارکان محررات
۴۶	فصل رابع رسمی و غیر رسمی محررات
۴۹	فصل خامس عرضحال و استدعا و مضبوطه
	و محضر و مذکره نك تعریف لری
۵۳	فصل سادس اوامر عالیہ
۵۵	فصل سابع بیوک ذاتدن امثالنه یازیلان نامه لر

صحنه	
۲	دیباچه
۴	مقدمه تعریف انشایله فوائدی و منشآتک محررات و حکایات و مواعظ و توصیفاتدن عبارت اولدیغی
۵	تعریف منشی و اقسامی
۷	باب اول فن انشایله دائر معلومات تاریخیه
۱۲	باب ثانی و فصل اول خطه دائر معلومات تاریخیه
۱۴	فصل ثانی انشایله خط توأم واحدهما آخره مستلزم اولدیغی
۱۶	فصل ثالث املا یعنی یاز یلان لغت لک خطادن سالم اولمسی
۱۷	باب ثالث ترکیب کلامک شرائطی
۲۰	فصل اول تلفیق کلام
۲۱	فصل ثانی تصویر مرام
۲۲	فصل ثالث وضوح کلام
۲۳	فصل رابع سلاست کلام
۲۵	فصل خامس جیادت کلام
۲۶	فصل سادس متانت کلام
۲۷	ترکیب کلامک نکته معنویه لری
۲۷	سبک معصول

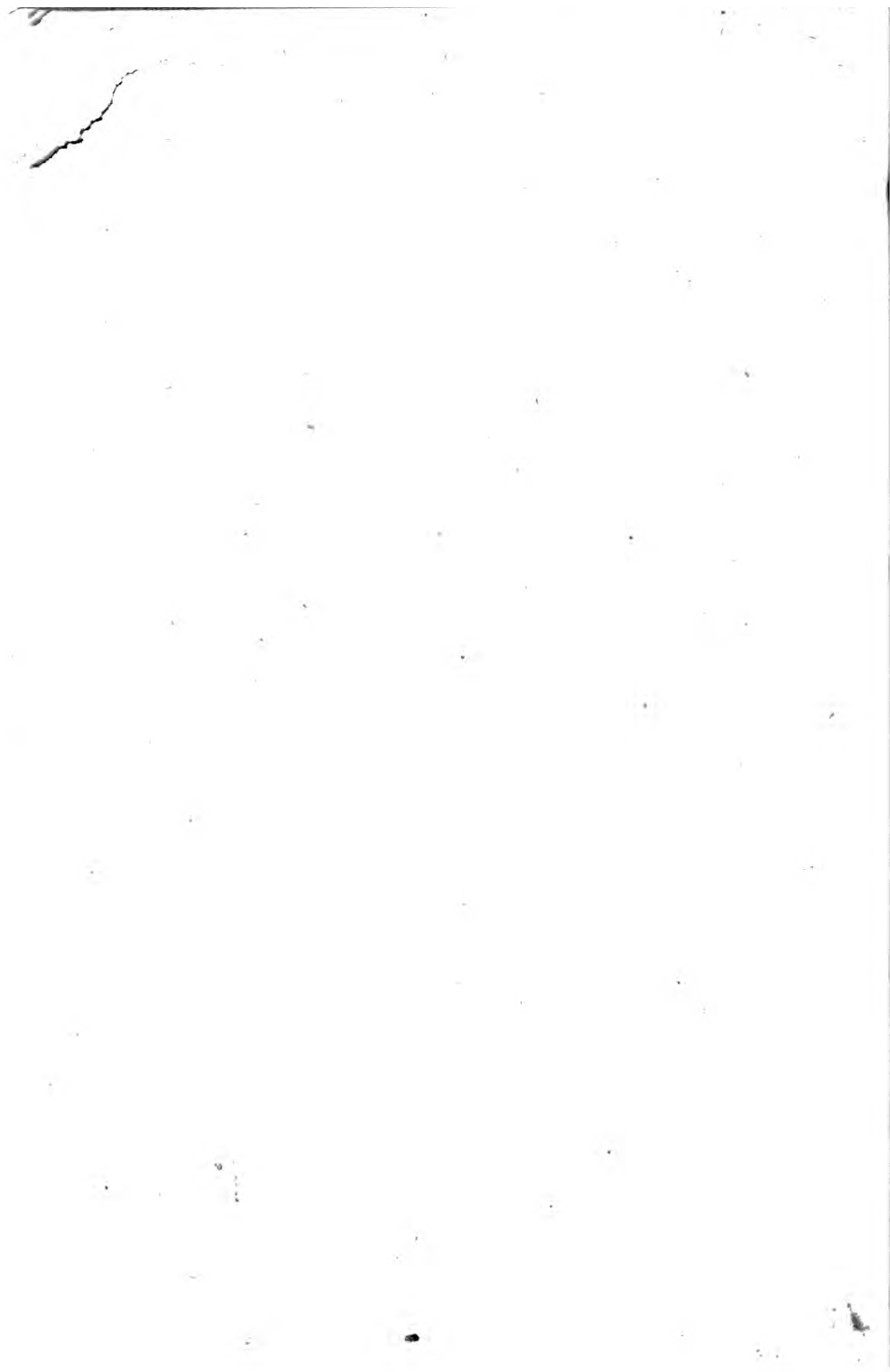
مقدمه معارف نظارت جلیله سنك نظارت علیاری
التنه اچیلوب اداره اولنان مکتب اعدادیه ده انشا
و بلاغت معلمکاری وظیفه لری عهده عاجزانه مه حاله
و تودیع اولندیغندن مذکور درس لری دیکته اصولی
اوزره شاگردانه تعلیم ایدرک روزمره اوقونان درس لر
شاگردان افندیلر طرفندن ضبط وقید اولمش ایدی .

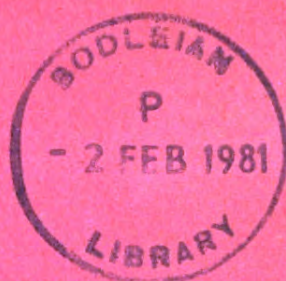
چکن بیک ایکیوز طقسان بر سنه سنده نظارت مشارالیه انک
تسبیله بلاغته دائر اولان قسمی (بلاغت لسان عثمانی)
نامی التنه طبع ونشر اولنه رق یالکزانشا قسمک انتشاری
وقت مرهونه براغلمش ایدی .

بودفعه شر نپیرای مسند صدر تعظما و رونق افزای مقام
وکالت کبرا وزیر ارسطو سیرت و مشیر فلاتون منزلت
دولتو فحامتلو (سعید پاشا حضرتلرینک) بالجمله مؤلفین
حقنده و بالخاصه حق داعیانده مده سزاوار بیورلمقده اولان
الطاف و عنایات و کالتپناهیلرندن حاصل اولان شوق
و غیرت سایقه سیله اشبو انشا قسمی دخی نهاده موضع
انتشار قلندی .

احمد حمدی

11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

309
~~mekteb~~ nümûleri
mektup

— مدخل انشا —

اثر
احمد محمد

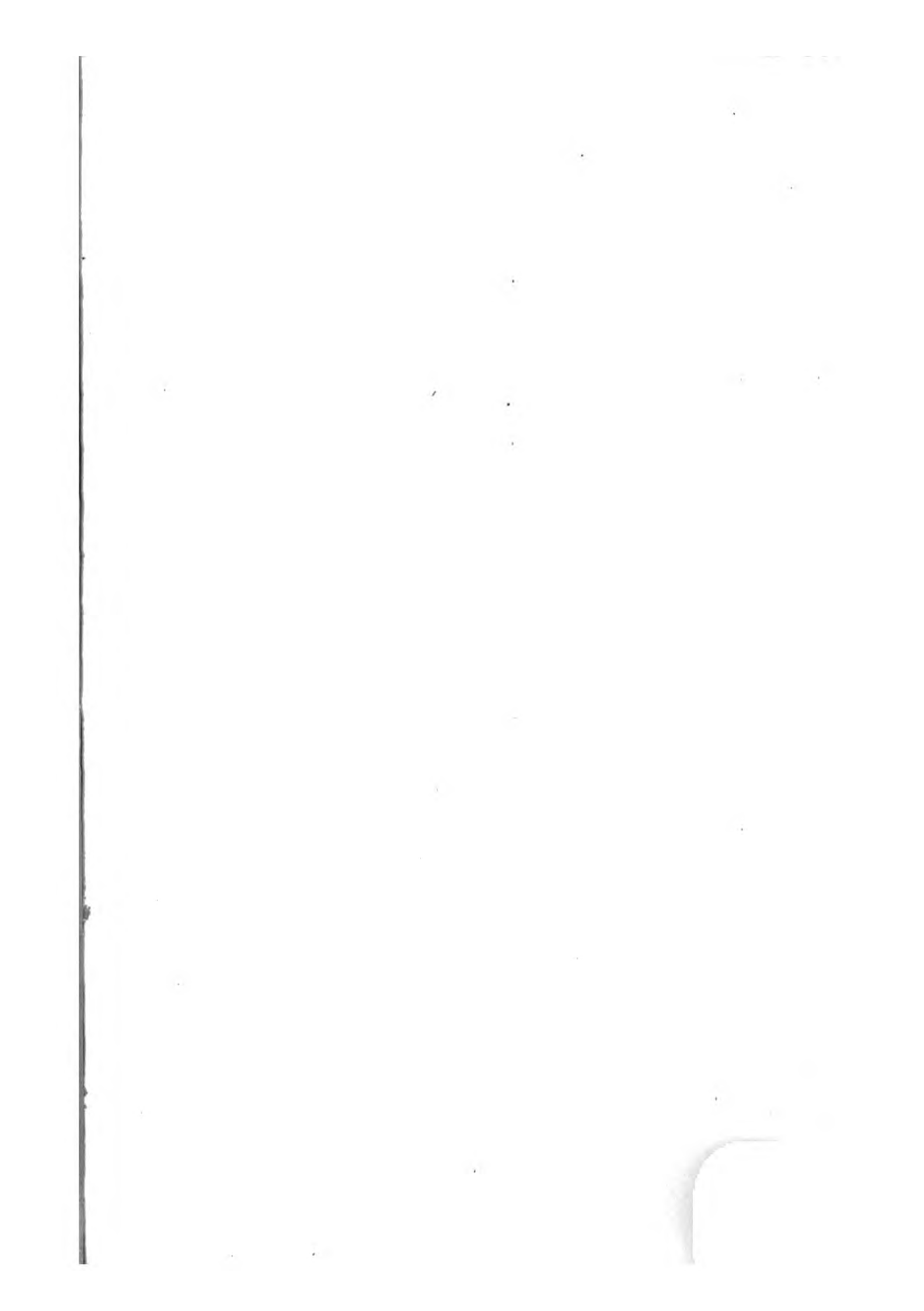
رئیس انجمن تفتیش و معاینه

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه

انتقال

باب عالی جوارنده ابوالسعود جاده سنده ۷۲ نومرولی
(بود) بکک مطبعه سنده طبع اولمشدر

۱۳۰۰

OB-88

HAMDÎ (Ahmet) Şirvani

[Medhal-i inşâ.]

1299/1882

[wrapper 1300]

Turk.e.5127

Turk.e. 5127

Turk. e.
5127